
Kyrkomötet
Presidiets skrivelse 2017:1

Kyrkomötets arbetsformer

Kyrkomötets presidium överlämnar denna skrivelse med förslag till beslut till kyrkomötet.

Uppsala den 21 juni 2017

Karin Perers

Levi Bergström

Carina Etander Rimborg

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen föreslår vi ett antal ändringar i kyrkomötets arbetsformer och som en konsekvens av detta en ändring i kyrkoordningen och flera ändringar i arbetsordningen.

Vårt förslag innebär att andra och fjärde sammanträdena i mandatperioden ska genomföras som tematiska kyrkomöten, medan första och tredje sammanträdet genomförs i allt väsentligt på samma sätt som nu.

Vi föreslår att det i samband med de tematiska kyrkomötena ska införas vissa begränsningar i motionsrätten. Vid övriga kyrkomöten ska motionsrätten vara oförändrat fri.

Vi föreslår vissa ändringar i utskottsindelningen. Ett nytt Ekonomiutskott bildas i stället för de nuvarande Budgetutskottet och Ekonomi- och egendomsutskottet. Kyrkolivsutskottet finns kvar men beredningsansvaret delas upp genom att ett nytt Samhälls- och kulturutskott bildas. Det bildas ett nytt utskott som får namnet Hållbarhetsutskottet. Kyrkorättsutskottet upphör och den kyrkorättsliga granskningen förs över till en nybildad Kyrkorättsnämnd.

Revisorerna ska få rätt att yttra sig vid plenarsammanträdena i frågor som rör kyrkomötets behandling av revisionsberättelsen.

Det ska inte längre finnas en bestämmelse i kyrkomötets arbetsordning om Läro-nämndens preliminära yttranden till kyrkostyrelsen.

Vi menar att kyrkostyrelsen ska återgå till en tidigare ordning och i en separat skrivelse redovisa hur man har tagit om hand uppdragen från kyrkomötet.

Slutligen föreslår vi vissa smärre rättelser i arbetsordningen.

Vi föreslår att de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen och arbetsordningen huvudsakligen ska börja gälla den 1 januari 2018. Dock föreslår vi att de ändringar som avser Kyrkorättsnämnden ska träda ikraft omedelbart när kyrkomötet har fattat sitt beslut. Detta beror på att val till Kyrkorättsnämnden ska kunna ske redan vid valsammanträdet hösten 2017.

Innehåll

Presidiets förslag till kyrkomötesbeslut	4
1 Förslag till ändrade bestämmelser	5
1.1 Förslag till ändringar i kyrkoordningen	5
1.2 Förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet	5
2 Ärendet och dess beredning	13
2.1 Skrivelsens uppbyggnad – en läsanvisning	13
3 Tematiska kyrkomöten	14
3.1 Utredningens betänkande.....	14
3.2 Remissinstanserna.....	20
3.3 Presidiets överväganden och förslag till beslut.....	25
4 Utskottsindelningen i kyrkomötet	29
4.1 Utredningens betänkande.....	29
4.2 Remissinstanserna.....	38
4.3 Presidiets överväganden och förslag till beslut.....	43
5 Arbetsformerna i plenum och utskott.....	47
5.1 Utredningens betänkande.....	47
5.2 Remissinstanserna.....	54
5.3 Presidiets överväganden och förslag till beslut.....	57
6 Kyrkomötets motionsinstitut	60
6.1 Utredningens betänkande.....	60
6.2 Remissinstanserna.....	62
6.3 Presidiets överväganden och förslag till beslut.....	64
7 Revisorernas yttranderätt.....	66
7.1 Utredningens betänkande.....	66
7.2 Remissinstanserna.....	67
7.3 Presidiets överväganden och förslag till beslut.....	69
8 Läronämndens preliminära yttranden till kyrkostyrelsen	70
8.1 Utredningens betänkande.....	70
8.2 Remissinstanserna.....	70
8.3 Presidiets överväganden och förslag till beslut.....	71
9 Övrigt.....	72
9.1 Kyrkostyrelsens redovisning av hur man har tagit om hand uppdragen från kyrkomötet	72
9.2 Utvidgning av bestämmelsen i 5 § i Ersättningsstadgan	72
9.3 Smärre rättelser i arbetsordningen	73
10 Barnkonsekvensanalys	75
10.1 Utredningens betänkande.....	75
10.2 Presidiets överväganden och förslag till beslut.....	75

11	Ikraftträdande och övergångsregler	76
11.1	Utredningens förslag.....	76
11.2	Remissinstanserna.....	76
11.3	Presidiets överväganden och förslag till beslut.....	76
12	Kommentarer till ändringar i kyrkoordningen och arbetsordningen	77
12.1	Kyrkoordningen.....	77
12.2	Arbetsordningen	77
	Införandebestämmelser	81
	Utdrag ur presidiets protokoll	82

Presidiets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att anta presidiets förslag till ändringar i kyrkoordningen.
2. Kyrkomötet beslutar att anta presidiets förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet.

1 Förslag till ändrade bestämmelser

1.1 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1), att 11 kap. 9 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap. Kyrkomötet

9 §

Stiftens biskopar får delta i kyrkomötets överläggningar och framställa förslag.

Ledamöterna i kyrkostyrelsen har rätt att närvara och delta i kyrkomötets överläggningar. De får delta i besluten bara om de är ledamöter av kyrkomötet.

Revisorerna har rätt att närvara och delta i kyrkomötets överläggningar i samband med kyrkomötets behandling av revisionsberättelsen.

1.2 Förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar i fråga om Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3),

dels att 6 kap. ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 2 §, 2 kap. 1 §, 3 kap. 1 och 2 §§, 4 kap. 1, 3, 7, 9, 11, 12, 13, 20, 21, 23 och 24 §§ samt 5 kap. 1, 2 och 3 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt 1 a kap. av följande lydelse,

dels att det ska införas en ny rubrik närmast före 1 a kap. 2 § av följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer 4 kap. 1 a, 2 a, 4 a, 13 a och 23 a §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. Inledande bestämmelser

2 §

Kyrkomötet utser för varje *valperiod* en sekreterare. Kyrkomötet utser för varje *mandatperiod* en sekreterare.

Endast den som är döpt och tillhör Svenska kyrkan får vara sekreterare i kyrkomötet.

1 a kap. Mandatperiodens kyrkomöten

1 §

Kyrkomötet ska under mandatperiodens andra och fjärde år hålla ett sammanträde som ska vara begränsat till ett eller flera särskilda ämnen (tematiskt kyrkomötessammanträde).

Kyrkomötet ska under mandatperiodens första och tredje år hålla ett sammanträde som inte ska vara begränsat till ett eller flera särskilda ämnen. Vad som gäller under valåret framgår av 11 kap. 6 a § i kyrkoordningen.

Begränsning i rätten att få motioner behandlade

2 §

Under år då tematiskt kyrkomötessammanträde hålls ska kyrkomötet endast ta upp till behandling motioner som;

- 1. berör det eller de särskilda ämnen som kyrkomötets presidium har bestämt i enlighet med 4 § eller,*
- 2. inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen.*

3 §

Kyrkomötets presidium ska, efter samråd med företrädarna för nomineringsgrupperna, med kyrkostyrelsen och med biskopsmötet, besluta om det eller de särskilda ämnen som ska behandlas vid det tematiska kyrkomötessammanträdet enligt 1 §. Kyrkomötets presidium kan också genomföra ytterligare samråd. Beslutet om tema ska delges alla som har rätt att delta i kyrkomötets överläggningar.

2 kap. Sammanträden i plenum

1 §

I plenisalen tar ledamöterna plats i den ordning som kyrkomötets presidium beslutar.

Särskilda platser ska finnas för biskoparna samt för de ledamöter i kyrkostyrelsen och de valda ledamöter i Läro-nämnden som inte är ledamöter av kyrkomötet.

Särskilda platser ska finnas för biskoparna samt för de ledamöter i kyrkostyrelsen och de valda ledamöter i Läro-nämnden och i Kyrkorättsnämnden som inte är ledamöter av kyrkomötet.

3 kap. Ärendenas väckande

PSkr 2017:1

1 §

Motioner väcks genom att *lämnas till* kyrkostyrelsen senast två månader innan årets *första* kyrkomötessammanträde inleds. Motioner väcks genom att *delges* kyrkostyrelsen senast två månader innan årets kyrkomötessammanträde inleds.

Kyrkomötets presidium får besluta att motioner med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen får väckas senare.

Motioner med anledning av en skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget får dock, i de fall skrivelsen lämnats senare än två månader innan årets första sammanträde inleds, väckas genom att lämnas till kyrkostyrelsen senast två veckor innan årets första sammanträde inleds.

Kyrkostyrelsen ska överlämna inkomna motioner *till* alla som har rätt att delta i kyrkomötets sammanträden.

Inkomna motioner ska *av* kyrkostyrelsen *delges* alla som har rätt att delta i kyrkomötets sammanträden.

2 §

En skrivelse från kyrkostyrelsen ska senast två månader innan årets *första* kyrkomötessammanträde inleds *sändas till* alla som har rätt att delta i kyrkomötets överläggningar. En skrivelse från kyrkostyrelsen ska senast två månader innan årets kyrkomötessammanträde inleds *delges* alla som har rätt att delta i kyrkomötets överläggningar.

Skrivelser med redovisning av verksamheten på den nationella nivån och med förslag till budget ska dock sändas ut senast en månad innan sammanträdet inleds.

Innan kyrkostyrelsen beslutar om ett förslag i ett ämne som anges i 11 kap. 17 § första stycket kyrkoordningen ska den begära ett preliminärt yttrande från Läronämnden.

4 kap. Ärendenas beredning

1 §

För beredning av kyrkomötets ärenden finns följande fasta utskott. För beredning av kyrkomötets ärenden finns följande fasta utskott.

1. Gudstjänstutskottet,
 2. Organisationsutskottet,
 3. Tillsyns- och uppdragsutskottet,
 4. *Ekonomi- och egendomsutskottet,*
 5. Ekumenikutskottet,
 6. Kyrkolivsutskottet,
 7. *Budgetutskottet, och*
 8. *Kyrkorättsutskottet*
1. Gudstjänstutskottet,
 2. Organisationsutskottet,
 3. Tillsyns- och uppdragsutskottet,
 4. *Ekonomiutskottet,*
 5. Ekumenikutskottet,
 6. Kyrkolivsutskottet,
 7. *Samhälls- och kulturutskottet, och*
 8. *Hållbarhetsutskottet*

1 a §

För att särskilt granska och yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen ska det finnas en kyrkorättsnämnd.

Kyrkorättsnämnden ska yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen som finns i en skrivelse från kyrkostyrelsen eller kyrkomötets presidium eller i en motion. Kyrkorättsnämnden får för detta sammanträda innan årets kyrkomötessammanträde inleds.

Det finns ytterligare bestämmelser om yttranden från kyrkorättsnämnden i 21 §.

2 a §

Kyrkorättsnämnden ska bestå av följande åtta ledamöter:

- 1. fyra ledamöter av kyrkomötet samt*
- 2. fyra ytterligare ledamöter*

De ledamöter som avses i första stycket punkten 2 ska ha avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen och ha dokumenterad erfarenhet inom det kyrkorättsliga området. De ska inte vara ledamöter av kyrkomötet.

Ledamöter i Kyrkorättsnämnden väljs av kyrkomötet. Valen gäller för fyra år räknat från den 1 januari året efter valåret. Om en ledamot avgår under tjänstgöringstiden ska ett fyllnadsval hållas för den tid som återstår.

Kyrkomötet väljer också bland de ledamöter som avses i första stycket punkten 2 en ordförande och en vice ordförande i Kyrkorättsnämnden.

3 §

En eller flera biskopar får enligt kyrkomötets beslut delta i ett utskotts överläggningar men inte i besluten.

En eller flera biskopar får enligt kyrkomötets beslut delta i ett utskotts och i Kyrkorättsnämndens överläggningar men inte i besluten.

4 a §

Kyrkorättsnämnden får handlägga ett ärende bara om minst hälften av de ledamöter som avses i 2 a §, första stycket punkten 1 samt hälften av de

ledamöter som avses i 2 a §, första stycket, punkten 2 är närvarande.

PSkr 2017:1

7 §

Organisationsutskottet bereder ärenden om den kyrkliga organisationen avseende församlingarna, stiftet och den nationella nivån, om församlingstillhörighet och indelning och om val (kyrkoordningens 2, 3, 4, 8 och 9 avdelningar).

Organisationsutskottet bereder också ärenden om lagen om Svenska kyrkan (1998:1591), lagstiftningsfrågor om Svenska kyrkan som registrerat trosamfund, begravningsverksamheten samt kyrkomötets arbetsordning och instruktionen för kyrkostyrelsen.

Organisationsutskottet bereder också av Svenska kyrkans valprovsnämnd till kyrkomötet överlämnade verksamhetsberättelser.

Härutöver bereder Organisationsutskottet också av Svenska kyrkans valprovsnämnd och Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån till kyrkomötet överlämnade verksamhetsberättelser.

9 §

Ekonomi- och egendomsutskottet bereder ärenden om Svenska kyrkans ekonomi och egendom (kyrkoordningens 10 och 11 avdelningar).

Ekonomiutskottet bereder ärenden om Svenska kyrkans ekonomi och egendom (kyrkoordningens 10 och 11 avdelningar) fränsett ärenden om den kulturhistoriskt värdefulla egendomen som enligt 13 § bereds av Hållbarhetsutskottet. Ekonomiutskottet bereder också ärenden om verksamhetsinriktning och budget för den nationella nivån, ärenden om kyrkostyrelsens redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden samt ärenden om kyrkostyrelsens årsredovisning. Ekonomiutskottet yttrar sig över vissa förslag enligt 4 kap. 20 §.

11 §

Kyrkolivsutskottet bereder ärenden om kyrkolivets utveckling, Svenska kyrkans kulturarbete, Svenska kyrkans forskning, kyrklig information samt Svenska kyrkans förhållande till massmedia.

Kyrkolivsutskottet bereder ärenden om kyrkolivets utveckling, ärenden om jämställdhet och mångfald samt ärenden om tillgänglighet.

12 §

Budgetutskottet bereder ärenden om verksamhetsinriktning och budget för den nationella nivån samt om kyrkostyrelsens redovisning av föregående års verksamhet.

Samhälls- och kulturutskottet bereder ärenden om Svenska kyrkans roll i samhället och sociala frågor. Samhälls- och kulturutskottet bereder också ärenden om Svenska kyrkans kulturarbete

Budgetutskottet yttrar sig över vissa förslag enligt 4 kap. 20 §. samt kyrklig kommunikation och Svenska kyrkans förhållande till massmedia.

13 §

Kyrkorättsutskottet bereder ärenden om lagen om Svenska kyrkan (1998:1591), lagstiftningsfrågor om Svenska kyrkan som registrerat trossamfund, begravningsverksamheten och den kulturhistoriskt värdefulla egendomen samt kyrkomötets arbetsordning och instruktionen för kyrkostyrelsen.

Kyrkorättsutskottet bereder också av Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån till kyrkomötet överlämnade verksamhetsberättelser.

Kyrkorättsutskottet ska yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen som finns i en skrivelse från kyrkostyrelsen eller i en motion. Det finns ytterligare bestämmelser om yttranden från kyrkorättsutskottet i 21 §.

För att yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen får kyrkorättsutskottet sammanträda innan årets första kyrkomötessammanträde har öppnats.

Hållbarhetsutskottet bereder ärenden om förvaltning av Svenska kyrkans byggnader, mark och skog. Hållbarhetsutskottet bereder också frågor om den kulturhistoriskt värdefulla egendomen. Hållbarhetsutskottet bereder även ärenden som på ett övergripande plan berör mänsklighetens samspel med naturen, fattigdoms- och fredsfrågor samt andra perspektiv på hållbar utveckling.

13 a §

Ärenden som rör forskning bereds av det utskott till vilket området för forskningen hör.

20 §

Ett utskott får bereda ett annat utskott tillfälle att yttra sig i ett ärende som berör detta utskotts beredningsområde.

Innan ett utskott avger ett betänkande i ett ärende av betydelse för verksamhetsinriktning för den nationella nivån ska utskottet inhämta yttrande av *Budgetutskottet*.

Innan ett utskott avger ett betänkande i ett ärende av betydelse för verksamhetsinriktning för den nationella nivån ska utskottet inhämta yttrande av *Ekonomiutskottet*.

21 §

Innan ett utskott föreslår en ändring i kyrkoordningen som *Kyrkorättsutskottet* inte redan har yttrat sig över enligt bestämmelserna i 13 § *andra stycket* ska ett nytt yttrande inhämtas från *Kyrkorättsutskottet*. Detsamma gäller om ett förslag till ändring i kyrkoordningen läggs fram i en reservation.

Innan ett utskott föreslår en ändring i kyrkoordningen som *Kyrkorättsnämnden* inte redan har yttrat sig över enligt bestämmelserna i 1 a § ska ett nytt yttrande inhämtas från *Kyrkorättsnämnden*. Detsamma gäller om ett förslag till ändring i kyrkoordningen läggs fram i en reservation.

23 §

När ett utskott ska avgöra ett ärende tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 34–37 §§ kyrkoordningen.

Den som har deltagit i avgörandet av ett ärende får reservera sig mot beslutet eller lämna ett särskilt yttrande. En biskop som har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening. *En ersättare som har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening.* Rätten att reservera sig eller lämna ett särskilt yttrande gäller även ledamöterna i Läronämnden och i valberedningen.

En reservation, ett särskilt yttrande eller en särskild mening ska anmälas när ärendet avgörs. En reservation, ett särskilt yttrande eller en särskild mening som avfattas skriftligen ska lämnas senast vid den tidpunkt som ordföranden bestämmer.

När ett utskott ska avgöra ett ärende tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 31–34 §§ i kyrkoordningen.

Den som har deltagit i avgörandet av ett ärende får reservera sig mot beslutet eller lämna ett särskilt yttrande. En biskop *eller en ersättare* som har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening. Rätten att reservera sig eller lämna ett särskilt yttrande gäller även ledamöterna i Läronämnden och i valberedningen.

23 a §

Det som sägs om utskotten i 23 § ska i tillämpliga delar även gälla Kyrkorättsnämnden.

24 §

Kyrkostyrelsen ska *sända* de betänkanden som ska behandlas vid det andra kyrkomötessammanträdet under året *till* alla som har rätt att delta i kyrkomötets överläggningar. Betänkandena ska vara *utsända* senast en vecka innan sammanträdet inleds.

Kyrkostyrelsen ska *delge* alla som har rätt att delta i kyrkomötets överläggningar de betänkanden som ska behandlas vid det andra kyrkomötessammanträdet under året. Betänkandena ska vara *delgivna* senast en vecka innan sammanträdet inleds.

5 kap. Ärendenas avgörande

1 §

Om ordföranden finner att en viss fråga enligt kyrkoordningen inte ska behandlas av kyrkomötet, ska ordföranden tillkännage det vid ett sammanträde i plenum med angivande av skälen för sitt ställningstagande. En sådan fråga kan därefter behandlas av kyrkomötet, bara om kyrkomötet på yrkande av någon ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens *åsikt*.

Om ordföranden finner att en viss fråga enligt kyrkoordningen *eller denna arbetsordning* inte ska behandlas av kyrkomötet, ska ordföranden tillkännage det vid ett sammanträde i plenum med angivande av skälen för sitt ställningstagande. En sådan fråga kan därefter behandlas av kyrkomötet, bara om kyrkomötet på yrkande av någon ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens *bedömning*.

2 §

Vill någon inför avgörandet av ett ärende framställa ett yrkande som inte redovisas i utskottets betänkande ska ledamoten snarast underrätta ordföranden om yrkandet. Yrkandet bör *delas ut på bänkarna i plenisalen* innan ärendet avgörs.

Vill någon inför avgörandet av ett ärende framställa ett yrkande som inte redovisas i utskottets betänkande ska ledamoten snarast underrätta ordföranden om yrkandet. Yrkandet ska *delges ledamöterna i skriftlig form* innan ärendet avgörs.

3 §

När en omröstning ska äga rum upprättar ordföranden en omröstningsproposition som läses upp för godkännande. Sedan ledamöterna har intagit sina platser läses omröstningspropositionen upp ännu en gång.

Omröstning kan förrättas med *uppresning*. Om ordföranden efter en omröstning med *uppresning* är tveksam om omröstningens resultat eller en ledamot begär rösträkning, verkställs ny omröstning med namnupprop eller med omröstningsapparat.

Omröstning kan förrättas med *handuppräckning med röstkort*. Om ordföranden efter en omröstning med *handuppräckning* är tveksam om omröstningens resultat eller *om* en ledamot begär rösträkning, verkställs ny omröstning med namnupprop eller med omröstningsapparat.

6 kap. Debatt

1 §

Kyrkomötets presidium får efter samråd med företrädare för kyrkomötets nomineringsgrupper besluta att en debatt utan samband med annan handläggning ska äga rum vid kyrkomötets sammanträde. En sådan debatt ska begränsas till ett eller flera särskilda ämnen.

Meddelande om debatt enligt första stycket ska lämnas till ledamöterna och biskoparna senast två veckor före sammanträdet. (SvKB 2011:11).

2 Ärendet och dess beredning

Genom ett initiativ av oss i kyrkomötets nuvarande presidium tillsattes en utredningsgrupp som har arbetat med frågan om kyrkomötets arbetsformer. I gruppen har ingått kyrkomötesledamöterna Sofija Pedersen Videke, Mattias Kristenson, Marie Rydén Davoust, Bengt Kjellgren och Daniel Tisell samt biskop Eva Brunne. I utredningsgruppen har därutöver som sekreterare ingått Fredrik Nilsson Björner och som sakkunnig Nils Warmland.

Utredningsgruppen överlämnade den 31 januari 2017 sitt betänkande. Detta har sedan remissbehandlats. Utredningens förslag överlämnades för yttrande till nomineringsgrupperna, de ledamöter som företräder utlandsförsamlingarna, Svenska Kyrkans Unga, Svenska kyrkans valprovsnämnd, Svenska kyrkans överklagandenämnd, biskopsmötet och kyrkostyrelsen. Revisorerna har också beretts möjlighet att yttra sig. Sammantaget har sexton remissvar kommit in. Vi har därefter tagit del av utredningens betänkande och de inkomna remissvaren.

Vi vill på detta sätt framföra vårt tack till utredningsgruppen för det goda arbete som den har utfört.

Utifrån de överväganden som vi har gjort överlämnar vi genom denna skrivelse ett antal förslag till förändringar av kyrkomötets arbetsformer.

2.1 Skrivelsens uppbyggnad – en läsanvisning

Varken utredningens betänkande eller inkomna remissyttranden har varit brett tillgängliga. Därför har vi valt att från och med kapitel 3 i denna skrivelse inleda varje kapitel med en redogörelse av utredningens förslag. Dessa följs av en grundlig redovisning av remissinstansernas synpunkter.

Därefter kommer ”Presidiets överväganden och förslag till beslut”, som inleds med en förslagsruta.

Texten som därefter följer är våra överväganden som ligger till grund för förslagen. Detta avsnitt har i varje kapitel markerats med en grå linje till vänster om texten.

3 Tematiska kyrkomöten

3.1 Utredningens betänkande

3.1.1 Bakgrund

Som en bakgrund till sina förslag rörande tematiska kyrkomöten ger utredningsgruppen en beskrivning av tidigare kyrkomötens omfattning, sammanträdenas innehåll, valsammanträde, tematiska debatter och om kyrkostyrelsens strategiarbete.

3.1.2 Kyrkomötets sammanträden

Frekvens, omfattning och innehåll

Genom 1982 års kyrkomötesreform infördes årliga sammanträden med kyrkomötet. Före denna reform var föreskrivet att kyrkomötet skulle sammankallas minst vart femte år. I genomsnitt hölls ett kyrkomötessammanträde vart tredje år. Ändringen till kyrkomöten varje år 1982 motiverades bland annat av att kyrkomötet genom delegering från riksdagen gavs viss normgivningskompetens. Regeringen ansåg att det var nödvändigt att kyrkomötet skulle sammanträda relativt ofta för att kunna utnyttja denna kompetens effektivt.

Före 1983 kunde kyrkomötets förhandlingar vara högst 35 dagar under en mandatperiod. När kyrkomötet fr.o.m. 1983 skulle sammanträda varje år kunde tiden för varje sammanträde minskas i förhållande till vad som tidigare gällt. Samtidigt bedömdes att det fanns ett behov av en något längre sammanlagd mötestid än tidigare.

Därför föreskrevs att kyrkomötets första sammanträde skulle vara avslutat inom 15 dagar och de därefter följande sammanträdena inom 12 dagar. Den sammanlagda tiden för kyrkomötets sammanträden under en mandatperiod blev därigenom 39 dagar. Genom ett beslut i kyrkomötet som godkändes av riksdagen fick kyrkomötet en större möjlighet att fritt disponera den högsta medgivna tiden. Den sammanlagda tiden skulle fortfarande vara 39 dagar och ett enskilt sammanträde fick vara högst 15 dagar.

Inför utarbetandet av kyrkoordningen föreslogs i betänkandet *Bekännelse, gudstjänst, kyrkomöte* (SKU 1998:2) att kyrkomötet skulle sammanträda två gånger varje år, en gång i maj och en gång i september. I det förslag som lämnades till kyrkomötet föreslogs i stället att sammanträdena skulle äga rum i september och oktober. Detta blev också kyrkomötets beslut.

Kyrkostyrelsen föreslog till 2010 års kyrkomöte att bestämmelsen om när kyrkomötets sammanträden ska äga rum skulle ändras så att det första sammanträdet skulle hållas under det första halvåret och nästa sammanträde under det andra halvåret. Detta blev också kyrkomötets beslut. Dock har sammanträdena, med hänsyn till bl.a. ärendeflödet även fortsättningsvis hållits under andra halvåret.

I skrivelsen med förslag till kyrkoordning menade Centralstyrelsen att de båda årliga sammanträdena borde ha olika innehåll. Alla ärenden, vare sig det var skrivelser eller motioner, skulle anmälas vid första sammanträdet. Eventuella val och fyllnadsval skulle genomföras då. Alla beslut med anledning av skrivelser och motioner skulle fattas vid det andra sammanträdet.

Valsammanträde

För att kyrkovalet skulle få ett snabbare genomslag beslutade 2012 års kyrkomöte om en ny bestämmelse som infördes i 11 kap. 6 a § i kyrkoordningen med innebörd att det nyvalda kyrkomötet vid ett sammanträde senast den 31 december under valåret skulle välja personer till de uppdrag som avser tiden efter valåret. I samma ärende ändrades även kyrkomötets arbetsordning på så vis att mandatperioden för utskotten

uttryckligen motsvarade kyrkomötets, dvs. fyra år räknat från den 1 januari året efter ett kyrkovalsår. Bestämmelserna trädde ikraft den 1 januari 2013.

Efter önskemål från nomineringsgrupperna föreslog kyrkostyrelsen i en skrivelse till 2013 års kyrkomöte att bestämmelsen skulle ändras så att val av utskott i stället skulle ske vid kyrkomötets första sammanträde under en mandatperiod. Man framhöll att detta inte skulle innebära någon förändring beträffande valgenomslaget. Utskotten skulle ändå inte sammanträda förrän under det första sammanträdet i en ny mandatperiod. Organisationsutskottet föreslog, med endast en redaktionell ändring, kyrkomötet att bifalla förslaget och det blev också kyrkomötets beslut.

3.1.3 Tematisk debatt

Sjätte kapitlet i arbetsordningen innehåller endast en paragraf. I denna sägs att kyrkomötets presidium får efter samråd med företrädare för kyrkomötets nomineringsgrupper besluta att en debatt utan samband med annan handläggning ska äga rum vid kyrkomötets sammanträde. En sådan debatt ska begränsas till ett eller flera särskilda ämnen. Meddelande om att en sådan debatt ska hållas ska lämnas till ledamöterna och biskoparna senast två veckor före sammanträdet.

Tidigare behandling av frågan

År 1999 infördes en ordning med frågedebatt. Denna avsågs vara en förenklad och samordnad form av den tidigare förekommande allmänkyrkliga debatten och frågestunden. Frågedebatten skulle kunna få karaktären av en ”interpellationsdebatt”. Den tidigare begränsningen, att bara den som ställt frågan fick delta i debatten, skulle också tas bort. Ordningen med frågedebatt fanns kvar t.o.m. 2012 års kyrkomöte.

Förslaget om att ersätta dessa bestämmelser om frågedebatt väcktes 2011 genom kyrkomötets presidium. Presidiet sade bl.a. att det fanns en risk att samma fråga skulle komma att behandlas två gånger, dels i frågedebatten och dels i betänkandehandlingen. Vidare menade man att frågedebatten inte hade något tydligt fokus eller syfte. Man föreslog mot den bakgrunden att frågedebatten skulle avskaffas och ersättas med en debatt av tematisk karaktär. En sådan debatt skulle, menade presidiet, kunna behandla ett eller flera av presidiet, i samråd med nomineringsgruppernas företrädare, i förväg definierade områden. Presidiets förslag innehöll inte några regler för när under kyrkomötets sessioner eller hur ofta en sådan debatt skulle kunna hållas. Kyrkorättsutskottet tillstyrkte presidiet förslag.

2016 var frågan åter uppe till behandling i kyrkomötet. I motion 2016:54 föreslogs att kyrkomötet skulle uppdraga till kyrkomötets presidium att utarbeta förslag till att i kyrkomötets arbetsordning återinföra interpellations- och frågeinstituten. Kyrkorättsutskottet menade i sitt betänkande Kr 2016:2 att den pågående utredningen om kyrkomötets arbetsformer borde avvaktas innan kyrkomötet tog några eventuella initiativ i frågor av det slag som tas upp i motionen. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås. Detta blev också kyrkomötets beslut.

Det har ännu aldrig övervägts att hålla någon tematisk debatt i enlighet med bestämmelsen i 6 kap. 1 §.

3.1.4 Kyrkostyrelsens strategiarbete

Kyrkostyrelsen har påbörjat ett arbete som syftar till att skapa bättre förutsättningar för strategisk styrning. Syftet är också att öka tydligheten kring sambanden mellan kyrkostyrelsens uppdrag och verksamhet, långsiktig målbild, vägledande principer/värden, strategier samt planering och uppföljning. Detta arbete förväntas pågå under de närmaste åren.

En för den nationella nivån långsiktig målbild skapar förutsättningar för en strategisk styrning av den samlade verksamheten. Utifrån uppgifter och uppdrag i kyrkoordningen, den huvudsakliga verksamheten samt en analys av kyrkan och hennes omvärld har en första version av målbild 2030 arbetats fram. Tanken är att denna ska användas för att identifiera och formulera behövliga strategier och strategiska mål för kyrkostyrelsens verksamhet. Avsikten är att den slutliga versionen av målbild 2030 ska fastställas av kyrkomötet 2019. Det är också tänkt att detta inte ska vara en engångsföreteelse utan ett kontinuerligt arbete.

3.1.5 Utredningens överväganden och förslag

3.1.5.1 Utgångspunkter

Utredningen anger som en av de grundläggande utgångspunkterna för sitt arbete att försöka presentera förslag som kan göra att alla ledamöter känner sig delaktiga och att allas engagemang kan tas tillvara på ett bättre sätt än idag. Mer tid behöver då kunna användas för fördjupning och diskussion kring samtids- och framtidsfrågor som är viktiga för kyrkan. Kyrkomötet behöver då och då få möjlighet att fokusera på sin roll att ange vad den nationella nivåns verksamhet ska inriktas på, snarare än på hur den ska ske. Samtidigt måste hänsyn tas till att en av kyrkomötets huvuduppgifter är att besluta om det kyrkliga regelsystemet.

3.1.5.2 Tematiska kyrkomöten

Utifrån dessa utgångspunkter föreslår utredningen att två av åren i varje mandatperiod ska omstöpas till form och innehåll medan det de två andra åren ska hållas kyrkomöten i linje med hur kyrkomötet idag arbetar.

Därmed föreslår utredningen att det första och det tredje året i varje mandatperiod ska ägnas åt vad man valt att benämna tematiska kyrkomöten. Under ett sådant kyrkomöte ska det finnas utrymme för fördjupning och samtal kring ett i förväg utvalt tema. Fördjupning ska också kunna ske seminarier, åsiktstorg och samtal i större eller mindre grupper.

En sammanhållen session

Utredningens förslag innebär att kyrkomötet under det år då det hålls ett tematiskt kyrkomöte endast ska sammanträda en sammanhållen session. Man framhåller att denna session då behöver vara något längre än de nuvarande enskilda sessionerna, nämligen fem dagar och därutöver en dag för bl.a. resor och registrering.

Samtidigt måste det finnas tid för utskottsberedning och plenardebatt, bl.a. för att behandla styrelsens skrivelser. Kyrkomötet behöver varje år, på kyrkostyrelsens förslag, bland annat fatta beslut om inriktningen för verksamheten på nationell nivå, fastställa kostnadsram för det kommande verksamhetsåret och planeringsramar för de två därpå följande åren samt besluta om ansvarsfrihet ska beviljas kyrkostyrelsens ledamöter för det gångna räkenskapsåret. Kyrkostyrelsen kan också behöva lägga fram andra förslag och denna möjlighet ska inte beskäras.

I sitt betänkande framhåller utredningen att motionsrätten måste begränsas under de år då det hålls tematiska kyrkomöten. Man menar att kyrkomötet under dessa år endast ska ta upp till behandling motioner som berör sådana frågor som ligger inom ramen för det årets tema samt motioner som ansluter till någon av kyrkostyrelsen det året presenterad skrivelse.

Det första kyrkomötet i mandatperioden bör vara ett tematiskt kyrkomöte som ägnas åt kyrkostyrelsens strategiska plan och långsiktiga målbild.

Utredningen framhåller att tema för tredje året i mandatperioden måste fastställas i så god tid att det blir möjligt för kyrkomötets presidium och den organisation man har till sitt förfogande att vidta de åtgärder som är nödvändiga. Å andra sidan bör inte temat fastställas så långt i förväg att det riskerar att upplevas som inaktuellt när väl sammanträdet ska hållas. Mot bakgrund av detta föreslår man att beslut om tema ska fattas och delges alla som har rätt att delta i kyrkomötets överläggningar senast sex månader innan det att sammanträdet inleds.

Det är utredningens mening att det är kyrkomötets presidium som ska fatta beslut om tema. Detta bör föregås av samråd med företrädare för samtliga nomineringsgrupper och kyrkostyrelsen.

3.1.5.3 Närmare om mandatperiodens kyrkomöten

År noll – valsammanträde

Utredningen noterar att enligt 11 kap. 6 a § ska det nyvalda kyrkomötet vid ett sammanträde senast den 31 december valåret förrätta val till de uppdrag som avser tiden efter valåret. Detta valsammanträde är regelmässigt förlagt i direkt anslutning till det sista sammanträdet med det gamla kyrkomötet. I detta avseende föreslår inte utredningen någon ändring. Däremot menar man att den utbildning och fortbildning som redan förekommer i anslutning till detta sammanträde bör vidareutvecklas. Det kan då finnas skäl att lägga ytterligare en dag till valsammanträdet.

Mandatperiodens första år

Det är kyrkostyrelsens avsikt att kyrkomötet under det andra året i varje mandatperiod ska fastställa den strategiska plan och den långsiktiga målbild för verksamheten på nationell nivå som kyrkostyrelsen har för avsikt att presentera. Därför föreslår utredningen att det första sammanträdet under en mandatperiod ska vara ett tematiskt kyrkomöte under vilket den tematiska delen huvudsakligen ägnas åt diskussion och fördjupning kring detta. Kyrkostyrelsen bör då redan till detta sammanträde lämna ett förslag till strategisk plan. Kyrkomötet bör sedan informera kyrkostyrelsen om sin syn på förslagens olika delar inför den fortsatta beredningen.

Ett tematiskt kyrkomöte bör få en annan utformning än de ordinarie sessionerna, med mer av möten och åsiktsbrytningar i en annan form än vad utskottsbehandling och plenardebatt medger. Detta hindrar emellertid inte att det föreliggande förslaget också bör hanteras i utskott. Den preliminära skrivelsen bör därmed delas upp på olika relevanta utskott. De olika utskottsbetänkandena skulle då behöva utmynna i förslaget att *dels* överlämna ärendet till kyrkostyrelsen för fortsatt beredning och *dels* ge kyrkostyrelsen kännedom om vad utskottet anfört i fråga om förslaget i dess olika delar.

En viss vanlig ärendebereidning kommer också att behöva ske i utskott, också under det första året i mandatperioden. Detta leder till att kyrkomötet då också behöver hålla debatt och fatta beslut i plenum.

För det utskott som har tid över under de dagar under kyrkomötessammanträdet som utskottsberedningen pågår bör det kunna anordnas fördjupningspass, seminarier och liknande för att erbjuda ledamöterna ytterligare fortbildning och fördjupning.

Mandatperiodens andra år

Det är utredningens mening att det andra året i mandatperioden i huvudsak bör följa den modell som gäller nu. Motionsrätten bör inte begränsas så som det föreslås bli fallet i samband med de tematiska kyrkomötena. Förslaget innebär att kyrkostyrelsen till detta kyrkomöte ska lämna en skrivelse innehållande en strategisk plan. Denna ska bli föremål för beredning i utskott och därefter beslut i plenum.

Mandatperiodens tredje år

Även under det tredje året i mandatperioden ska hållas ett tematiskt kyrkomöte. Under detta år finns det dock ingen strategisk plan som kan utgöra tema. I stället menar utredningen att kyrkomötets presidium, efter samråd med företrädarna för nomineringsgrupperna och med kyrkostyrelsen, ska besluta om ett eller flera teman.

En pågående större utredning kan t.ex. bli ett lämpligt tema. Ledamöterna kan då få möjlighet till fördjupning kring de frågeställningar som är under utredning och på det viset bli bättre rustade när förslag i ärendet vid ett senare sammanträde återkommer i form av en skrivelse från kyrkostyrelsen.

Det kan också finnas en aktuell sakfråga som är lämpad att utgöra tema. Ett sådant exempel från senare tid är frågan om migration och flyktingmottagande och vilken roll kyrkan kan spela i detta. Det måste emellertid inte handla om en dagsaktuell fråga. Det finns andra frågor som alltid är aktuella och det finns teologiska frågeställningar som kan lämpa sig för fördjupning.

Precis som övriga år måste dock även skrivelserna om Verksamhet och ekonomi samt årsredovisning och redovisningen av kyrkostyrelsens behandling av kyrkomötets ärenden tas om hand. Detta gäller också en eventuellt övrig skrivelse som kyrkostyrelsen har lämnat till kyrkomötet.

Motionsrätten bör vara begränsad på samma sätt som när det gäller första året i mandatperioden.

Mandatperiodens fjärde år

På samma sätt som det andra året, bör det fjärde året i mandatperioden genomföras huvudsakligen i enlighet med det som gäller idag. I anslutning till mandatperiodens sista möte ska också det nyvalda kyrkomötet, precis som idag, samlas för att välja personer till de uppdrag som avser tiden efter valåret, dock inte till uppdrag i kyrkomötets utskott.

I ett annat sammanhang föreslår utredningen att det bör övervägas att lägga till ytterligare en dag till valsammanträdet som då bör ägnas åt utbildning och fortbildning av ledamöterna.

3.1.5.4 Frågan om kyrkostyrelsens, presidiets och revisorernas möjlighet att varje år få sina ärenden behandlade av kyrkomötet samt frågan om utskottsinitiativ

Kyrkomötet måste samtliga år få tillfälle att ta ställning till kyrkostyrelsens förslag till inriktning för verksamheten på nationell nivå samt fastställa kostnadsram för det kommande verksamhetsåret och planeringsramar för de två därpå följande åren. Kyrkomötet behöver varje år också fastställa årsredovisning, resultaträkning och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå för det gångna verksamhetsåret samt besluta om ansvarsfrihet ska beviljas kyrkostyrelsens ledamöter för det gångna räkenskapsåret.

Skrivelser samt motioner som ansluter till dessa måste behandlas i utskott och beslutas i plenum. Med den föreslagna ordningen blir det då nödvändigt att kyrkostyrelsen inte lägger fram någon större skrivelse det år då tematiska kyrkomöten äger rum. Dock måste kyrkostyrelsen få behålla rätten att komma med en skrivelse om omständigheterna så kräver. Detsamma ska gälla kyrkomötets presidium.

Revisorerna måste också ha rätten att väcka ärenden och få dem behandlade av kyrkomötet. Likaså måste utskotten, för det ovanliga fall då det finns grundade skäl för ett utskottsinitiativ, ha denna rätt.

3.1.5.5 Särskilt om motioner under mandatperiodens första och tredje år

Motionsrätten ska, som nämnts ovan, vara begränsad under de år då tematiska kyrkomöten äger rum. Detta innebär naturligtvis en viss inskränkning i ledamöternas möjlighet att utöva sina påverkansmöjligheter och i de demokratiska spelreglerna. Utredningen menar dock att denna begränsning är nödvändig för att skapa utrymme för kyrkomötet att vartannat år på ett fördjupat sätt diskutera och debattera angelägna frågor och då inte minst den nationella nivåns strategiska vägval och långsiktiga målbild. Man anser därmed att detta är en inskränkning som kan tålas.

De motioner som ändå inkommer till kyrkomötet under motionstiden och som inte knyter an till något gällande tema eller någon av de skrivelser som kyrkostyrelsen det året lägger fram för kyrkomötet ska avvisas och därmed inte tas upp till behandling. Det står sedan de ledamöter som av detta skäl får sin motion avvisad fritt att återkomma med samma motion till kyrkomötet året efter.

I 5 kap. 1 § i arbetsordningen finns en bestämmelse om att en av ordföranden avvisad motion bara ska kunna behandlas i det fall kyrkomötet inte godkänner ordförandens beslut. Samma ordning bör gälla för det fall ordföranden finner att en fråga inte bör behandlas av kyrkomötet på den grunden att den inte rör ett aktuellt tema och inte heller inlämnats i anslutning till en skrivelse från kyrkostyrelsen.

Eftersom kyrkomötet vid de första av de båda tematiska kyrkomötena inte ska fatta beslut om den strategiska planen, måste motionerna som behandlas vara utformade som förslag om vad som ska framföras till kyrkostyrelsen. Motioner som innehåller yrkanden om att t.ex. någon i motionen angiven text ska tillföras den strategiska planen får då avvisas och motionären återkomma till kyrkomötets sammanträde året därpå.

3.1.5.6 De särskilda beslutsordningarna

I kyrkoordningen föreskrivs särskilda beslutsordningar för att dels besluta i ärenden som gäller vissa lärofrågor och dels besluta om ändring av vissa bestämmelser i kyrkoordningen. Om någon av de särskilda beslutsordningarna blir tillämpliga, ska det andra beslutet även fortsättningsvis ska kunna fattas året efter valåret, även om kyrkomötet endast sammanträder under en sammanhållen session ett sådant år.

Om det är fråga om ett beslut i en lärofråga måste dock beslutet hinna beredas i utskott och läronämnden behöver yttra sig på nytt. Det kommer dock att, utöver de tematiska inslagen, också att finnas tid för utskottsberedning och arbetsplenum så det finns inget skäl till att en sådan fråga inte ska kunna beslutas det första året i mandatperioden.

3.1.5.7 Val av utskott

Val till utskotten ska ske vid kyrkomötets första sammanträde under mandatperioden. Detta innebär att ytterligare ett moment måste läggas till det som ska hinnas med under

de fem dagar som kyrkomötet enligt förslaget sammanträder under detta år. Utskottsvalen är dock inte något som tar särskilt mycket tid i anspråk. Mot bakgrund av den korta tid som åtgår för valen till utskotten menar utredningen att dessa även fortsatt kan förrättas vid det första sammanträdet under mandatperioden.

3.1.5.8 Debatten

Med de förslag utredningen nu lägger kring tematiska kyrkomöten finns det, säger man, ingen anledning för kyrkomötet att även i övrigt hålla en debatt i något särskilt ämne. Bestämmelsen som ger möjlighet att hålla en sådan debatt kan därför utgå.

3.1.5.9 Utredningens förslag

Det förslag som utredningen lägger fram, formuleras på följande sätt.

Det införs en ordning med tematiska sammanträden under det första och det tredje året i varje mandatperiod. De år tematiska kyrkomöten hålls ska kyrkomötet sammanträda under endast en sammanhållen session och en del av tiden ägnas åt diskussioner och fördjupning kring ett eller flera teman. Under det första året i en mandatperiod ska temat återkommande vara relaterat till kyrkostyrelsens strategiska plan och långsiktiga målbild. Under mandatperiodens tredje år ska temats bestämmas av kyrkomötets presidium efter samråd med företrädarna för nomineringsgrupperna och kyrkostyrelsen. Under de år tematiska sammanträden hålls ska kyrkomötet endast ta upp till behandling sådana motioner som anknyter till det gällande temat eller ansluter till en skrivelse från kyrkostyrelsen. Övriga motioner ska inte tas upp till behandling. Kyrkostyrelsen ska dock även de år då tematiska sammanträden hålls ha rätt att avge skrivelser till kyrkomötet även inom ämnen som inte anknyter till det aktuella temat. Bestämmelsen i 6 kap. 1 § i arbetsordningen om att kyrkomötet kan hålla en debatt utan samband med annan handläggning utgår.

3.2 Remissinstanserna

Nomineringsgruppen S

I sitt remissyttrande säger nomineringsgruppen att man finner frågan om en tematisering av vissa års kyrkomöten vara en intressant idé. Man framhåller att det är angeläget att kyrkomötets arbete bättre speglar den verksamhet som kyrkostyrelsen får i uppdrag att verkställa genom beslutet om verksamhetsinriktning och ekonomi.

Däremot uttalar nomineringsgruppen sin tveksamhet inför förslaget att vartannat år endast genomföra en session av kyrkomötet. Ett skäl för detta är att man tror det kommer att leda till problem för sekretariatets möjligheter att i god ordning bereda beslutsunderlag för såväl utskott som för förhandlingarna i plenum. Vidare menar man att det kan finnas anledning att ge kyrkomötet möjligheter att i mer lugn och ro kunna bedöma och sätta sig in i de beslutsförslag som lämnas för ställningstagande från utskotten.

Nomineringsgruppen säger att man skulle sätta värde på om presidiet, utan att i någon omfattning av betydelse behöva utöka antalet dagar för kyrkomötet i förhållande till utredningens förslag, kunde överväga om det skulle finnas möjligheter att varje år ha två sessioner av kyrkomötet, med några veckors mellanrum. Man anför att detta också skulle kunna underlätta för ledamöter att få ledigt från sina ordinarie arbeten för att kunna delta i överläggningarna.

Nomineringsgruppen POSK

I sitt yttrande säger nomineringsgruppen att man i huvudsak ser positivt på förslaget om tematiska kyrkomöten, eftersom det skulle ge möjlighet till faktaredovisning och överläggningar med ett annat djup än vad som idag är fallet. Man menar att upplägget med ”temaår” verkar spännande och att det behövs friare former för erfarenhetsutbyte och debatt. Likaså behövs det tid för att följa upp redan fattade beslut. Nomineringsgruppen menar att förslaget till stora delar försöker tillmötesgå dessa behov.

Att nomineringsgruppen finner förslaget vara värt att pröva, hindrar dock inte – säger man i remissvaret – att det bland deras ledamöter finns en tveksamhet mot delar av förslaget. Man säger att om det skall bli bra, kommer det att kräva ”ett under av förberedelse av presidium, gruppledare och andra”. Kyrkoordningens krav på väl beredda och juridiskt säkerställda beslut måste beaktas.

Förslaget om endast en session första och tredje året i mandatperioden tillstyrks med viss tvekan. Nomineringsgruppen menar att tidsplanen för kyrkomötet under de tematiska åren inte är realistisk. Det gäller tiden för utskottsarbetet, men också tiden för inläsning och för gruppmöten. Om det dessa år endast ska hållas en session, måste den sannolikt pågå under fredagen samtidigt som utskottsarbetet måste påbörjas direkt på söndagen. Nomineringsgruppen menar att detta är sårbart och att det därför behöver finnas en beredskap för att ha två sessioner även under de tematiska åren, i det fall ärendemängden skulle bli särskilt stor.

Vidare säger nomineringsgruppen att frågan om hur det ska skapas mer möjlighet att samtala om aktuella allmänkyrkliga frågor inte är löst. Temat måste fastställas för långt i förväg för att detta ska vara möjligt.

I yttrandet framförs också en tveksamhet mot att genomföra en så stor förändring på en gång. Ett alternativ skulle kunna vara att göra det i två eller tre steg.

Nomineringsgruppen BA

I remissyttrandet sägs att det i kyrkomötet måste finnas utrymme för de viktiga diskussioner som handlar om kyrkans liv, i nutid och framtid. Kyrkomötet måste alltså ha arbetsformer som inte bara är välfungerande för kyrkomötets formella funktion som högsta beslutande organ, utan som också på ett ändamålsenligt sätt kan bidra till att sådana samtal kan ske. Det behöver finnas en balans mellan det formella och det visionära, Detta ska ses som av varandra beroende, inte motstående, intressen. Därför ser nomineringsgruppen gärna att tematiska kyrkomöten kommer till stånd. Dock menar man att dessa bör äga rum andra och fjärde året i mandatperioden.

Vidare framgår det av remissyttrandet att nomineringsgruppen är tveksam till om det är en lämplig ordning att en strategisk plan träder i kraft under en mandatperiods näst sista år. Man ser att det finns vissa frågetecken kring hur den strategiska planen är tänkt att fungera.

Vidare är nomineringsgruppen tveksam till att förslaget om inskränkning i motions- och förslagsrätten vid sådana kyrkomöten i praktiken kommer att medföra någon begränsning av de sakfrågor som man får motionera om. Det är – menar man – oklart vilka resurser som behöver avsättas för att en rimlig arbetsbelastning för berörd personal ska åstadkommas vid de tematiska kyrkomötena.

Nomineringsgruppen C

Nomineringsgruppen framhåller att den strategiska planen ska fastställas andra året i mandatperioden. Det innebär att denna plan inte blir synlig förrän tredje året. Man menar att de samtal som kyrkomötet ska föra kommer väl sent, eftersom år fyra är det sista året under mandatperioden.

Nomineringsgruppen reser också frågan om tematiska kyrkomöten kan innebära att vissa frågor blir fördröjda.

Nomineringsgruppen KR

Nomineringsgruppen menar att förslag om tema det tredje året, inte bara borde få komma från kyrkostyrelsen. Det kunde också vara lämpligt att stiftens, genom stiftsstyrelserna, kunde få komma med förslag. Denna möjlighet borde införas, eftersom det kan vara så att inte någon ledamot i stiftsstyrelsen sitter i kyrkomötet.

Nomineringsgruppen FK

Nomineringsgruppen menar att utredningens förslag om en ändrad fyraårscykel med vartannat år av tematisk karaktär, med bara en session är ogenomtänkt och leder till en rad negativa konsekvenser. Man menar att en begränsning av motionsrätten till sådana frågor som går in under temat, på ett radikalt sätt beskär den demokratiska friheten. Man säger att om kyrkomötet är av meningen att fri motionsrätt inte behöver gälla varje år, bör frågan i stället gälla huruvida det alls är nödvändigt att kyrkomötet samlas årligen. Vidare säger man att den möjliga konsekvensen att vissa utskott kommer att sakna ärenden att behandla är olycklig och inte acceptabel. Man framhåller att kyrkomötet är ett beslutsorgan och att då istället fylla denna tid med seminarier och utbildningar kan inte anses vara tillfredsställande.

Därutöver framhåller man att det blir en mycket delikat fråga att besluta vilka teman som ska gälla och menar att detta kan öppna upp för en rad partipolitiska överväganden. Frågan om fokusering på någon under året viktig fråga bör och kan lösas på annat sätt. Under det aktuella kyrkomötet kan tid för detta avsättas.

Nomineringsgruppen reser invändningar mot att korta ner kyrkomötet till en session under de föreslagna temaåren. Man menar att ledamöternas tid för inläsning, liksom tiden för behandling i nomineringsgrupperna, blir för kort.

Mot bakgrund av detta yrkar nomineringsgruppen på

- att eventuellt behov av ökad fokusering på vissa frågor under (vissa) kyrkomöten löses på annat sätt än det som utredningen föreslår och
- att bestämmelsen som ger möjlighet för kyrkomötet att hålla en debatt i något särskilt ämne kvarstår,
- att förslaget om temakyrkomöte vartannat år avslås,
- att förslaget om att begränsa kyrkomötet till endast en session vartannat år avslås,
- att alla förslag som innebär att kyrkomötet lämnar över inflytande till kyrkokansliet genom till exempel val av medverkande vid seminarier avvisas.

Nomineringsgruppen MPSK

Nomineringsgruppen ser positivt på förslaget med tematiska kyrkomöten, men vill behålla antalet sessioner som det är i nuläget. Man vill inte att kyrkomötets arbete, inklusive gruppmöten, ska förläggas till lördag och söndag. Vidare vill man ha en budgetdebatt också under första sessionen.

Man lägger ett förslag enligt följande.

År 1. Budgetdebatt. Tema utbildning. Med fokus på utskottsarbetet önskar vi utbildning och fördjupning kring de frågor utskottet har att bereda. Även studieresa kan bli aktuellt.

År 2. Budgetdebatt. Vanliga sessioner som i dag.

År 3. Budgetdebatt. Tema

År 4. Budgetdebatt. Vanliga sessioner som i dag

Nomineringsgruppen FiSK

Nomineringsgruppen uttrycker en positiv inställning till förslaget med tematiska kyrkomöten år ett och tre för varje mandatperiod. Dock menar man att en förändring med denna inriktning skulle kunna vara att i ett första steg införa detta för endast år ett under mandatperioden. Detta skulle sedan kunna utvärderas innan ett eventuellt andra steg tas med ytterligare ett tematiskt kyrkomöte.

Vidare efterlyser man ett ytterligare klagörande av hur förskjutningen av ett ökat bestämmande för kyrkomötets presidium ska kunna balanseras mot ledamöternas utrymme att lyfta frågor vid införande av ett tematiskt kyrkomöte.

Utlandsförsamlingarna

Företrädarna för utlandsförsamlingarna bejakar förslaget om tematiska kyrkomöten. Man menar att det har funnits ett behov att kunna få diskutera mer, och att det ibland har kännas som man har "rusat" till beslut. Detta är, säger man, extra viktigt för nya ledamöter.

Svenska Kyrkans Unga

Svenska Kyrkans Unga är sig positiva till förslaget om tematiska kyrkomöten och att det föreslås att första året i en mandatperiod ska vara kopplat till kyrkostyrelsens strategiska plan och långsiktiga målbild.

Svenska Kyrkans Unga vill gärna vara en instans i arbetet kring kyrkomötenas tematik.

Biskopsmötet

Biskopsmötet bifaller utredningens förslag om en ordning med tematiska sammanträden under det första och det tredje året i varje mandatperiod. Biskopsmötet ställer sig positiv till den koncentrerad av motionsinstitutet som detta avses medföra.

Dock vill biskopsmötet ifrågasätta utredningens förslag rörande beslut om tema och menar att samråd även ska ske med stiftens biskopar som enligt 11 kap. 9 § i kyrkoordningen deltar i kyrkomötets överläggningar.

Kyrkostyrelsen

Kyrkostyrelsen framhåller att kyrkomötets roll som högsta beslutande organ gör det ofrånkomligt och naturligt att en stor del av kyrkomötets arbete kommer att handla om beslutsfattande och formalia i anslutning till detta. Men, säger kyrkostyrelsen, kyrkomötet måste också vara ett forum där samtal om kyrkans liv och om frågor som är strategiskt viktiga för kyrkans framtid kan föras. Kyrkomötet måste därför ha arbetsformer som också understödjer att samtal om framtidsfrågor och visioner kan föras.

Mot bakgrund av detta menar kyrkostyrelsen att de tematiska kyrkomöten som föreslås är ett mycket positivt initiativ i rätt riktning och välkomnar utredningens förslag om att genom tematiska kyrkomöten åstadkomma ett större fokus i kyrkomötesarbetet på för Svenska kyrkan viktiga framtidsfrågor.

Beträffande tidpunkten för de tematiska kyrkomötena menar kyrkostyrelsen att det kan finnas vissa fördelar med att i stället förlägga dessa till mandatperiodens andra och fjärde år. Det skulle ge förutsättningar för nyvalda ledamöter att första året motivera fritt och att sammanträda på ett sätt som de känner igen från andra beslutande organ. En sådan ordning kan också ge ledamöterna en bättre förberedelse för det följande årets tematiska kyrkomöte.

Liksom utredningen noterar kyrkostyrelsen att det pågår ett arbete med att utarbeta en långsiktig målbild. Kyrkostyrelsen framhåller att detta arbete ännu är i ett inledande skede och att det därför inte är lämpligt att redan nu gå vidare med utredningens förslag att knyta temat det första året i den kommande mandatperioden till kyrkostyrelsens strategiska plan.

Kyrkostyrelsen säger sig se positivt på att kyrkomötet ska kunna behandla också större frågor av samhällsbärande betydelse. Dock menar kyrkostyrelsen att det då är viktigt att de teman som väljs inte är alltför snävt formulerade och inte enbart tar sikte på enskilda och just för tillfället aktuella frågeställningar.

I sitt remissyttrande framhåller kyrkostyrelsen att planeringen inför ett tematiskt kyrkomöte är sådan att temat kan beslutas lång tid i förväg, minst åtta månader eller ännu hellre med några års framförhållning.

Beslut om teman bör, enligt kyrkostyrelsens mening, tas av kyrkomötets presidium *i samråd med* kyrkostyrelsen och biskopsmötet, inte efter samråd med nomineringsgrupperna och kyrkostyrelsen som utredningen föreslår. Det torde sedan bli presidiets ansvar att de frågor som behandlas kan belysas på ett objektivt mångsidigt sätt.

Kyrkostyrelsen framhåller vidare att också jämställdhetskrivelsen är en sådan skrivelse som kyrkostyrelsen kan förväntas lämna även om kyrkomötet har en tematisk session.

Kyrkostyrelsen framhåller att vilka resurser som är nödvändiga att avsätta vid genomförande av tematiska kyrkomöten för att en rimlig arbetsbelastning ska åstadkommas är beroende av ett antal okända och svårförutsebara faktorer.

Vidare noterar kyrkostyrelsen att det med den föreslagna tidsplaneringen finns en risk att det blir en otillfredsställande arbetssituation för kyrkomötets ledamöter. Detsamma gäller den personal som ska arbeta i kyrkomötet. Mot bakgrund av detta anser kyrkostyrelsen att kyrkomötet bör sammanträda vid två sessioner även de tematiska åren i mandatperioden. Detta skulle ge rimliga arbetsförutsättningar för alla berörda.

Förslag: Det införs en ordning med tematiska kyrkomötessammanträden under det andra och fjärde året i mandatperioden. Kyrkomötet ska då behandla ett fastställt tema. Vid det första tematiska kyrkomötet, år två i mandatperioden, bör temat vara den strategiska plan som kyrkostyrelsen håller på att utarbeta. Under det andra tematiska kyrkomötet, år fyra i mandatperioden, ska kyrkomötessammanträdet behandla ett i särskild ordning fastställt tema.

Kyrkostyrelsen ska dock till alla kyrkomötessammanträden i mandatperioden avge skrivelse om verksamhet och ekonomi, skrivelse med årsredovisning samt skrivelse med redovisning av de ärenden som kyrkostyrelsen har handlagt.

Bestämmelsen i 6 kap. 1 § i arbetsordningen om att kyrkomötet kan hålla en debatt utan samband med andra ärenden ska utgå. Även tematiska kyrkomötessammanträden ska pågå under två sessioner.

Nya paragrafer: 1 a kap. 1, 3 §§ i arbetsordningen.

Presidiets förslag överensstämmer delvis med utredningens förslag.

3.3.1 Inledning

Utredningen har i sitt betänkande föreslagit att två av mandatperiodens kyrkomötessammanträden ska förändras och genomföras som tematiska kyrkomöten. Vi bejakar detta förslag och instämmer i de grundläggande skäl som utredningen anför i sitt betänkande. Det är bra om vi får en ordning för kyrkomöten som tar ledamöternas delaktighet och engagemang till vara än mer än vad som nu är fallet. Vi menar att en ordning med tematiska kyrkomöten, mer än idag, skulle kunna ge plats för stora vägvals- och framtidsfrågor. De skulle kunna bli tillfällen att tänka nytt och att tänka stort. De skulle genom sin utformning kunna ge tillfälle till bibelförklaringar och också åsiktsutbyte på ett annat sätt än vad den nuvarande formen tillåter. Vi är alltså eniga med utredningen i denna del och föreslår att en ordning med tematiska kyrkomöten genomförs. Som en konsekvens av detta föreslår vi också att bestämmelsen i 6 kap. 1 § i arbetsordningen om att kyrkomötet kan hålla en debatt utan samband med andra ärenden ska utgå.

3.3.2 Två sessioner andra och fjärde året i mandatperioden.

När det gäller vilka av mandatperiodens kyrkomöten som ska ha karaktären av tematiska kyrkomöten, avviker vi från utredningens förslag. I likhet med flera remissinstanser vill vi i stället föreslå att det andra och fjärde sammanträdet i mandatperioden utformas som tematiska kyrkomöten. Vi menar att det är att föredra att det första kyrkomötessammanträdet i mandatperioden är utformat som ett mer traditionellt sammanträde med sedvanlig utskottsbehandling och debatt i plenum. Detta ger bättre förutsättningar för nyvalda ledamöter att introduceras i kyrkomötets uppgifter och arbetssätt. Vi instämmer i kyrkostyrelsens bedömning att detta också skulle ge nyvalda ledamöter en bättre grund för deltagande i andra årets tematiska kyrkomöte. Sålunda föreslår vi att mandatperiodens andra och fjärde sammanträde ska ha tematisk utformning.

Vi avviker också från utredningens förslag när det gäller längden på de tematiska kyrkomötessammanträdena. Utredningen föreslår att dessa ska genomföras med enbart en session. Vi instämmer i de synpunkter som har kommit från flera remissinstanser, att detta riskerar att medföra en alltför komprimerad arbetsperiod för såväl ledamöter

som personal. Ett tematiskt kyrkomöte kan inte uteslutande handla om de frågor som relaterar till det valda temat. Kyrkostyrelsens skrivelser om verksamhet och ekonomi, liksom årsredovisningen samt styrelsens redovisning av handlagda ärenden måste behandlas både i utskott och i plenum. Det måste finnas tillräckligt med tid för detta. Mot bakgrund av detta föreslår vi att även tematiska kyrkomöten ska genomföras i två sessioner.

3.3.3 Beslut om tema

Det kan, enligt vår mening, bli fråga om två olika typer av tematiska kyrkomöten.

Dels kan det handla om en strategisk plan som kyrkostyrelsen vid den aktuella tidpunkten arbetar med, dels om ett för det aktuella kyrkomötessammanträdet särskilt valt tema.

Initiativ och förslag om ett eventuellt tema ska kunna komma från olika håll och vi vill inte detaljreglera hur detta ska kunna ske. Vi delar utredningens tankar kring vilka olika typer av teman som skulle kunna bli aktuella, men vi vill inte binda fast oss vid vissa särskilda områden. Det är viktigt att det finns en stor flexibilitet i detta avseende. Initiativ och förslag får kommuniceras med presidiet som sedan sätter igång processen.

I de fall då ett särskilt tema ska väljas, bör detta beslut föregås av ett samråd mellan olika aktörer. Detta gäller i hög grad kyrkostyrelsen och biskopsmötet.

Vi menar att det därefter får bli presidiets uppgift att se till att det förslag till tema som har lämnats blir föremål för ytterligare samråd. Presidiet ska därvid samråda med nomineringsgruppernas företrädare.

Till sist måste det bli presidiet som har sista ordet och som därmed fattar beslut om de tema som ska gälla. I denna del av samrådet handlar det därmed om att presidiet beslutar *efter samråd* med de olika parterna.

Inte heller vill vi precisera en exakt tidsgräns för när ett tema ska vara fastställt, men det är naturligtvis viktigt att hitta en balans mellan att tema å ena sidan inte beslutas så tidigt att det riskerar att bli inaktuellt, men å andra sidan heller inte så sent att inte nödvändiga förberedelser hinner göras.

3.3.4 Arbetsformer vid mandatperiodens tematiska kyrkomöten

3.3.4.1 Tematiskt kyrkomöte kring strategisk plan

Som framgår av kyrkostyrelsens yttrande pågår hos kyrkostyrelsen ett arbete med att utarbeta en långsiktig målbild och strategier för den nationella nivåns verksamhet som samlat är tänkt att kunna presenteras i en strategisk plan. Detta arbete är dock ännu i ett inledande skede och det är därför oklart hur den strategiska planen närmare ska utformas och hur den kommer att förhålla sig till kyrkostyrelsens årliga skrivelse om verksamhet och ekonomi.

Det är enligt vår mening viktigt att kyrkomötet i ett tidigt skede får möjlighet att bidra med kyrkomötets perspektiv till det fortsatta arbetet. Vi föreslår därför att temat för det första av mandatperiodens tematiska kyrkomöten bör vara den strategiska planen i det skede av processen som den då befinner sig. Enligt vårt förslag ska detta vara det andra året i mandatperioden.

För att detta ska vara möjligt bör kyrkostyrelsen då lämna en skrivelse som bl.a. redovisar kyrkostyrelsens syn på aktuella strategiska frågor inom olika områden och som kan utgöra underlag för kyrkomötets överläggningar. Beredning i utskott, liksom seminarier, föreläsningar och tillfällen till andra överläggningar får då ske under den första sessionen i det årets kyrkomötessammanträde. Vi menar att det som framkommer vid seminarier och andra samtalstillfällen bör återrapporteras på lämpligt sätt så

att erfarenheterna därifrån kan komma utskotten och kyrkostyrelsen till del. Vi delar utredningens uppfattning att betänkandena från de olika utskotten också bör mynna ut i att respektive utskott beslutar att överlämna sina synpunkter, så att de sedan kan vara till ledning för kyrkostyrelsen i det fortsatta arbetet. Den strategiska planen ska alltså i detta skede ses som ett pågående arbete, inte ett beslutsärende.

Berörda utskott ska under första veckan också behandla de ordinarie skrivelser som kyrkostyrelsen regelmässigt avger till varje års kyrkomötessammanträde. Likaså ska de behandla de motioner, som med anledning av dessa skrivelser har kommit in till kyrkomötet.

Vi återkommer till frågan om motionsrätten under tematiska kyrkomöten under avsnittet om kyrkomötets motionsinstitut.

Den andra sessionen under årets sammanträde ska då, enligt vår mening, användas till överläggningar och beslut i plenum. Det är kyrkomötet i sin helhet, inte det enskilda utskottet, som kommunicerar med kyrkostyrelsen. Förslagen från utskotten om att ge kyrkostyrelsen information om det som utskottet i fråga har enats om, får därför, om majoriteten så önskar, genom ett beslut i plenum bli det som kyrkomötet sedan överlämnar till kyrkostyrelsen. I den begränsade meningen blir det fråga om beslut i plenum, också när det gäller de meningar som utskotten vill framföra. Vi menar att bestämmelserna i 5 kap. 1–4 §§ i arbetsordningen, med den justering som vi föreslår angående omröstningsförfarandet, ska tillämpas också här.

Utskottsbetänkandena med anledning av kyrkostyrelsens reguljära skrivelser och behandlingen av de motioner som anknyter till dessa ska leda till kyrkomötets beslut på samma sätt som vid de traditionella sammanträdena.

För det fall det skulle bli fråga om beslut enligt bestämmelserna i 11 kap. 19 § i kyrkoordningen om särskild beslutsordning, så måste ett sådant beslut också fattas vid den andra sessionen i årets sammanträde.

Slutligen kan tilläggas att om det vid mandatperiodens första tematiska kyrkomöte av något skäl inte skulle vara lämpligt eller möjligt att knyta temat till kyrkostyrelsens arbete med en strategisk plan, får temat för detta år bestämmas på samma sätt som föreslås gälla för mandatperiodens andra tematiska sammanträde (se vidare i följande avsnitt).

3.3.4.2 Annat tematiskt kyrkomöte

Vi anser att också detta tematiska sammanträde bör omfatta två sessioner, förlagda i tiden på samma sätt som när det gäller övriga sammanträden under mandatperioden.

Vid detta tillfälle torde det inte finnas någon strategisk plan att behandla. Kyrkomötet får därmed ägnas åt ett tema som beslutats i enlighet med det som har beskrivits tidigare, se avsnitt 3.3.3. På samma sätt som när det gäller det första tematiska kyrkomötet i mandatperioden, behöver det finnas ett underlagsmaterial som kan bli föremål för överläggningar i de olika utskotten, liksom vid seminarier och andra tillfällen för samtal. Vi menar att det blir presidiets uppgift att, med stöd av de resurser som finns i kyrkokansliet, ta fram detta underlag.

Det behöver ske en återrapportering från utskott och seminarier. Vilka former detta ska ta sig, får vara avhängigt av vilken typ av tema det är fråga om. Om det handlar om en större pågående utredning, skulle kyrkomötet, i form av ett uttalande eller en rapport, kunna informera utredningen om det som majoriteten efter utskottsbehandling har kunnat enas om. Vi menar att det dock kan vara tveksamt om kyrkomötet, som senare sannolikt ska besluta om en skrivelse med anledning av utredningens arbete, redan under pågående utredning på detta sätt ska påverka dess arbete. Ett

undantag från detta kan vara om kyrkostyrelsen i sina direktiv till utredningen eller på annat sätt har öppnat för denna möjlighet.

Skrivelsen om verksamhet och ekonomi och årsredovisning, liksom kyrkostyrelsens redovisning av handlagda ärenden måste också vid detta sammanträde beredas i utskott och beslutas av kyrkomötet. Beslut måste också kunna fattas i enlighet med bestämmelserna i 11 kap. 19 § i kyrkoordningen om särskild beslutsordning, om det blir aktuellt. I dessa fall blir det fråga om sedvanliga utskottsbetänkanden.

På samma sätt som nu menar vi att andra sessionen i mandatperiodens sista sammanträde ska förlängas med ett valsammanträde för det nyvalda kyrkomötet. I detta sammanhang bör då också viss utbildning kring kyrkomötet och dess arbetsformer äga rum, på samma sätt som sker idag.

3.3.5 Första och tredje sammanträdet i mandatperioden

De återstående sammanträdena i mandatperioden, år ett och år tre, bör enligt vår mening i huvudsak genomföras i enlighet med vad som gäller nu. Utöver sedvanlig utskottsbehandling av de återkommande skrivelserna och av motioner som lämnats in, bör kyrkomötet under år tre också fatta beslut om den strategiska plan som var föremål för överläggningar vid det gångna årets tematiska kyrkomöte.

4 Utskottsindelningen i kyrkomötet

4.1 Utredningens betänkande

4.1.1 Äldre och nuvarande ordning

4.1.1.1 Före år 2000

Före kyrkoordningens tillkomst kunde, enligt kyrkolagen, ett ärende beredas av antingen Centralstyrelsen eller av ett utskott. Det fanns också en möjlighet för presidiet att, i syfte att vinna tid, överlämna ett ärende till Centralstyrelsen för förberedande beredning. Under perioden från kyrkomötesreformen 1982 till relationsförändringen bereddes dock endast ett ärende av Centralstyrelsen före beslut. Möjligheten att överlämna ett ärende till Centralstyrelsen för förberedande beredning utnyttjades över huvud taget inte.

Utöver de fasta utskotten, fanns också ett särskilt beredningsutskott. Utskottet skulle pröva frågan om bordläggning enligt 26 § kyrkolagen, men utskottet utnyttjades också under några år för att bereda ärenden som enligt ordinarie fördelning skulle ha handlagts av några av de mest arbetstyngda utskotten.

4.1.1.2 Kyrkomötet 1983–1984

När det nya kyrkomötet sammanträdde första gången 1983 tillsattes följande åtta fasta utskott:

Särskilda beredningsutskottet (BU)

Kyrkolagsutskottet (LU)

Evangelisationsutskottet (EU) – bl.a. gudstjänstfrågor, församlingsliv

Utbildningsutskottet (UbU)

Diakoniutskottet (DU) – samhällsansvar

Informationsutskottet (IU)

Utrikesutskottet (UU) – mission, utlandsfrågor, ekumenik

Organisationsutskottet (OU) – bl.a. ekonomi och budget

Dessutom angavs i arbetsordningen möjligheten att tillsätta tillfälliga utskott (TU).

4.1.1.3 Kyrkomötet och ombudsmötet 1985–1989

I och med tillkomsten av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet (SFRV) och dess ombudsmöte uppkom en privaträttslig organisation parallellt med den offentligt-rättsliga. Det var samma ledamöter i båda och utskotten fungerade på samma sätt.

Det fanns följande uppdelning i utskott.

Kyrkomötet

Särskilda beredningsutskottet

Kyrkolagsutskottet

Evangelisationsutskottet

Utbildningsutskottet

Diakoniutskottet

Informationsskottet

Utrikesutskottet

Organisationsutskottet

Ombudsmötet

-

Evangelisationsutskottet

Utbildningsutskottet

Diakoniutskottet

Informationsskottet

Utrikesutskottet

Organisationsutskottet

4.1.1.4 Kyrkomötet och ombudsmötet 1990–1999

Under denna period hade kyrkomötet en ny utskottsindelning. Kyrkomötet hade tio utskott och ombudsmötet hade sju.

<i>Kyrkomötet</i>	<i>Ombudsmötet</i>
Särskilda beredningsutskottet	-
1 kyrkolagsutskottet	-
2 kyrkolagsutskottet	-
Gudstjänstutskottet	Gudstjänstutskottet
Församlingsutskottet	Församlingsutskottet
Utbildningsutskottet	Utbildningsutskottet
Ekumenikutskottet	Ekumenikutskottet
Kulturutskottet	Kulturutskottet
Organisationsutskottet	Organisationsutskottet
Ekonomiutskottet	Ekonomiutskottet

Ekumenikutskottet tog över det tidigare utrikesutskottets ärenden. Kulturutskottet skulle behandla ärenden om forskning, information, media och kultur. Församlingsutskottet tog över församlingslivsfrågor från evangelisationsutskottet och ärenden om kyrka – samhälle från det tidigare diakoniutskottet. Ekonomiutskottet tog över budget från organisationsutskottet.

Det särskilda beredningsutskottet fick aldrig något ärende remitterat till sig.

4.1.2 Utskotten och utskottsindelningen

Den nu gällande utskottsorganisationen beslutades vid 1999 års kyrkomöte. Kyrkoordningen slår fast att ärenden ska beredas i utskott, men inte hur många eller vilka utskott som ska finnas. Det finns inte någon möjlighet att låta kyrkostyrelsen bereda något ärende. Sedan relationsändringen har kyrkomötet haft åtta fasta utskott. Det finns en möjlighet för kyrkomötet att tillsätta ett eller flera tillfälliga utskott, men den har hittills inte utnyttjats.

Genom beslut vid kyrkomötet 2011 infördes i arbetsordningen en möjlighet att göra avsteg från den ordinarie ärendefördelningen. Denna möjlighet har utnyttjats, framför allt för att minska arbetsbelastningen på Kyrkolivsutskottet.

Eftersom det är en huvuduppgift för kyrkomötet att besluta om ändringar i kyrkoordningen, har utskottsindelningen i huvudsak utformats utifrån detta. För fem av utskotten, nämligen Gudstjänstutskottet, Organisationsutskottet, Tillsyns- och uppdragsutskottet, Ekonomi- och egendomsutskottet samt Ekumenikutskottet, anges i arbetsordningen att de bereder ärenden som avser olika delar av kyrkoordningen. Dessa utskott bereder också andra ärenden inom sina respektive ansvarsområden.

I 4 kap. 6–13§§ i kyrkoordningen finns en beskrivning av de olika utskottens uppgifter och ansvarsområden. I 4 kap. 18 § sägs att kyrkomötet beslutar om ärendenas fördelning på utskotten. Härvid kan kyrkomötet, som framgått ovan, för beredning av ett visst ärende besluta att frångå den i kyrkoordningen angivna fördelningen.

Utredningen har tagit fram statistik för åren 2000–2016 avseende de ärenden som utskotten har berett. Totalt har det rört sig om 1783 ärenden, varav 142 har varit skrivelser från kyrkostyrelsen. Ett ärende har avsett en skrivelse från kyrkomötets presidium och 1 641 har varit motioner. För närmare detaljer om hur dessa har fördelats hänvisas till utredningens betänkande, avsnitt 6.4.1.

Vidare redovisar utredningen en beräkning av i vilken utsträckning ärenden har kunnat slås ihop i utskottsbetänkanden. Det visar sig att i genomsnitt har utskotten kunnat bereda ungefär ett och ett halvt ärende i varje betänkande. De utskott som i

störst utsträckning har kunnat sambehandla ärenden i ett betänkande är Organisationsutskottet med i genomsnitt drygt två ärenden per betänkande, Budgetutskottet med 1,8 ärenden per betänkande och Gudstjänstutskottet med 1,7 ärenden per betänkande. Till de utskott som har kunnat behandla färre ärenden i samma betänkanden hör Tillsyns- och uppdragsutskottet (1,2 ärenden per betänkande), Kyrkolivsutskottet (1,3 ärenden per betänkande) samt Kyrkorättsutskottet och Ekumenikutskottet (1,5 ärenden per betänkande). Trots att Kyrkorättsutskottet bereder ett förhållandevis stort antal skrivelser, har det inte varit möjligt för utskottet att sambehandla ärenden i någon större utsträckning. Sannolikt beror detta på att den årliga skrivelsen om ändringar i kyrkoordningen svårligen kan slås samman med motioner.

I avsnitt 6.4.2. i utredningsbetänkandet redovisas statistik beträffande utvecklingstrender för åren 2000–2016 när det gäller motioner och betänkanden för de olika utskotten. Utredningen konstaterar att det är svårt att utifrån materialet dra några entydiga slutsatser om trender i ärende- och arbetsbelastningsnivå. Dock säger man sig se indikationer på att antalet motioner, efter en tidigare nedgång, nu är på väg att öka igen. Det framgår också att Kyrkolivsutskottet är det enda utskott som mellan samtliga perioder har en stigande kurva vad gäller antalet motioner, en tydlig uppåtgående trend. Särskilt tydlig är ökningen för den nu innevarande mandatperioden. Detta är också anledningen till att kyrkomötet under dessa år beslutat att med stöd av 4 kap. 18 § i arbetsordningen frångå normalordningen för fördelningen av motioner och fördela en del av Kyrkolivsutskottets motioner på andra utskott.

När det gäller antalet avgivna betänkanden är Gudstjänstutskottet det enda utskott som visar en genomgående ökning mellan de olika mätperioderna. För Kyrkolivsutskottet finns också en tydligt uppåtgående trend i antalet betänkanden.

Kyrkorättsutskottet

Med utgångspunkt i direktiven, har utredningen gjort en närmare genomgång av vilka ärenden Kyrkorättsutskottet har berett under den senaste tioårsperioden. Därvid konstaterar utredningen att det rör sig om sammanlagt cirka 60 ärenden som resulterat i cirka 50 betänkanden. Den överväldigande majoriteten (drygt 80 procent) av ärendena har varit motioner. Knappt femton procent har utgjorts av skrivelser från kyrkostyrelsen medan övriga utgjorts av utskottsinitiativ eller skrivelser från kyrkomötets presidium.

Sju av ärendena har varit sådana som Kyrkorättsutskottet, med frångående av normalordningen i enlighet med 4 kap. 18 § i kyrkomötets arbetsordning, berett åt andra utskott. Dessa sju ärenden är samtliga motioner och har resulterat i fyra betänkanden.

En analys av ärendena som behandlats visar att flest antal ärenden (28 stycken) rört frågor om kyrkomötet och dess arbetsformer i någon mening, inklusive frågor om ersättningsstadgan och Arvodesnämnden för Svenska kyrkans nationella nivå. Endast fyra ärenden har rört frågor om sakliga ändringar i kyrkoordningen.

4.1.3 Utredningens överväganden och förslag

4.1.3.1 Uppdelningen i utskott

Utredningen bedömer att det också fortsättningsvis bör finnas åtta utskott och att det i varje utskott ska finnas 15 ledamöter och lika många ersättare. Man säger sig inte ha uppfattat att rollen som ersättare skulle vara passiv. Tvärtom säger man sig ha uppfattat att ersättarna i huvudsak har en viktig roll att fylla i utskottens diskussioner och att även ersättarnas engagemang och synpunkter tillåts komma fram på ett bra sätt. Vidare är det så att antalet frånvarande ledamöter vid session 1 i genomsnitt uppgår till 20–25

stycken vilket innebär att ersättarna i viss utsträckning behövs även vid omröstningar i utskotten.

Med utgångspunkt i den redovisade statistiken noterar utredningen att Organisationsutskottet och Kyrkolivsutskottet har varit de mest arbetsbelastade utskotten. Beträffande Organisationsutskottet säger man att det kan ha varit naturligt att detta utskott har varit ett tungt arbetsbelastat utskott under de första 15 åren efter relationsförändringen. Man menar att det för framtiden kan finnas skäl att vänta sig en viss nedgång i antalet ärenden för detta utskott.

Det är Kyrkolivsutskottet som har avgivit flest betänkanden. Det torde vara så, menar utredningen, att det är antalet betänkanden som bäst speglar arbetsbelastningen i utskotten. Mot bakgrund av den höga och till synes ökande arbetsbelastningen för Kyrkolivsutskottet som framkommer i den ovan redovisade statistiken och då Kyrkolivsutskottets ärenden, enligt vad som framkommit vid vår genomgång av de ärenden utskottet haft att bereda under 2011–2015, har en stor innehållslig spridning menar utredningen att det finns skäl att tillskapa ett nytt utskott och till det överföra en del av Kyrkolivsutskottets beredningsansvar. Uppdelningen bör då inte göras så att de två utskotten har helt eller delvis överlappande beredningsområden. Visserligen skulle det då gå att åstadkomma en i det närmaste helt jämn fördelning av ärenden, men utredningen menar att det är av stort värde att kyrkomötet redan från början av mandatperioden vet vilka ärendetyper varje utskott har att behandla. Då kan en ledamot anmäla intresse av att sitta i det utskott för vilken vederbörande har intresse och kanske en lämplig kompetensprofil. Därför föreslår utredningen att uppdelningen görs så att både Kyrkolivsutskottet och det nya utskottet får var sina tydliga beredningsområden enligt arbetsordningen.

Utredningen har identifierat sju olika beredningsområden som Kyrkolivsutskottet har haft. Det handlar om följande.

- Frågor om kyrkolivet och dess utveckling,
- Frågor om jämställdhet, mångfald och tillgänglighet,
- Frågor om Svenska kyrkans roll i samhället, inklusive socialetiska frågor,
- Frågor om kultur, kulturarv och idrott,
- Frågor om media, kommunikation och opinionsbildning, Miljö- och hållbarhetsfrågor, och
- Utbildningsfrågor.

Det största antalet ärenden faller inom ramen för den första gruppen, kyrkolivet och dess utveckling med drygt 44 procent av det totala antalet. Därefter kommer den grupp som man har valt att kalla Svenska kyrkans roll i samhället med närmare 20 procent och frågor om media, kommunikation och opinionsbildning med drygt 14 procent av totalen. Frågor om miljö och hållbarhet utgör sju procent av det totala antalet och de frågor som behandlar utbildning sex procent. Motsvarande siffra för de betänkanden som behandlar frågor om idrott, kultur och kulturarv är knappt fem procent.

Det ska noteras att ärenden som rör frågor om undervisning som en del av församlingens grundläggande uppgift har förts till ärendegruppen om kyrkolivet och dess utveckling samt att vissa frågor som rör Svenska kyrkans grundutbildningar bereds av Tillsyns- och uppdragsutskottet. Här handlar det om ärenden med en litet annan karaktär, t.ex. fråga omlokalisering av de kyrkliga utbildningarna, fråga om stipendier och utbildning i miljökunskap, fråga om utbildning i själavård samt fråga om utbildning i kyrkohistoria och landsbygdshistoria.

Kyrkolivsutskottet bereder ärenden om kyrkolivets utveckling, Svenska kyrkans kulturarbete, Svenska kyrkans forskning, kyrklig information samt Svenska kyrkans förhållande till massmedia.

Sett till denna beskrivning anser sig utredningen kunna säga att de ärendegrupper de benämnt ”Kyrkolivet och dess utveckling”, ”Idrott, kultur och kulturarv” samt ”Frågor om media, kommunikation, information och opinionsbildning” hör till det som enligt arbetsordningens definition på ett tydligt sätt ska hanteras av det nuvarande kyrkolivsutskottet. Däremot säger man att de ärenden som benämnts ”Svenska kyrkans roll i samhället”, ”Miljö- och hållbarhetsfrågor” samt ”Utbildningsfrågor” inte självklart faller inom denna definition.

Utredningen menar också att beskrivningen i arbetsordningen beträffande Kyrkolivsutskottets beredningsområde är något mera oprecis än när det gäller övriga utskott. Detta kan nog tänkas ha lett till att Kyrkolivsutskottet i högre grad än andra utskott fått ta om hand sådana ärenden som inte tydligt faller inom något utskotts beredningsområde.

Utredningen menar att den typ av ärenden som de valt att benämna frågor om kyrkolivet och dess utveckling bör ligga kvar och även fortsättningsvis hanteras av Kyrkolivsutskottet. Skälet är att dessa ärenden alla har en koppling till församlingens grundläggande uppgift och/eller församlingens eller kyrkans liv. Vidare menar utredningen att frågor om jämställdhet, mångfald och tillgänglighet bör hanteras av Kyrkolivsutskottet. Av samma skäl bör de utbildningsfrågor som tidigare hanterats av Kyrkolivsutskottet även fortsatt hanteras av detta utskott.

De frågor som har placerats under benämningen miljö- och hållbarhetsfrågor menar utredningen bör föras till det föreslagna Framtidsutskottet.

Övriga ärendetyper menar man ska beredas av ett nytt utskott, kallat Samhälls- och kulturutskottet. Det innebär att Samhälls- och kulturutskottet får ansvar för att bereda ärenden om Svenska kyrkans roll i samhället och socialetiska frågor. Samhälls- och kulturutskottet får också ansvar för att bereda ärenden om Svenska kyrkans kulturarbete samt kyrklig kommunikation och Svenska kyrkans förhållande till massmedia. Kyrkolivsutskottets ansvarsområde bör därmed begränsas till att avse ärenden om kyrkolivets utveckling i vilket ingår även ärenden om jämställdhet, mångfald och tillgänglighet samt vissa utbildningsärenden.

Framtidsutskottet

Utredningen menar att framtidsfrågorna är så viktiga att det bör finnas ett utskott i kyrkomötet för att särskilt hantera dessa frågor. Samtidigt framhåller man att det inte är enkelt att dra en skarp linje mellan det som kan kallas framtidsfrågor och andra frågor. Alla frågor är i någon mening framtidsfrågor, men alla frågor kan inte hamna i Framtidsutskottet. Därför bör det, enligt utredningens mening, handla om framtidsfrågor i mer konkret bemärkelse.

En självklar uppgift för Framtidsutskottet blir att ta om hand kyrkostyrelsens framöver återkommande skrivelse med långsiktig målbild och strategisk plan och de motioner som inkommer i anslutning till denna skrivelse. Framtidsutskottet ska i övrigt också, i likhet med vad som gäller för Framtidsutskottet i Finska Evangelisk-lutherska kyrkan, bereda frågor relaterade till den långsiktiga utvecklingen av kyrkans verksamhet. Vidare ska utskottet bereda frågor kopplade till den långsiktiga samhälls-

utvecklingen i stort. Ett annat område som bör falla inom Framtidsutskottets beredningsansvar är frågor som rör barn- och ungdomar. Likaså bör frågor som rör hållbarhet och miljö hanteras av Framtidsutskottet.

Utredningen framhåller att det ligger i sakens natur att ärenden kan komma att passa in under såväl Framtidsutskottets som andra utskotts beredningsområden. I dessa fall får presidiet, och slutligen kyrkomötet, besluta vilket utskott ett visst ärende bör beredas av.

Även när det gäller kyrkostyrelsens skrivelse om Verksamhet och ekonomi menar utredningen sig se att Framtidsutskottet och Ekonomiutskottet delvis har överlappande ansvarsområden. Det bör då vara Ekonomiutskottet som har det fulla beredningsansvaret för skrivelsen. Framtidsutskottets synpunkter på skrivelsen i sitt eventuella yttrande får beaktas av Ekonomiutskottet vid beredningen.

Ett sammanhållet ekonomiutskott

Både Budgetutskottet och Ekonomi- och egendomsutskottet ägnar sig åt frågor som rör ekonomi i bred mening. Medan Ekonomi- och egendomsutskottet främst sysslar med frågor som rör de bestämmelser i kyrkoordningen som reglerar kyrkans olika nivåers ekonomi och egendom sysslar Budgetutskottet mera konkret med verksamhetsinriktning och ekonomi för den nationella nivån.

Ekonomi- och egendomsutskottet ska enligt 4 kap. 9 § i arbetsordningen bereda ärenden som Svenska kyrkans ekonomi och egendom, kyrkoordningens tionde och elfte avdelningar. Budgetutskottet ska enligt 4 kap. 12 § i arbetsordningen bereda ärenden om verksamhetsinriktning och budget för den nationella nivån samt om kyrkostyrelsens redovisning av föregående års verksamhet. Utskottet bereder kyrkostyrelsens årligen återkommande skrivelse om verksamhet och ekonomi för den nationella nivån samt skrivelsen med årsredovisning. Detta utmynnar normalt i två betänkanden.

Utredningen skriver i sitt betänkande att de frågor som de bägge utskotten ägnar sig åt har så stora likheter att det vore rimligt att de alla hanteras av samma utskott. Det vore också en styrka, säger man, om alla ekonomifrågor, såväl frågor om den nationella nivåns budget som frågor om det inomkyrkliga utjämningsystemet, kyrkoavgiften och reglerna för ekonomisk förvaltning och revision m.m., kunde beredas samlat i ett och samma utskott.

När det gäller arbetsbelastningen konstaterar utredningen att ett nytt Ekonomiutskott skulle bereda ett jämförelsevis högt antal ärenden, men eftersom möjligheterna att slå samman ärendena i gemensamma betänkanden är relativt hög skulle man bara hamna något högre än genomsnittet när det gäller antalet betänkanden (10,6 jämfört med ett genomsnitt på 8,7). Om man tar bort sådana ärenden som enligt normalordningen skulle ha beretts av Kyrkolivsutskottet, hamnar genomsnittet på 10,2 betänkanden.

För Ekonomi- och egendomsutskottet har antalet betänkanden legat förhållandevis stabilt över tid, på drygt sju betänkanden per år. Liksom för Budgetutskottet kan det dock anas en uppgång under innevarande mandatperiod.

Utredningen hänvisar vidare till sitt förslag att avgöra ett ärende gällande en skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån utan föregående beredning i utskott.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utredningen att Budgetutskottet och Ekonomi- och egendomsutskottet ska upphöra och deras respektive beredningsområde övertas av ett nyinrättat Ekonomiutskott.

4.1.3.2 Den kyrkorättsliga granskningen

Enligt den nu gällande ordningen sker den juridiska granskningen av förslag till kyrkoordningstext i ett av kyrkomötets utskott, kyrkorättsutskottet. Det är utredningens mening att denna granskning i allt väsentligt har fungerat på ett bra sätt. Men, säger man i sitt betänkande, det är inte optimalt att granskningen sker i en så stor grupp som ett kyrkomötesutskott. Granskningen av bestämmelser i kyrkoordningen och andra bestämmelser utfärdade av kyrkomötet är ett tämligen grannliga arbete av juridisk-teknisk art som enligt vår mening lämpligen hanteras av en mindre grupp personer snarare än i ett helt utskott med 15 ledamöter och 15 ersättare. Till detta kommer, säger man, att granskningen ofta sker under tidspress, eftersom utskottet också har ett eget beredningsansvar för vissa ärendetyper. Visserligen kan utskottet sammanträda före den första sessionen, men många gånger är detta förenat praktiska med svårigheter, särskilt som det är så många ledamöter och ersättare som ska samlas. I ett utskott kan inte heller säkerställas någon särskild juridisk kompetens då det inte kan ställas dylika kvalifikationskrav för direktvalda ledamöter av kyrkomötet.

Mot bakgrund av detta menar utredningen att den kyrkorättsliga granskningen av förslag till ändringar i bestämmelser utfärdade av kyrkomötet i stället bör ske av en mindre grupp personer, ett särskilt kyrkorättsråd med särskild juridisk kompetens och som har möjlighet att arbeta även före kyrkomötets första session för att granska förslag till kyrkoordningstext i skrivelser och motioner. Utredningen menar att det, när det gäller detta råd, handlar såväl om att tillgodose den juridiska och kyrkorättsliga kompetensen som det demokratiska inflytandet. Kyrkorättsrådet måste också ha möjlighet att arbeta före den första ordinarie kyrkomötessessionen. Med anledning av detta menar utredningen att Kyrkorättsrådet bör bestå av såväl förtroendevalda kyrkomötesledamöter som personer med särskild juridisk och kyrkorättslig kompetens.

Utredningen säger att den juridiska och kyrkorättsliga kompetensen bör kunna hämtas från kretsen av jurister som redan är, eller har varit, verksamma inom kyrkan. När det gäller sådana personer som idag är verksamma inom kyrkan torde dessa i första hand behöva hämtas ut kretsen av stiftsjurister eftersom juristerna på nationell nivå i stort sett samtliga är engagerade i kyrkomötet i andra uppdrag. För att ytterligare förstärka den juridiska kompetensen kan kyrkomötet också välja att ta hänsyn till uppdragets natur i sitt val av förtroendevalda ledamöter.

I sitt betänkande säger utredningen att Kyrkorättsrådet bör bestå av åtta ledamöter. Fyra ledamöter ska utses bland kyrkomötets ledamöter och fyra ledamöter ska ha avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen. Valet ska ske vid det särskilda valsammanträdet enligt 11 kap. 6 a § i kyrkoordningen. Vidare förslår utredningen att det ska införas en bestämmelse om att minst hälften av ledamöterna i varje kategori, förtroendevalda och jurister, ska vara närvarande för att rådet ska vara beslutsfört. Man anser inte att det behövs några ersättare. Om en ledamot avgår under tjänstgöringstiden får i stället fyllnadsval hållas för den tid som återstår. Precis som för utskotten förslår utredningen att en eller flera biskopar ska ha rätt att närvara vid rådets sammanträden och delta i överläggningarna men inte i besluten.

De förtroendevalda ledamöterna i kyrkorättsrådet bör utskottsplaceras så att de, i mån av tid, kan delta som ersättare i något utskott.

Kyrkorättsrådet bör, precis som Läronämnden, sammanträda före kyrkomötets första session och då genomföra en granskning av förslag till bestämmelser som finns i skrivelser och motioner. Granskningen ska utmynna i ett yttrande där kyrkorättsrådet lämnar synpunkter på förslagen utifrån sitt uppdrag. Yttrandena bör, på samma sätt som för yttrandena från läronämnden, efter justering kunna läggas som bilaga till den aktuella betänkandereciten inför utskick till kyrkomötets ledamöter innan första

sessionen inleds. Kyrkorättsrådet bör också kunna sammanträda under kyrkomötets första session. Även i det fall ett förslag läggs fram under debatten i plenum, bör Kyrkorättsrådet kunna sammanträda. Utredningen finner dock att det inte behöver regleras särskilt. Bestämmelserna i kyrkoordningens tredje kapitel bör tillämpas också för Kyrkorättsrådet.

Kyrkorättsutskottet har idag ett eget beredningsansvar för ärenden om lagen om Svenska kyrkan (1998:1591), lagstiftningsfrågor om Svenska kyrkan som registrerat trossamfund, begravningsverksamheten och den kulturhistoriskt värdefulla egendomen samt kyrkomötets arbetsordning och instruktionen för kyrkostyrelsen. Kyrkorättsutskottet bereder också av Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån till kyrkomötet överlämnade verksamhetsberättelser. Om man bortser från de ärenden som Kyrkorättsutskottet har behandlat för Kyrkolivsutskottets räkning, handlar detta om i genomsnitt fem ärenden per år. Utredningen menar att detta är lite för lite för att motivera att kyrkorättsutskottet ska finnas kvar som eget utskott när uppgiften att granska förslag till bestämmelser läggs på Kyrkorättsrådet. Man föreslår därför att de ärenden Kyrkorättsutskottet haft att bereda i stället läggs på andra utskott. I huvudsak kommer detta att gälla Organisationsutskottet. Detta ska då också gälla de verksamhetsberättelser som Svenska kyrkans arvodesnämnd överlämnar till kyrkomötet. Utredningen föreslår att också den regelbundet återkommande skrivelse som brukar benämnas *Smärre ändringar och rättelser* ska beredas av Organisationsutskottet.

Ärenden som rör den kulturhistoriskt värdefulla egendomen föreslår vi dock fortsättningsvis ska beredas av det nya Ekonomiutskottet som även i övrigt har att bereda frågor om Svenska kyrkans egendom.

Beträffande arvoden konstaterar utredningen att de ledamöter som också är ledamöter av kyrkomötet har rätt till arvode enligt bestämmelsen i 3 §, 3 stycket i Ersättningsstadgan (SvKB 2012:17) för de sammanträden som sker under kyrkomötessammanträdet. I ett annat avsnitt av betänkandet föreslår utredningen att bestämmelserna i Ersättningsstadgan ska utvidgas så att sammanträdesarvode också medges för utskottssammanträden som hålls utanför de tider då kyrkomötet som sådant sammanträder. De ledamöter som inte är ledamöter av kyrkomötet har å sin sida rätt till sammanträdesarvode enligt bestämmelsen i 3 §, första stycket i Ersättningsstadgan eftersom Kyrkorättsrådet per definition är ett organ som utsetts av kyrkomötet. I 3 §, tredje stycket, andra meningen i Ersättningsstadgan finns också en reglering som innebär att det inte kan bli fråga om dubbel ersättning för de ledamöter i kyrkorättsrådet som också är ledamöter av kyrkomötet. Utredningen framhåller att någon ytterligare reglering i denna del därför inte torde vara nödvändig.

4.1.3.3 Skyldigheten att inhämta yttranden

Utredningen har i enlighet med sina direktiv undersökt behovet av preciseringar av när remittering till Budgetutskottet respektive Kyrkorättsutskottet ska ske. Som framgått ovan ska, enligt utredningens förslag, både Budgetutskottet och Kyrkorättsutskottet upphöra och ersättas av Ekonomiutskottet respektive Kyrkorättsrådet. Dock kvarstår frågorna om remittering och utredningen ger därför nedan sin syn på dessa.

När det gäller Budgetutskottet ser sig utredningen kunna konstatera att den bestämmelse som finns i 4 kap. 20 § i arbetsordningen vid några tillfällen har ifrågasatts. Den innebär att innan ett utskott avger ett betänkande i ett ärende av betydelse för verksamhetsinriktningen för den nationella nivån ska ett yttrande inhämtas från Budgetutskottet. Frågan är om detta ska gälla alla ärenden som kan få, om än bara marginell, påverkan på verksamhetsinriktningen. Utredningen menar att det är en rimlig utgångspunkt att det som avses med bestämmelsen är sådana ärenden som, i

det fall kyrkomötet skulle bifalla förslaget, får en så stor påverkan på den verksamhetsinriktning kyrkostyrelsen föreslagit i sin skrivelse om verksamhet och ekonomi för den nationella nivån att de inte enkelt kan hanteras genom omprioriteringar inom den ram som kyrkomötet fastslår. Detta skulle då också innebära att ärenden som är av så liten vikt att ett beslut inte påverkar kyrkostyrelsens skrivelse om verksamhet och ekonomi åt något håll, heller inte skulle behöva remitteras. Om det i utskottet råder osäkerhet om detta, bör en försiktighetsprincip tillämpas.

Om Budgetutskottet (eller med utredningens förslag, Ekonomiutskottet) finner att ett förslag kommer att få stor inverkan på verksamhetsinriktningen, menar utredningen att det torde räcka att kyrkomötets ledamöter vid avgörandet av frågan har tillgång till all information av betydelse för ärendet. Det är därmed också väsentligt att besluten om skrivelsen och betänkandet rörande Verksamhet och ekonomi alltid fattas sist under kyrkomötessammanträdet.

Utredningen konstaterar vidare att det är svårt att formulera en bestämmelse som är helt entydig. Därför lämnas inte något förslag i denna del.

När det gäller yttranden från Kyrkorättsutskottet, framhåller utredningen att det idag gäller att Kyrkorättsutskottet ska yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen som finns i en skrivelse från kyrkostyrelsen eller i en motion (4 kap. 13 §, tredje stycket i arbetsordningen). Vidare ska Kyrkorättsutskottet yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen som finns i ett betänkande om man inte tidigare yttrat sig över förslaget samt i en reservation (4 kap. 21 § i arbetsordningen). Har inte yttrande inhämtats på föreskrivet sätt kan inte ärendet anses berett i den ordning som krävs enligt arbetsordningen. Utredningen menar att samma regler bör gälla för Kyrkorättsrådet. Kyrkorättsrådet ska också yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen som finns i en skrivelse från presidiet.

4.1.3.4 Utredningens förslag

Sammanfattningsvis föreslår utredningen följande.

I syfte att skapa en rimlig arbetsbörda för Kyrkolivsutskottet skapas ytterligare ett utskott som får namnet Samhälls- och kulturutskottet. Kyrkolivsutskottet har kvar beredningsansvaret för ärenden om kyrkolivets utveckling. Kyrkolivsutskottet får också beredningsansvaret för frågor om jämställdhet, mångfald och tillgänglighet. Samhälls- och kulturutskottet får i uppgift att bereda ärenden om Svenska kyrkans roll i samhället och sociala frågor. Samhälls- och kulturutskottet ska också bereda ärenden om Svenska kyrkans kulturarbete samt kyrklig kommunikation och Svenska kyrkans förhållande till massmedia.

Det skapas ett nytt Framtidsutskott. Framtidsutskottet ska ha ansvar för beredningen av ärenden om den långsiktiga utvecklingen av kyrkans verksamhet, ärenden om barn- och unga samt ärenden om hållbarhet och miljö. Bland annat blir det ett uppdrag för Framtidsutskottet att, när den återkommer till kyrkomötet under det andra året i mandatperioden, bereda kyrkostyrelsens skrivelse med strategisk plan och långsiktig målbild.

Budgetutskottet och Ekonomi- och egendomsutskottet upphör och ersätts av ett Ekonomiutskott som övertar de förstnämnda utskottens beredningsområden.

Kyrkorättsutskottet upphör och den juridiska och kyrkorättsliga granskningen tas över av ett nyinrättat Kyrkorättsråd. De ärenden som enligt nuvarande ordning faller inom kyrkorättsutskottets beredningsansvar övertas av Organisationsutskottet respektive Ekonomiutskottet.

4.2 Remissinstanserna

Nomineringsgruppen S

Nomineringsgruppen tillstyrker förändringen av utskottsindelningen, men förordar att presidiet överväger de nya utskottens benämning, för att skapa en tydlighet redan i namnet vad gäller respektive utskotts uppgift i förhållande till övriga utskott. Vidare menar man att det kan finnas en risk att benämningen Framtidsutskott kan leda tankarna fel. Som förslag på ett alternativt namn framförs benämningen Utvecklingsutskott.

Nomineringsgruppen tillstyrker förändringen vad gäller inrättandet av ett Kyrkorättsråd.

Nomineringsgruppen POSK

Den nya utskottsindelningen tillstyrks, med följande anmärkningar. När det gäller Ekonomiutskottet tillstyrker nomineringsgruppen med viss tvekan sammanläggningen mellan det nuvarande Budgetutskottet och Ekonomi- och egendomsutskottet. Man menar att en räkning av antalet ärenden inte nödvändigtvis är ett säkert kriterium för att avgöra vilket utskott som är mest arbetsbelastat.

I nomineringsgruppens yttrande finns ett övervägande om huruvida Ekonomiutskottet bör inleda sitt sammanträde en dag före andra utskott och då ha en hearing med kyrkostyrelsen eller med kyrkostyrelsens arbetsutskott.

Man menar att Ekonomiutskottet fortfarande bör ha till uppdrag att behandla årsredovisningen och skrivelsen om kyrkostyrelsen verkställighet av beslutade uppdrag. Det måste finnas ett utskott som har huvudansvaret för detta, även om också andra utskott behandlar skrivelserna. Nomineringsgruppen tillstyrker förslaget att kyrkostyrelsen gör en separat skrivelse om verkställda uppdrag. Vidare noterar nomineringsgruppen att en form för att bereda revisorernas berättelse saknas. Nuvarande hearing med revisorerna i Budgetutskottet tycks ha fallit bort.

Nomineringsgruppen finner att det är en god idé att inrätta ett Framtidsutskott. Dock vill man framhålla att barn och unga inte enbart är kyrkans framtid – utan också kyrkans nu. Därför är det viktigt att vara medveten om risken i att alla frågor kring barn och unga kommer att hänvisas till detta utskott.

Nomineringsgruppen tillstyrker förslaget att inrätta ett Kyrkorättsråd. Dock menar man att det bör benämnas kyrkorättsnämnd, eftersom benämningen råd används för organ under kyrkostyrelsen.

Nomineringsgruppen BA

Nomineringsgruppen ser positivt på förslaget om en jämnare ärendefördelning mellan utskotten men menar att det kan finnas en risk för att nya Ekonomi- och Organisationsutskotten kommer att bli hårt belastade. I remissyttrandet noteras vidare att de föreslagna beredningsområdena är relativt allmänt hållna och att de kan vara svåra att avgränsa. Man menar att det här kan behövas ytterligare konkretiseringar.

Nomineringsgruppen tillstyrker förslaget om inrättande av ett särskilt expertorgan för granskning av förslag till ändringar i regelverket. Det bör dock inte benämnas råd, utan nämnd, och vara ett renodlat expertorgan. Detta expertorgan bör också ges uppdraget att granska alla förslag till ändringar i bestämmelser som kyrkomötet beslutar om.

Nomineringsgruppen C

Nomineringsgruppen reser frågan om kyrkomötesledamöter ska vara med i det föreslagna Kyrkorättsrådet, eller om det ska vara ett rent tjänstemannaorgan.

Nomineringsgruppen KR

Det är bra, säger nomineringsgruppen, att det kvarstår åtta utskott uppdelat enligt tidigare. Utskottens utformning och uppdrag ser klokt ut med goda beskrivningar erfarenhetsmässigt och statistiskt. Men en fråga som inte tas upp är obligatoriet att vara med i ett utskott. Nomineringsgruppen menar att det ska vara obligatoriskt för alla ledamöter, utom presidiet, ledamöterna i Kyrkorättsrådet och kyrkostyrelsens ledamöter, att tillhöra ett utskott.

Nomineringsgruppen tillstyrker förslaget att införa ett Kyrkorättsråd. Dock menar man att det borde vara möjligt för ledamöter i kyrkostyrelsen som också är ledamöter i kyrkomötet att ingå. Det kan ju finnas ledamöter där som har den tillräckliga kompetensen och erfarenheten.

Nomineringsgruppen FK

Nomineringsgruppen konstaterar att utskottens antal och inriktning har varierat och att det är rimligt att en sådan översyn görs på nytt. Man tillstyrker att Budgetutskottet och Ekonomi- och egendomsutskottet upphör och ersätts av ett Ekonomiutskott som övertar de båda beredningsområdena.

Nomineringsgruppen menar att Kyrkolivsutskottet ska ha kvar ansvaret att bereda frågor om kyrkolivets utveckling. I sitt yttrande säger nomineringsgruppen vidare att det visserligen går att säga att frågorna om jämställdhet, mångfald och tillgänglighet rör kyrkolivet och följaktligen bör hanteras av Kyrkolivsutskottet, men inte i högre utsträckning än vad som går att säga om en rad andra frågor. Man fortsätter med att konstatera att tillgänglighetsfrågor liksom frågor om mångfald bör hanteras av det nya utskott som utredningen kallar Samhälls- och kulturutskottet men vilket nomineringsgruppen vill benämna Diakoniutskottet. Med denna benämning menar man sig skapa en naturlig parallell till Gudstjänstutskottet.

Nomineringsgruppen tillstyrker att ett Framtidsutskott bildas. Samtidigt påpekar man att frågor om barn och unga till vissa delar kan sägas beröra framtiden på ett särskilt sätt, men inte alltid. Det är därför klokare att frågor som rör barn och unga fördelas på utskotten beroende på ärendets art. Ett Framtidsutskott bör, säger man, ha huvudfokus på pastoralstrategiska frågor samt organisatoriska frågor med pastoral bärkraft. Frågorna om hållbarhet och miljö bör förläggas till det föreslagna Diakoniutskottet (med utredningens benämning Samhälls- och kulturutskottet) eller annat lämpligt utskott. Därutöver föreslår man att frågor om församlingsutveckling och församlingstillväxt ska föras till Framtidsutskottet.

I sitt remissyrkande talar nomineringsgruppen för att ett missionsutskott inrättas. Man relaterar detta till det evangelisationsutskott som tidigare har funnits och menar att detta bör återskapas, men med en ny inriktning och fokus på evangelisation i Sverige, inte minst bland de invandrare som inte är kristna.

Med hänvisning till utredningens direktiv rörande det faktum att flera nomineringsgrupper inte får någon utskottsplats av egen kraft, uttrycker nomineringsgruppen sin förvåning över att utredningen inte har föreslagit någon åtgärd när det gäller alla kyrkomötesledamöters deltagande i utskottsarbetet. Man menar att det är självklart att ledamöter ska ha tillträde till utskottsarbete och att deltagande ska vara obligatoriskt. Ett sätt att lösa detta skulle kunna vara en ordning med adjungerade platser i utskotten.

En annan lösning skulle vara att i enlighet med nomineringsgruppens förslag öka antalet utskott till nio.

I enlighet med detta yrkar nomineringsgruppen

att regelverket ändras så att kyrkomötets samtliga ledamöter garanteras plats i utskottsarbetet i första hand som ordinarie ledamöter eller ersättare, i andra hand om det förra inte är möjligt, som obligatoriskt adjungerade med full yttranderätt.

att antalet utskott utökas från 8 till 9, med bibehållet antal ledamöter men med en neddragning till 12 eller 13 ersättare per utskott.

Beträffande Ekumenikutskottet menar nomineringsgruppen att de frågor som behandlas där per definition rör andra kyrkor än Svenska kyrkan. Därför borde det i instruktionen för utskottet särskilt anges att adjungering från andra berörda kyrkor bör tillämpas när detta befinns vara lämpligt och möjligt. Nomineringsgruppen yrkar därför att det ska ske.

Nomineringsgruppen tillstyrker att Kyrkorättsutskottet upphör och den juridiska och kyrkorättsliga granskningen tas över av ett nyinrättat Kyrkorättsråd bestående av fyra jurister med kyrkorättslig kompetens samt fyra kyrkomötesledamöter. Vidare tillstyrker man att de ärenden som enligt nuvarande ordning faller inom Kyrkorättsutskottets beredningsansvar övertas av Organisationsutskottet respektive Ekonomiutskottet.

Nomineringsgruppen MPSK

Nomineringsgruppen bejakar förslagen till ändring av utskotten. Dock vill man säga följande när det gäller innehållet i några utskott.

Att göra två utskott av Kyrkolivsutskottet är bra men de vill att namnen ska vara Jämställt kyrkoliv och Hållbarhets och framtidsutskottet.

Ett alternativ är att förutom Framtidsutskottet inrätta ett ytterligare utskott, Hållbarhetsutskottet. Det är bra med kultur och samhälle i ett eget utskott.

Nomineringsgruppen anser att Kyrkorättsrådet bör representera alla nomineringsgrupper för att främja en politisk bred samsyn och också bidra till en kontinuerlig vidareutbildning.

Nomineringsgruppen FiSK

Nomineringsgruppen ansluter sig det man kallar en befogad strävan att behålla antalet utskott så att det även fortsatt är åtta utskott. Man stöder förslaget om ett sammanhållet Ekonomiutskott, ett nytt Samhälls- och kulturutskott genom delning av Kyrkolivsutskottet och ett nytt Framtidsutskott.

I sitt remissyttrande säger nomineringsgruppen FiSK att de tillstyrker tillkomsten av ett Kyrkorättsråd.

Utlandsförsamlingarna

Företrädarna för utlandsförsamlingarna noterar att de inte har möjlighet att få utskottsplatser av egen kraft. De menar att det behöver klargöras hur ledamöter som inte kommer in av egen kraft får platser i utskott, och att de då också får känna att de kan delta på samma villkor som andra ledamöter.

Beträffande Ekumenikutskottet frågar man sig varför frågor som rör svenskar i utlandet hänvisas till detta utskott. Man framhåller att när man talar om utlandsförsamlingar, rör det sig om församlingar som fungerar som i Sverige, med utsänd personal och som tillhör Visby stift. Utsända präster, liksom församlingarna, har ekumeniska kontakter men inte ekumeniska uppgifter. Man fortsätter med att konstatera att om en fråga som rör utlandskyrkans organisation, ekonomi, personal etc,

kommer upp, har detta inget som helst med ekumenik att göra. Ärenden som berör utlandsförsamlingarna borde därför hänvisas till olika utskott, alltefter ärendets art.

Svenska Kyrkans Unga

Svenska Kyrkans Unga anser att det är klokt att inrätta ett nytt utskott vid namn Samhälls- och kulturutskottet.

Däremot menar man att det är förkastligt att frågor som rör barn och unga ska placeras i det nyinrättade Framtidsutskottet och man fortsätter med att framhålla att barn- och ungdomsärenden inte är ärenden som ska behöva kräva ett specifikt beredningsområde. De bör tänkas in i övriga utskott precis som kyrkomötet inte bereder frågor för medelålders eller pensionärer.

Det måste dessutom finnas utrymme i övriga utskott att behandla ärenden som skulle kunna inläsas som "framtidspådrag" men det är viktigt att det långsiktiga tänket och prognoserna tänks in i flera utskott. Svenska Kyrkans Unga önskar avstyrka initiativet till ett Framtidsutskott.

I övrigt säger sig Svenska Kyrkans Unga finna att förslaget är bra och mer tydligt än tidigare. Samtidigt framhåller man att möjligheten att kalla utomstående för att ge sakupplysningar bör finnas.

I sitt remissyttrande säger Svenska Kyrkans Unga att de stöder förslaget att ett nytt Kyrkorättsråd ska sköta den kyrkorättsliga och juridiska granskningen.

Svenska kyrkans överklagandenämnd

Svenska kyrkans överklagandenämnd tillstyrker att ett Kyrkorättsråd inrättas och instämmer i att det bör ingå fyra ledamöter med den juridiska kompetens som föreslagits. Förutom erfarenhet från praktisk tillämpning av kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser bör erfarenhet från lagstiftningsarbete och/eller kyrkoordningsarbete vara meriterande.

Biskopsmötet

I remissyttrandet framhåller biskopsmötet att frågan om utskottsindelningen har fått allt större betydelse genom utvecklingen av antalet motioner och betänkanden.

Biskopsmötet bifaller utredningens förslag om inrättandet av ett Samhälls- och kulturutskott som övertar vissa beredningsområden från Kyrkolivsutskottet. Däremot ifrågasätter biskopsmötet om beredningen av frågor som rör kyrklig kommunikation ska begränsas till ett enda utskott och att det dessutom ska ske på ett sätt som ger intryck av att de främst hör samman med kulturfrågor.

Biskopsmötet bejakar resonemanget i utredningens avsnitt 6.5.3. om framtidspådragornas vikt, men avstyrker förslaget att inrätta ett Framtidsutskott. Biskopsmötet framhåller risken att frågor som rör den långsiktiga utvecklingen av kyrkans verksamhet och samhällsutvecklingen i stort marginaliseras i kyrkomötets arbete. Det måste finnas utrymme för att behandla framtidspådrag också i de andra utskotten.

Vidare menar biskopsmötet att det kan ifrågasättas om beredningen av frågor som rör barn och unga ska betraktas som framtidspådrag. Detta reducerar barn och unga till något kommande snarare än att bekräfta deras fullvärdiga plats i det rådande kyrkolivet. Det finns inte någon anledning att göra barn och unga till ett beredningsområde bland andra, lika litet som de medelålders eller pensionärerna är det. Alla åldersgrupper utgör kyrkans nu och framtid.

Biskopsmötet bifaller utredningens förslag om att den juridiska och kyrkorättsliga granskningen tas över av ett för detta ändamål nyinrättat organ

Kyrkostyrelsen säger att man ser positivt på utredningens strävan att åstadkomma en jämnare ärendefördelning mellan utskotten.

När det gäller förslaget att beredningen av budgeten ska läggas i det nya Ekonomiutskottet som får ett större beredningsområde än det nuvarande Budgetutskottet, menar kyrkostyrelsen att det kan finnas en risk att det blir mindre fokus på budgetbehandlingen än vad som är önskvärt.

Beträffande det föreslagna Framtidsutskottet påpekar kyrkostyrelsen att utskottets namn inte omedelbart ger uttryck för vilka sakfrågor som bereds i utskottet. Det finns en risk att de frågor som inte bereds av Framtidsutskottet heller inte kommer att betraktas som framtidsinriktade. Vidare ifrågasätter kyrkostyrelsen det lämpliga i att generellt hänföra ärenden som rör barn och ungdomar till ett specifikt Framtidsutskott. Det kan därför finnas anledning att överväga om utskottet ska ges ett annat namn och vad beredningsområdet ska vara.

Kyrkostyrelsen påpekar att beredningsområdet Svenska kyrkans forskning inte längre föreslås hänföras till ett specifikt beredningsområde. Detta kan behöva klargöras.

Kyrkostyrelsen tillstyrker förslaget om att den kyrkorättsliga granskningen av ändringar i regelverket genomförs av ett sakkunnigorgan under kyrkomötet. Kyrkostyrelsen påpekar dock att sedan kyrkomötet avskaffade nämnder som verkställande organ på den nationella nivån, används benämningen råd för organ som tillsätts av kyrkostyrelsen. Begreppet nämnd används emellertid alltså för organ som tillsätts av kyrkomötet, bl.a. för den nämnd som inom kyrkomötet har till uppgift att bereda lärofrågor, Läronämnden (11 kap. 16–18 §§). Kyrkostyrelsen föreslår därför att organet som ska bereda frågor om ändringar i regelverket i stället ska benämnas Kyrkorättsnämnden. I sitt yttrande använder kyrkostyrelsen fortsättningsvis den benämningen.

Vidare menar kyrkostyrelsen att beredningsområdet för denna nämnd inte bör begränsas till att bara avse kyrkoordningen utan också omfatta alla Svenska kyrkans bestämmelser som kyrkomötet beslutar om. Endast på begäran av kyrkomötets ordförande bör kyrkomötet kunna besluta om avsteg från detta.

Beträffande det föreslagna organet menar kyrkostyrelsen att det finns skäl för utredningens förslag att det bland ledamöterna måste finnas såväl särskild juridisk som kyrkorättslig kompetens. Kyrkostyrelsen noterar att det i övriga nämnder som väljs av kyrkomötet inte finns något krav på att någon av ledamöterna ska väljas bland kyrkomötesledamöterna. Även om sådana krav inte ställs menar kyrkostyrelsen att det demokratiska inflytandet är tillförsäkrat genom att kyrkomötet förfogar över vilka ledamöter som väljs och vilket uppdrag som respektive organ har.

Vidare säger kyrkostyrelsen att om avsikten är att få till stånd en så långt möjligt oberoende juridisk och kyrkorättslig expertgranskning bör nämnden endast bestå av en lämplig sammansättning sakkunniga personer. Det är dessutom ett av kyrkomötets utskott som därefter värderar de synpunkter som nämnden har lämnat.

Med avsteg från utredningens förslag föreslår kyrkostyrelsen att nämnden ska bestå av fem ledamöter. På så sätt undviks en situation med lika röstetal. Tre av dessa fem ledamöter bör ha formell juridisk kompetens. Dessa bör också ha erfarenhet av att skriva författningar och regelverk. Kyrkostyrelsen föreslår att dessa hämtas utanför kretsen av jurister som arbetar i kyrkan.

För att säkerställa att de bestämmelser det gäller också är förenliga med det sammanhang där de ska tillämpas och sålunda åstadkomma en bra balans mellan juridik och teologi är det enligt kyrkostyrelsen önskvärt att det i nämnden även finns en ledamot

som är teologiskt-kyrkorättsligt sakkunnig, t.ex. en präst eller diakon med dokumenterad kunskap och erfarenhet inom det kyrkorättsliga området, samt en biskop.

Samma valbarhetskriterier som för övriga förtroendevalda bör gälla för de sakkunniga. I regelverket behöver det göras tydligt att ordföranden ska väljas bland ledamöterna. Ordföranden, som har utslagsröst, bör väljas bland de ledamöter som har formell juridisk kompetens.

Slutligen menar kyrkostyrelsen att det bör kunna övervägas om det bör regleras att föredragande och sekreterare ska vara en person med formell juridisk kompetens.

4.3 Presidiets överväganden och förslag till beslut

Förslag: Med syfte att åstadkomma en mer rimlig arbetsbörda för Kyrkolivsutskottet, införs ett nytt utskott med namnet Samhälls- och kulturutskottet. Kyrkolivsutskottet behåller ansvaret för beredning av ärenden som rör kyrkolivets utveckling, liksom för frågor om jämställdhet, mångfald och tillgänglighet. Samhälls- och kulturutskottet får beredningsansvar för frågor som gäller Svenska kyrkans roll i samhället och sociala frågor, liksom ärenden om Svenska kyrkans kulturarbete, kyrklig kommunikation och Svenska kyrkans förhållande till massmedia.

Budgetutskottet och Ekonomi- och egendomsutskottet upphör och ersätts med ett nytt Ekonomiutskott som i huvudsak övertar dessa utskotts beredningsområden.

Det skapas ett nytt utskott, kallat Hållbarhetsutskottet. Detta utskott ska särskilt bereda frågor som rör hållbarhet i olika avseenden. Till dessa frågor ska då också räknas frågor om förvaltning av byggnader, mark och skog, liksom frågor om den kulturhistoriskt värdefulla egendomen. Därutöver ska Hållbarhetsutskottet bereda ärenden som på ett övergripande plan berör mänsklighetens samspel med naturen, fattigheds- och fredsfrågor samt andra perspektiv på hållbar utveckling.

Kyrkorättsutskottet ska upphöra och den kyrkorättsliga granskningen tas över av en nyinrättad Kyrkorättsnämnd. De ärenden som i övrigt faller inom det tidigare Kyrkorättsutskottets beredningsansvar ska föras till Organisationsutskottet.

Ändrade paragrafer: 2 kap. 1 §, 4 kap. 1, 3, 7, 9, 11–13, 20, 21, 23, 24 §§ i arbetsordningen

Nya paragrafer: 4 kap. 1 a, 2 a, 4 a, 13 a, 23 a §§ i arbetsordningen.

Presidiets förslag överensstämmer delvis med utredningens.

4.3.1 Utskotten, ledamöter och ersättare

Det finns för närvarande i kyrkomötet åtta utskott med 15 ledamöter och 15 ersättare i varje utskott. Vi instämmer i utredningens uppfattning att det inte ska göras någon ändring i detta avseende. Med detta antal utskott går det att få en bra fördelning på de beredningsområden som blir aktuella. Vi menar också att antalet utskott innebär att det går att åstadkomma en rimlig arbetssituation för de olika utskotten. Genom de förslag som vi lämnar nedan avser vi emellertid att uppnå en jämnare arbetsfördelning mellan utskotten än vad som hittills har varit fallet. Behandlingen av ärenden i utskotten är en i hög grad väsentlig del av kyrkomötets arbete.

Vårt förslag innebär att kyrkomötet ska arbeta i följande utskott.

- Gudstjänstutskottet
- Organisationsutskottet
- Tillsyns- och uppdragsutskottet
- Ekonomiutskottet

- Ekumenikutskottet
- Kyrkolivsutskottet
- Samhälls- och kulturutskottet
- Hållbarhetsutskottet

Förslaget innebär bl.a. att kyrkorättsutskottet försvinner och att den kyrkorättsliga granskningen övertas av en kyrkorättsnämnd. Detta, liksom övriga förändringar, kommenterar vi här nedan.

Vi avvisar utredningens förslag om att frågor som rör barn och unga ska hänvisas till ett specifikt utskott, i deras förslag Framtidsutskottet. Det är vår bestämda mening att samtliga ärenden i alla utskott ska behandlas så att aspekterna som rör barn och unga finns med i överväganden och beslut. I de fall det finns ärenden som på ett särskilt sätt berör barn och unga, ska dessa hänvisas till det utskott vars sakområde det gäller.

4.3.2 Ett nytt Ekonomiutskott

Utredningen anser att det finns goda skäl för att göra en förändring så att Budgetutskottet och Ekonomi- och egendomsutskottet upphör och ett nytt Ekonomiutskott bildas. Vi instämmer i denna bedömning och föreslår att denna förändring genomförs. Vårt förslag innebär att det nya Ekonomiutskottet övertar de beredningsområden som hittills har gällt för Budgetutskottet och Ekonomi- och egendomsutskottet. Dock föreslår vi att frågor om den kulturhistoriskt värdefulla egendomen ska beredas av det nya Hållbarhetsutskottet (se vidare avsnitt 4.3.4)

Det är vår mening att detta nya Ekonomiutskott ska ha ansvaret för beredningen av skrivelsen om Verksamhet och ekonomi, men det hindrar inte att vi ser det som en fördel om skrivelsen delas upp i olika avsnitt så att den i tillämpliga delar också kan bli föremål för beredning i andra utskott. Detta får då resultera i yttranden till Ekonomiutskottet som är det utskott som avger ett betänkande i ärendet. Vi menar att en behandling av skrivelsen på detta sätt motverkar risken att den på något sätt skulle marginaliseras genom bildandet av ett nytt Ekonomiutskott.

4.3.3 Kyrkolivsutskottet och ett nytt Samhälls- och kulturutskott

Det hittillsvarande Kyrkolivsutskottet har varit mycket arbetsbelastat. Vi har sett att det vid ett antal tillfällen har varit nödvändigt att frånga den ordinarie ordningen när det gäller beredningsområden för att ge Kyrkolivsutskottet en rimlig arbetssituation. Därmed instämmer vi i bedömningen att det är motiverat att skapa ytterligare ett utskott och därmed dela beredningsområdet mellan det hittillsvarande Kyrkolivsutskottet och det nya utskottet.

Vi instämmer sålunda i utredningens förslag om att ett nytt utskott bildas och att detta utskott får namnet Samhälls- och kulturutskottet. Vi instämmer också i allt väsentligt i utredningens förslag om hur beredningsområdena för de olika utskotten ska utformas. Detta innebär att beredningsområdet för Kyrkolivsutskottet begränsas till att gälla frågor om kyrkolivets utveckling, inkluderande ärenden om jämställdhet, mångfald och tillgänglighet, samt vissa utbildningsärenden. Det innebär också att Samhälls- och kulturutskottet får ansvar för beredning av frågor rörande Svenska kyrkans roll i samhället och sociala frågor, liksom Svenska kyrkans kulturarbete, kyrklig kommunikation och Svenska kyrkans förhållande till massmedia.

När det gäller forskningsfrågor föreslår vi att dessa, på samma sätt som hittills har gällt, ska beredas i det utskott till vilket ämnesområdet för forskningen hör. En bestämmelse som klargör detta tas in i arbetsordningen.

4.3.4 Ett nytt Hållbarhetsutskott

Utredningen föreslår att ett nytt utskott med namnet Framtidsutskottet ska bildas. Utredningens överväganden kring detta har redovisats ovan under punkten 4.1.2. Vi instämmer i att ett nytt utskott ska bildas, men delar inte utredningens uppfattning om namn och inriktning på detta nya utskott.

Vi instämmer i de invändningar som har framförts av flera remissinstanser. Vi menar att namnet Framtidsutskottet dels inte anger något tydligt beredningsområde, dels att namnet kan ge intrycket av att de frågor som inte hänförs till detta utskott inte skulle vara att anse som frågor för framtiden. I denna del avvisar vi därmed utredningens förslag.

Det finns betydelsefulla frågor som är av det slaget att det motiverar att de bereds i ett särskilt för ändamålet inrättat utskott. Det handlar om hållbarhet i olika sammanhang. I detta sammanhang finner vi det vara motiverat att påminna om de hållbarhetsmål som FN har antagit. Svenska kyrkan har också antagit Agenda 2030.

Strävan efter hållbarhet ska genomsyra behandlingen av alla ärenden och därför vara ett nödvändigt perspektiv i samtliga utskott. Det hindrar inte att det är motiverat att inrätta ett utskott som fokuserar på frågor om hållbarhet. Som en avlastning för Ekonomiutskottet bör frågor om förvaltning av byggnader, mark och skog föras till detta utskott. Detta gäller då också frågor om den kulturhistoriskt värdefulla egendomen.

För att tydliggöra det huvudsakliga beredningsområdet föreslår vi att detta utskott ska få namnet Hållbarhetsutskottet.

4.3.5 Kyrkorättsutskottet och den kyrkorättsliga granskningen

Utredningen argumenterar för att Kyrkorättsutskottet ska upphöra och ersättas med ett särskilt organ för kyrkorättslig granskning. Vi finner att det finns goda skäl för detta. Vi delar uppfattningen att det inte är optimalt att granskningen sker i ett så stort organ som det nuvarande Kyrkorättsutskottet. Detta gäller dels den sakliga prövningen, dels de svårigheter det kan innebära att vid behov samla utskottet före det årliga kyrkomötessammanträdet början.

Mot denna bakgrund föreslår vi, i enlighet med utredningens förslag att Kyrkorättsutskottet upphör och att den kyrkorättsliga granskningen överförs till ett särskilt inrättat organ. Dock menar vi att det föreslagna namnet är mindre lämpligt. Enligt den ordning som nu finns är det kyrkostyrelsen som tillsätter råd för delar av sin verksamhet. De organ som kyrkomötet tillsätter benämns nämnder, t.ex. Svenska kyrkans överklagandenämnd och Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. I enlighet med detta menar vi att det nyinrättade organet för kyrkorättslig prövning ska kallas Kyrkorättsnämnden.

Vi instämmer i förslaget rörande sammansättningen av denna nämnd. Det innebär att Kyrkorättsnämnden ska ha åtta ledamöter. Fyra av dessa ska utses bland kyrkomötets ledamöter och fyra ska ha avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen och vara externa (alltså inte ledamöter av kyrkomötet). Vi delar uppfattningen att minst hälften av ledamöterna inom varje kategori ska vara närvarande för att Kyrkorättsnämnden ska kunna fatta beslut. En eller flera biskopar ska ha rätt att närvara och att delta i överläggningarna men inte i besluten. Besluten i Kyrkorättsnämnden ska fattas i enlighet med kyrkoordningens tredje kapitel om hur ärenden avgörs.

Vi instämmer i att val till Kyrkorättsnämnden ska ske vid det särskilda valsammanträdet enligt 11 kap. 6 a § i kyrkoordningen. Kyrkomötet ska då också välja ordförande och vice ordförande för Kyrkorättsnämnden. Vi föreslår i denna del ett förtydligande som innebär att ordföranden och vice ordföranden ska väljas bland de

externa ledamöterna som har särskild juridisk kompetens. Vi instämmer i utredningens uppfattning att några ersättare inte ska utses, utan att fyllnadsval vid behov får förrättas.

Den föreslagna Kyrkorättsnämnden ska, enligt vårt förslag, inte bara bereda det som specifikt rör kyrkoordningen, utan också alla de Svenska kyrkans bestämmelser som kyrkomötet beslutar om. Besluten från Kyrkorättsnämnden bör formuleras i ett yttrande som sedan fogas till betänkandet i fråga.

På samma sätt som nu gäller för Läronämnden, bör Kyrkorättsnämnden kunna sammanträda före det ordinarie kyrkomötessammanträdet början. Vi delar utredningens uppfattning att Kyrkorättsnämnden också ska kunna sammanträda under pågående kyrkomötessammanträde för att bereda frågor som har uppkommit.

Det beredningsansvar, utöver den rent kyrkorättsliga granskningen, som nu åvilar Kyrkorättsutskottet, ska enligt utredningens förslag överföras till Organisationsutskottet. Vi instämmer i detta förslag. Detta innebär att ärenden om lagen om Svenska kyrkan (1998:1591), lagstiftningsfrågor om Svenska kyrkan som registrerat trossamfund, begravningsverksamheten samt kyrkomötets arbetsordning och instruktionen för kyrkostyrelsen överförs till Organisationsutskottet. Detta gäller också att verksamhetsberättelserna från Svenska kyrkans arvodesnämnd ska beredas av detta utskott.

4.3.6 Skyldigheten att inhämta yttranden

I den nuvarande lydelsen av 4 kap. 20 § andra stycket i arbetsordningen sägs att yttrande från Budgetutskottet (med vårt förslag Ekonomiutskottet) ska inhämtas innan ett utskott avgör ett ärende av betydelse för verksamhetsinriktningen för den nationella nivån. Vi delar utredningens uppfattning att detta ska tolkas så att det endast avser sådana ärenden som skulle få en så stor påverkan på förslagen i skrivelsen om Verksamhet och ekonomi att de inte enkelt kan hanteras genom omprioriteringar. Vi instämmer också i att det är svårt att entydigt reglera när detta är fallet och när det inte är det. Därför lämnar vi inte något förslag till ytterligare bestämmelser i denna del.

De bestämmelser som idag finns i 4 kap. 13 § och 21 § i arbetsordningen angående skyldigheten att inhämta yttranden från Kyrkorättsutskottet bör, enligt vår mening, i oförändrad form överföras till Kyrkorättsnämnden. I likhet med utredningen menar vi att Kyrkorättsnämnden också ska yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen som finns i en skrivelse från presidiet.

5 Arbetsformerna i plenum och utskott

5.1 Utredningens betänkande

5.1.1 Nuvarande ordning

5.1.1.1 Plenum

Regleringen i kyrkoordningen

I 11 kap. 6 § i kyrkoordningen regleras att kyrkomötet ska sammanträda vid två tillfällen varje år och att det får sammanträda högst tio dagar per år. Tidigare föreskrevs i första stycket att ett sammanträde skulle äga rum i september och ett i oktober. Genom ett beslut i 2010 års kyrkomöte ändrades bestämmelsen så att det nu endast regleras att kyrkomötet ska sammanträda vid två tillfällen varje år.

I 11 kap. 10 § i kyrkoordningen anges de ärenden som kyrkomötet har att besluta i. Av paragrafen framgår att kyrkomötet ska besluta i ärenden som har väckts av;

- kyrkostyrelsen genom en skrivelse,
- en ledamot eller en biskop genom en motion,
- ett utskott inom dess beredningsområde genom ett betänkande,
- kyrkomötets presidium i frågor som avser kyrkomötets arbetsformer eller
- revisorerna, om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag.

Kyrkostyrelsen, ledamöter och biskopar får endast väcka ärenden till årets första sammanträde. Genom ett beslut av 2011 års kyrkomöte ändrades bestämmelsen så att också kyrkomötets presidium fick rätten att väcka ärenden som avser kyrkomötets arbetsformer. Uppräkningen i kyrkoordningen är uttömmande och innebär att kyrkomötet endast får fatta beslut i ärenden som har väckts i enlighet med paragrafens bestämmelser.

När det gäller ärendenas avgörande finns en grundläggande bestämmelse i 11 kap. 13 § i kyrkoordningen. I den sägs att kyrkomötet, vid årets andra sammanträde, ska fatta beslut i alla de ärenden som väckts vid det första sammanträdet och som inte behandlas enligt bestämmelserna i 18 eller 19 §§ (dessa paragrafer reglerar den särskilda beslutsordningen för lärofrågor respektive ändring av vissa av kyrkoordningens bestämmelser och innebär i korthet att det slutliga avgörandet av ett sådant ärende kan uppskjutas till första året efter det år ett kyrkoval hållits).

När kyrkomötet avgör ett ärende ska, enligt 11 kap. 14 § i kyrkoordningen, bestämmelserna i 3 kap. 31–35 §§ tillämpas. De bestämmelser i 3 kap. som paragrafen hänvisar till innebär att ordföranden, efter avslutad överläggning, ska lägga fram förslag till beslut som ska kunna besvaras med ja eller nej. Ordföranden ska därefter redovisa sin uppfattning om vad som har beslutats och befästa beslutet med ett klubbslag om inte någon ledamot begär omröstning. Om så sker ska omröstningen ske öppet och den mening som vinner enkel majoritet gäller. Vid lika röstetal är ordförandens röst utslagsgivande. Den som har deltagit i avgörandet av ett ärende får reservera sig mot beslutet.

Regleringen i arbetsordningen

Kyrkomötets plenarsammanträden behandlas i andra kapitlet i arbetsordningen som också har titeln *Sammanträden i plenum*.

I femte kapitlet finns bestämmelser om ärendenas avgörande. Där sägs i första paragrafen att när ordföranden finner att en viss fråga enligt kyrkoordningen inte ska behandlas av kyrkomötet, ska ordföranden tillkännage det vid ett plenarsammanträde med angivande av skälen för sitt ställningstagande. En sådan fråga kan därefter

behandlas av kyrkomötet bara om kyrkomötet på yrkande av någon ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens åsikt.

I 5 kap. 2 § sägs att om någon inför avgörandet av en fråga vill framställa ett yrkande som inte redovisas i utskottets betänkande ska denna snarast underrätta ordföranden om yrkandet. Yrkandet bör delas ut på bänkarna i plenisalen innan ärendet avgörs. Vidare regleras hur ordförande ska upprätta en omröstningsproposition och hur omröstning kan förrättas genom uppresning. Om ordföranden efter en omröstning med uppresning är tveksam om omröstningens resultat eller en ledamot begär rösträkning, verkställs ny omröstning med namnupprop eller med omröstningsapparat.

I 4 § anges att det i protokollet ska anges hur var och en har röstat, om någon ledamot begär detta. En sådan begäran ska göras senast när resultatet av omröstningen tillkännages.

I 5 § finns bestämmelser om val med slutna sedlar.

5.1.1.2 Utskotten

Regleringen i kyrkoordningen

Ledamöter och ersättare i utskotten väljs vid det första sammanträdet under mandatperioden vilket framgår av andra stycket i 11 kap. 6 a § i kyrkoordningen. I 11 kap. 12 § anges i första stycket att beredningen av ärenden i ett utskott ska ske under årets första sammanträde. I denna paragraf hänvisas också till att det finns särskilda bestämmelser om beredningen av ärenden om ändring i kyrkoordningen i kyrkomötets arbetsordning.

Av 11 kap. 12 § i kyrkoordningen, andra stycket, framgår att om det behövs för beredningen av ett ärende kan kyrkomötet besluta att ett utskott får sammanträda även mellan det första och det andra sammanträdet under ett år.

Regleringen i arbetsordningen

I 4 kap. i arbetsordningen för kyrkomötet finns bestämmelser om ärendenas beredning.

Det inre arbetet i utskotten är i huvudsak oreglerat. Det sägs dock i 4 kap. 23 § att utskotten vid avgörande av ett ärende ska tillämpa de bestämmelser i 3 kap. i kyrkoordningen som reglerar propositionsordning, omröstning och ordförandens utslagsröst. Om omröstning begärs, ska de ske öppet och den mening som vinner enkel majoritet ska gälla. Vid lika röstetal är ordförandens röst utslagsgivande.

I 23 § finns bestämmelser om rätten att reservera sig eller att avge ett särskilt yttrande. En biskop som har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening. En ersättare som har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening.

Av 4 kap. 23 a § framgår att det ska föras protokoll vid utskottssammanträdena.

5.1.1.3 Utbildning och fortbildning av kyrkomötesledamöter

I anslutning till det sista sammanträdet i mandatperioden, ska det nyvalda kyrkomötet samlas till ett valsammanträde. En del av tiden vid det nyvalda kyrkomötets valsammanträde ägnas åt utbildning och fortbildning av nya och gamla ledamöter. Vid detta tillfälle får ledamöterna ta emot en tryckt informationsfolder om kyrkomötet, *Kyrkomötet – en vägledning*.

I inledningen av session ett under mandatperiodens första år får utskottens ledamöter och ersättare också, utskottsvis, en kortare introduktionsutbildning om utskottsarbetet av respektive utskotts sekreterare.

5.1.1.4 Statistik och undersökningar

Den totala tiden som ägnas åt kyrkomötets sammanträden i plenum är inte fast utan kan skifta år från år. Detta beror på att man under de kvällsplena som hålls under varje kyrkomöte inte har någon bestämd sluttid utan denna bestäms av hur lång tid den debatt tar i anspråk som man enligt arbetsplanering ska klara.

I avsnitt 7.2 i betänkandet redovisar utredningen den statistik som finns tillgänglig över ärendebehandlingen i plenum. Statistiken omfattar åren 2009 till 2015 och redovisar antal dagar för sessionen, antalet timmar i plenum, antalet behandlade betänkanden och motioner samt hur många minuter som i plenardebatten varje år i genomsnitt ägnats varje motion och betänkande. För närmare detaljer hänvisas till den tabelluppställning som utredningen presenterar i detta avsnitt.

I en följande kommentar noterar utredningen att den totala talartiden skiljer sig åt mellan åren. Man framhåller att det inte går att se någon nedgång i den totala talartiden fr.o.m. 2012 då kyrkomötets andra session förkortades med en dag. Tvärtom är den genomsnittliga talartiden marginellt högre under perioden med tredagarssession än under perioden med fyradagarssession.

Även om man relaterar siffrorna till antalet behandlade betänkanden är det så att tiden har ökat något efter 2012. En slutsats man möjligen kan dra av den presenterade statistiken är att det tycks som om den tid som läggs på debatt naturligt anpassas efter hur många betänkanden som kyrkomötet har att behandla. Ett år med få betänkanden, 2012, lades nästan 28 minuter på varje betänkande medan ett år med många betänkanden, 2015, lades mindre än hälften av den tiden, 10,56 minuter, på varje betänkande.

Det skiljer sig åt en del mellan åren, när det gäller sluttiden för dagens plenum. Sedan den andra sessionen förkortades med en dag, har plenum vid fem tillfällen av åtta möjliga varat till en senare tidpunkt är kl. 22. Det är dock bara vid ett tillfälle som arbetet har pågått till efter kl. 23. Utredningen noterar att det även tidigare, då den andra sessionen pågick fyra dagar, bara var två dagar som inte hade en fastlagd sluttid. Även om det inte var någon större skillnad i den totala sammanträdestiden, var det då mer ovanligt med sena kvällspass. Vid fem tillfällen av tolv arbetade man till efter klockan 22. Vid två av dessa tillfällen arbetade man dock till cirka 24.

5.1.1.5 Motiv till att kyrkomötesledamöter avgår i förtid

Sedan en tid tillbaka tillfrågas ledamöter som avgår i förtid om skälen för detta. Utredningen har tagit del av en sammanställning av svaren. Det framgår att det är 22 ledamöter som under innevarande mandatperiod har av sagt sig Vidare framgår det att det finns en viss övervikt av något yngre personer och något äldre personer. Sex personer är födda efter 1980 och sju personer är födda före 1955. Det framgår också tydligt att många av dem som har av sagt sig uppdraget inte hade varit med i kyrkomötet under någon längre tid. De skäl som anges är skiftande och eftersom det statistiska underlaget är så litet går det inte att se några tydliga trender. Det kan dock noteras att bara i ett fall angavs kyrkomötets arbetsformer som en orsak till att ledamöten hade lämnat uppdraget i förväg.

5.1.1.6 Kostnaden för kyrkomötet

Utredningen säger att enligt de uppskattningar som de har tagit del av ligger kostnaden för kyrkomötet på ungefär 1,6 miljoner kronor per dag. Kostnader för kyrkokansliets egen personal, liksom kostnader för mandatstöd är inte inräknade i detta belopp. De stora posterna är arvoden för ledamöterna (inklusive ersättning för förlorad arbetsförtjänst), boende, lokaler, förtäring och teknik/inhyrd personal/leverantörer.

5.1.2 Utredningens överväganden och förslag

5.1.2.1 Utbildning och fortbildning för att främja delaktighet och effektivitet

Inledningsvis säger utredningen att man tycker det är bra att en del av tiden vid det nyvalda kyrkomötets valsammanträde ägnas åt utbildning av gamla och nya ledamöter. Man vill emellertid framhålla att utbildningen och fortbildningen av kyrkomötets ledamöter skulle kunna utvecklas ytterligare. Utredningen säger sig anse att det är viktigt att samtliga ledamöter känner sig väl förtrogna med hur arbetet i kyrkomötet går till, det regelverk som styr kyrkomötets verksamhet och vad det innebär att vara ledamot av kyrkomötet. Inte minst viktigt är det, enligt utredningens mening, att ledamöterna får en gedigen utbildning i hur utskottens förslag till beslut kan och ska formuleras.

Ledamöterna bör också få en grundläggande utbildning i den nationella nivåns uppdrag. De bör bli väl förtrogna med hur kyrkostyrelsen och kyrkokansliet arbetar. Detta skulle, säger utredningen, öka effektiviteten i såväl utskottsarbetet som i plenarsessionerna.

Mot bakgrund av detta vill utredningen uppmana presidiet att i samråd med gruppledarna arbeta vidare med frågan om hur utbildningen av ledamöterna skulle kunna utvecklas ytterligare. Det bör i detta sammanhang kunna övervägas om valsammanträdet ska förlängas med ytterligare en dag. Det skulle vara möjligt inom ramen för den nuvarande regleringen, där den tillåtna gränsen sätts vid höst tio dagar per år. Man hänvisar till att förslaget om tematiska kyrkomöten ger ett visst ökat ekonomiskt utrymme som skulle kunna användas.

Vidare anser utredningen att en webbaserad utbildning bör tas fram. En sådan skulle möjliggöra för de ledamöter som känner att de har behov av det att kunna fördjupa sina kunskaper redan innan de kommer till kyrkomötets sammanträde. I en sådan webbaserad utbildning skulle också frågan om god debattstil kunna behandlas.

5.1.2.2 Utskottsarbetet

Utredningen gör vissa överväganden kring frågan om ledamöternas och ersättarnas placering vid utskottssammanträdena. Av utrymmesskäl är i några utskott ledamöterna placerade i en ”inre ring” medan ersättarna tar plats i en ”yttre ring”. I några utskott finns dock utrymme för såväl ledamöter som ersättare att ta plats vid samma bord och så sker då också. Enligt vad utredningen har erfarit deltar ersättarna på samma villkor och i ungefär samma omfattning, även i de utskott där ersättarna är placerade i en yttre ring.

Även i övrigt tycks utskottsarbetet i huvudsak fungera tillfredsställande. Utredningen anser därför att det inte finns skäl att lägga några förslag om anvisningar för att ge utskottsarbetet stadga och effektivitet. Utredningen vill dock än en gång påpeka att det är betydelsefullt att ledamöter och ersättare ges tillräcklig utbildning. De måste känna sig rustade för sitt uppdrag.

5.1.2.3 Längre kyrkomötessessioner

Av utredningens direktiv framgår att ledamöter har påtalat att kyrkomötets plenarsessioner blir mycket intensiva och att de pågår för länge på kvällarna. Från och med 2012 kortades plenarsessionen med en dag, eftersom den avsatta tiden om fyra dagar ansågs vara väl tilltagen.

I detta sammanhang ska också frågan om möjlighet till tjänstledighet beaktas. Sedan 2011 har ledamöterna inte längre rätt till ledighet för sina förtroendeuppdrag. Det torde, skriver utredningen, därför inte vara alldeles självklart att en förtroendevald som är yrkesverksam inom något arbete utanför kyrkan enkelt kan få tjänstledigt för

uppdraget. För att inte kretsen av förtroendevalda ska behöva begränsas till personer som antingen inte är yrkesverksamma eller arbetar inom kyrkan bör därför antalet dagar som åtgår för kyrkomötet, enligt utredningens mening, hållas nere.

Utredningen konstaterar att förslaget om tematiska kyrkomöten innebär att sessionerna under en mandatperiod sjunker med fyra dagar, men den noterar samtidigt att en förtroendevald likväl måste avsätta sammanlagt 26 vardagar under en mandatperiod. Till detta kommer att ledamöterna behöver vara närvarande också under vissa helgdagar. Även kostnaderna utgör, enligt utredningens uppfattning, därför skäl att iaktta försiktighet med att förlänga kyrkomötes-sessionerna.

Utredningen anför att längre kyrkomötes-sessioner inte nödvändigtvis skulle innebära högre kvalitet i arbetet. Tvärtom kan det finnas en risk att effektiviteten blir lidande. Utredningen menar att den redovisade statistiken styrker detta.

Mot bakgrund av detta föreslås inte någon reglering som föreskriver längre kyrkomötes-sessioner.

Dock, menar utredningen, är det positivt att möjligheten att förlänga kyrkomötet ändå finns så att presidiet i samråd med företrädare för grupperna, för det fall behov något år skulle uppstå kan förlänga kyrkomötet med någon dag. Eftersom reglerna redan medger detta, finns det inte skäl att lämna förslag i denna del.

5.1.2.4 Det papperslösa kyrkomötet

Utredningen konstaterar att kyrkomötets arbetsmetoder i många stycken är föråldrade jämfört med hur många andra större organisationer genomför sina årsmöten, kongresser och likande. Ett exempel på detta är att kyrkomötet i hög utsträckning använder papper som informationsbärare.

Utredningen framhåller att det idag finns helt nya och elektroniska system där, om de användes, kyrkomötets ledamöter i samband med att de registrerar sig i inledningen av ett kyrkomötes-sammanträde skulle kunna tillhandahållas en läsplatta genom vilken de får åtkomst till kyrkomötets samtliga handlingar som skrivelser, betänkanden och motioner men även dagordningar och beslutsförslag m.m. Genom samma system skulle ledamöterna kunna lämna in begäran om ordet, lämna reservationer och instämmanden, samt delta i omröstningar. Ett införande av ett liknande system skulle, enligt utredningens mening, kunna innebära en övergång till ett i stort sett papperslöst arbetssätt för kyrkomötet.

Utredningen har inte funnit det vara möjligt att fördjupat studera detta, men man vill uppmana presidiet att titta närmare på frågor kring kostnader, teknikutveckling, anpassning etc. för ett elektroniskt system som kan ersätta dagens pappershantering. Det är då av betydelse att presidiet fäster vikt vid att systemet ska vara lätthanterligt även för ledamöter med mindre datorvana.

Utredningen lämnar också förslag på ändringar i kyrkoordningen och arbetsordningen som innebär att de skrivningar som i sig själva förutsätter en pappershantering görs teknikneutrala i sina formuleringar.

5.1.2.5 Tidigare icke behandlade ärenden

Det är inte reglerat i vilken ordning ett visst ärende ska tas upp till diskussion och beslut i plenum. Praxis har varit att plenarsessionerna planeras så att ärendena behandlas utskottsvis. Det finns, enligt utredningens mening, goda skäl för en sådan ordning. Bland annat innebär det att ämnen i samma ämnessfär debatteras i anslutning till varandra. Vidare noterar utredningen att en ordning har införts som innebär att betänkanden som innehåller motioner på vilka förenklad motionsbehandling har tillämpats, debatteras sist bland utskottets betänkanden.

Utredningen menar att presidiet vid sin planering av plenarsessionerna ska ge de betänkanden som behandlar frågor som aldrig tidigare, varken under innevarande eller någon tidigare mandatperiod, behandlats av kyrkomötet en något framskjuten plats. Sådana betänkanden borde kunna debatteras i plenardebattens inledning. När alla de betänkanden som behandlar ”nya” frågor debatterats utskottsvis skulle man sedan gå tillbaka för att debattera utskottens andra betänkanden. Alternativt kunde betänkanden även fortsättningsvis behandlas utskottsvis på samma sätt som idag men sådana betänkanden som behandlar en helt ny fråga behandlas först av varje utskotts betänkanden. Det borde också kunna övervägas om talartiden skulle kunna förlängas vid behandling av sådana nya ärenden.

Dock menar utredningen att det inte finns anledning att reglera denna fråga utan det kan lämnas till presidiet att avgöra på vilket sätt man vill uppmärksamma för kyrkomötet helt nya frågeställningar.

5.1.2.6 Omröstningsförfarandet

Enligt 5 kap. 3 §, andra stycket i arbetsordningen, kan omröstning förrättas med uppresning. Det är också detta sätt att förrätta omröstning som används i kyrkomötet. I sitt betänkande påpekar utredningen att en omröstning med uppresning innebär problem ur ett tillgänglighetsperspektiv då personer med viss typ av funktionsnedsättning kan ha svårt att alls resa sig upp eller att resa sig upp med den hastighet som krävs vid ett sådant omröstningsförfarande. En bättre ordning är då att genomföra omröstningen med hjälp av handuppräckning. För att ytterligare förbättra tydligheten för ordföranden bör handuppräckningen ske med färgade röstkort, en färg för ja och en annan färg för nej. Ordet ”uppresning” bör därmed ersättas av ”handuppräckning” i 5 kap. 3 § i arbetsordningen.

Med ett mer utvecklat elektroniskt system borde en ordning kunna införas så att acklamation, när så begärs, direkt följs av elektronisk omröstning. Då behövs vare sig uppresning eller handuppräckning.

5.1.2.7 Ordningen i plenisalen

Utredningen framhåller att det för effektiviteten under plenardebatten är viktigt att ledamöterna anammar en god debattstil. Detta innebär, säger man, bland annat att ledamöterna i sina inlägg håller sig till det ämne som diskuteras men även att ledamöterna inte uttalar sig nedlåtande om någon annan.

I riksdagsordningen finns en bestämmelse som ålägger ledamöterna att när de har ordet begränsa sitt anförande till det ämne som behandlas. Vidare åläggs ledamöterna att avhålla sig från att uttala sig nedlåtande om någon annan eller använda personligen förolämpande uttryck eller i övrigt i ord eller handling uppträda på ett sätt som strider mot god ordning. Om någon bryter mot bestämmelsen kan ordföranden ta ordet från ledamöten under den pågående överläggningen. Riksdagsordningen innehåller också, i en tilläggsbestämmelse till den ovan nämnda paragrafen, en bestämmelse som säger att talmannen, efter samråd med gruppledarna, får besluta om ordningsregler för kamraren.

Utredningen menar att även kyrkomötets arbetsordning bör innehålla en bestämmelse motsvarande 6 kap. 6 § i riksdagsordningen för att tydliggöra att samma regler kring god debattstil även gäller i kyrkomötet. Man menar också att kyrkomötets ordförande ska besluta om ytterligare ordningsregler för kyrkomötets plenarsammanträden.

5.1.2.8 Beredningen av årsredovisningsskrivelsen

Beträffande den skrivelse som innehåller årsredovisningen, säger utredningen att den som sådan endast utgör en redovisning av sakförhållanden rörande det gångna året. Därför, fortsätter man, torde kyrkomötet kunna besluta att fastställa årsredovisningen samt resultat- och balansräkning för det gångna året utan att den skrivelse från kyrkostyrelsen som innehåller årsredovisningen för den nationella nivån först bereds i ett utskott. Likaså torde kyrkomötet, utan att beredning i utskott, kunna fatta beslut i fråga om ansvarsfrihet för kyrkostyrelsens ledamöter för det gångna räkenskapsåret.

Mot bakgrund av detta föreslår utredningen en ändring i 11 kap. 11 § i kyrkoordningen som gör det möjligt för kyrkomötet att avgöra ett ärende gällande en skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån utan föregående beredning i utskott. Detta förutsätter dock att den redogörelse för hur kyrkostyrelsen tagit om hand kyrkomötets ärenden som idag finns som en bilaga till årsredovisningsskrivelsen bryts ut och blir en egen skrivelse.

5.1.2.9 Tidsfrist för skrivelser med redovisning av verksamheten på den nationella nivån och med förslag till budget

I 3 kap. i arbetsordningen behandlas hur ärenden väcks i kyrkomötet. I 2 § anges att en skrivelse från kyrkostyrelsen ska senast två månader innan årets första kyrkomötes-sammanträde inleds sändas till alla som har rätt att delta i överläggningarna. Vidare anges att skrivelser med redovisning av verksamheten på den nationella nivån och med förslag till budget dock ska sändas ut senast en månad innan sammanträdet inleds. Utredningen noterar att denna sistnämnda skrivning infördes vid kyrkoordningens tillkomst av det skälet att kyrkomötet 2000 och 2001 skulle äga rum redan i maj.

Utredningen fortsätter med att säga att sedan 2002 har det inte någon gång förekommit att de aktuella skrivelserna sänts ut mindre än två månader innan (det första sammanträdet inletts). Utredningen föreslår därför att bestämmelsen om en enmånadsfrist för skrivelser med redovisning av verksamheten på den nationella nivån och med förslag till budget ska upphävas. Som en konsekvens ändras också bestämmelsen i 3 kap. 1 § om när motioner som ansluter till en skrivelse med årsredovisning eller budget senast ska lämnas in.

5.1.2.10 Utredningens förslag

Kyrkomötets presidium ska vidareutveckla utbildningen och fortbildningen för kyrkomötets ledamöter. Presidiet ska också arbeta för att införa ny teknik i kyrkomötet. De bestämmelser i arbetsordningen som till sin utformning förutsätter en pappershantering omformuleras därför till att bli teknikneutrala. Presidiet ska ge de betänkanden som behandlar frågor som aldrig tidigare, varken under innevarande eller någon tidigare mandatperiod, behandlats av kyrkomötet en något framskjuten plats vid kyrkomötets debatt. Vidare ska presidiet överväga om talartiden vid behandlingen av sådana betänkande bör förlängas. Det klargörs att handuppräknings med röstkort, i stället för uppresning, i första hand ska användas vid omröstning som inte sker genom acklamation. Vidare införs några grundläggande bestämmelser om ordningen i plenardebatten. Härutöver införs en bestämmelse om att kyrkomötets ordförande, efter samråd med nomineringsgruppernas företrädare, ska besluta om ordningsregler för debatten. Slutligen föreslås att det ska bli möjligt att behandla kyrkostyrelsens skrivelse med årsredovisning utan föregående beredning i utskott.

5.2 Remissinstanserna

Nomineringsgruppen POSK

Nomineringsgruppen menar att utdelningen av kulturstipendier bör tas bort från programmet och att detta kan ske vid ett annat tillfälle.

För att inte debatten i plenum ska riskera bli förvirrande och tidskrävande bör årsredovisningen ha beretts i ett utskott som har haft möjlighet till hearing med kyrkostyrelse och revisorer.

Nomineringsgruppen framför att möjligheten att under debatten i plenum göra ett nytt yrkande som inte redovisas i utskottets betänkande bör tas bort (5 kap 2 § i arbetsordningen), eftersom sådana yrkanden bidrar till förvirring, ger extra arbete och innebär en osäkerhet i beslutsfattandet.

Möjligheten för en motionär att föredra sin egen motion i det utskott som behandlar motionen bör övervägas. Detsamma gäller möjligheten att – i större utsträckning än nu – konsultera experter. Nomineringsgruppen föreslår att det i arbetsordningen skulle kunna formuleras på följande sätt. ”Kyrkomötet kan i sitt arbete i plenum och utskott vid behov konsultera experter på sakfrågor. Presidiet för kyrkomötet respektive utskottet tar beslutet kring eventuellt tillkallande av experter”

Nomineringsgruppen BA

Borgerligt alternativ ser positivt på utredningens förslag om bl.a. webbutbildning och anser att detta i kombination med de befintliga utbildningsinsatserna bör kunna tillgodose kyrkomötets utbildnings- och fortbildningsbehov.

Det framhålls att årsredovisningsskrivelsen även fortsatt bör omfattas av ett obligatoriskt beredningskrav.

Nomineringsgruppen KR

Nomineringsgruppen delar inte uppfattningen att plenarsessionerna sträcker sig över tillräckligt många dagar. Man menar att statistiken blir missvisande, då debattreglerna har skärpts så mycket som är fallet och detta just för att antalet dagar i den andra sessionen minskades.

Man instämmer i uppmaningen till användning av elektronik istället för papper. Detta skulle kunna gälla också vid röstning, även om man anser att handuppräckning med papper kan vara en god övergång.

Vidare instämmer man i förslaget att kyrkomötets arbetsordning bör innehålla en bestämmelse som motsvarar 6 kap. 6 § i riksdagsordningen om ordningen i plenisalen.

Nomineringsgruppen FK

När det gäller yrkanden vid sidan om utskottets betänkanden menar nomineringsgruppen att utredningsbetänkandets formulering är otydlig. Det säg där att yrkandet bör delges ledamöterna i skriftlig form innan ärendet avgörs. Nomineringsgruppen frågar sig i sitt yttrande om detta betyder ”innan debatten tar sin början” eller om det avser ”innan beslut fattas”. Man menar att utredningen inte tillräckligt har prövat svagheten i den nuvarande ordningen och behovet av en förändring. Nomineringsgruppen yrkar att en arbetsordning införs med en sådan reglering att kyrkomötesledamöterna säkras möjlighet att yttra sig vad gäller tilläggs- eller ändringsförslag som framläggs under plenum.

Nomineringsgruppen yrkar därutöver att interpellations- och frågeinstitutet återinförs i kyrkomötets arbetsformer. Man menar att det måste finnas en bättre väg än

för närvarande att lyfta frågor av sådant slag att de aktualiserats eller blivit akuta först efter motionstidens utgång.

PSkr 2017:1

Nomineringsgruppen MPSK

Nomineringsgruppen ställer sig positiv till att kyrkostyrelsens skrivelser och årsredovisning går direkt till kyrkomötet för frågor och debatt och ser med spänning fram emot presidiets förslag till ny talarordning

Nomineringsgruppen ÖKA

Nomineringsgruppen vill lyfta fram frågan om tillgänglighet för förtroendevalda. Man menar att en fråga som påverkar detta är den tid som föräldrar behöver lämna barn hemma och säger att förslaget att kyrkomötet under år 1 och år 3 skulle vara sex sammanhängande dagar istället för tre/fyra dagar aktualiserar frågan om barnvakter/barnpassning som tillhandahålls på plats i Uppsala. Ur ett tillgänglighetsperspektiv, säger man, skulle det vara önskvärt att barnpassning erbjuds på plats i Uppsala för att så många som möjligt ska ha möjligheten att vara förtroendevalda i kyrkomötet. Nomineringsgruppen uttrycker en önskan att det undersöks om det på kyrkomötets samtliga sessioner utefter behov går att erbjuda barnpassning samt lokal för detta till de kyrkomötesledamöter som efterfrågar det.

Nomineringsgruppen FiSK

Nomineringsgruppen hävdar utifrån arbetsmängden och tidspressen under de senaste kyrkomötena att en förlängning av besluts-sessionen från nuvarande 3 dagar behöver övervägas. Man ansluter sig till en självklar utveckling att söka teknikneutrala förutsättningar för kyrkomötets arbete.

Utlandsförsamlingarna

Företrädarna menar att det är bra om utbildningen av ledamöterna vidareutvecklas.

Svenska Kyrkans Unga

Svenska Kyrkans Unga vill framhålla att en frågedebatt av något slag är av stor nytta. I sitt yttrande framhåller de det arbetssätt som Svenska Kyrkans Unga har som en möjlighet och redovisar att detta har tre moment, idétorg (60–180 minuter), utskottsarbete och plenum där det går att lyfta redan registrerade yrkanden, men inte aktualisera nya.

Vidare uttalar Svenska Kyrkans Unga stöd för initiativet till fördjupad och ytterligare utbildning av ledamöterna. Likaså uttalar man ett stöd för den föreslagna ordningen med sittande acklamation och inte med uppresning.

Kyrkomötets revisorer

I sitt yttrande hänvisar kyrkomötets revisorer till den uppfattning som framförs i utredningsbetänkandet (7.3.8.) att skrivelsen med årsredovisning endast är en redovisning av sakförhållanden rörande det gångna året och därför inte skulle behöva beredas i ett utskott.

Revisorerna säger att man anser att årsredovisningen är kyrkomötets viktigaste instrument vid prövningen av hur kyrkostyrelsen genomfört de uppdrag kyrkomötet givit kyrkostyrelsen. Kyrkomötet ska fastställa balans- och resultaträkning och ta ställning till revisorernas förslag rörande ansvarsfrihet. Dessa frågor är av grundläggande vikt för en demokratiskt styrd organisation och revisionen anser därför att

årsredovisningen liksom andra beslutsärenden alltid ska beredas av ett utskott. En utebliven utskottsbehandling omöjliggör också de överläggningar som idag sker mellan dels utskottet och kyrkostyrelsens arbetsutskott och dels mellan utskottet och revisionen.

Sammanfattningsvis anser således kyrkomötets revisorer att något undantag inte ska införas i 11 kap 11 § i kyrkoordningen avseende årsredovisningen från kyrkostyrelsen.

Biskopsmötet

Biskopsmötet anser att argumentationen för att reformera arbetsformerna i plenum och utskott framstår som mycket övertygande.

Kyrkostyrelsen

Kyrkostyrelsen bejakar behovet av att kyrkomötets ledamöter är väl informerade och utbildade. Utredningens förslag om att komplettera befintliga utbildningsinsatser med webbutbildningar kan enligt kyrkostyrelsen därför vara en långsiktig och strategiskt viktig investering som bör kunna tillgodose kyrkomötets utbildningsbehov.

Kyrkostyrelsen framhåller sin roll som kyrkomötets verkställande organ och säger sig i den egenskapen ha god kunskap om den verksamhet som bedrivs när kyrkomötet inte är samlat. Dessutom är kyrkostyrelsen en resurs när kyrkomötet är samlat. Därför menar kyrkostyrelsen att det kan finnas skäl att överväga om det finns ytterligare lämpliga sätt att ianspråka kyrkostyrelsens ledamöter under kyrkomötessessionerna. Exempelvis skulle det kunna övervägas om styrelsens ledamöter på annat sätt skulle kunna bidra med sin kunskap om verksamheten i kyrkomötesberedningen, genom att t.ex. adjungeras till utskott och där ges yttranderätt. Kyrkostyrelsen anser också att kyrkomötets talarregler bör ses över redan till kyrkomötet 2017 så att kyrkostyrelsens företrädare ges en utvidgad rätt att yttra sig i plenum i samband med att kyrkomötet behandlar ett ärende där förslag lämnats av kyrkostyrelsen.

Beträffande ordningen i plenisalen tillstyrker kyrkostyrelsen förslaget till reglering i 2 kap. 7 och 8 §§ i arbetsordningen. När det gäller förslaget till reglering i 2 kap. 9 § angående ordförandens rätt att besluta om ytterligare ordningsregler, menar kyrkostyrelsen att det behöver klargöras vilket slag av ordningsregler som det handlar om. Det skulle t.ex. kunna gälla begränsningar i talartiderna, men detta går inte att läsa ut. I den fortsatta beredningen behöver detta klargöras.

Med anledning av utredningens förslag att kyrkostyrelsens årsredovisning ska få avgöras i plenum utan föregående utskottsbehandling, vill kyrkostyrelsen framhålla att årsredovisningen har nära koppling till kyrkomötets granskning av den verksamhet som kyrkostyrelsen bedriver och därför inte bör betraktas som bara en formalitet. Ett undantag i bestämmelserna skulle kunna ge intrycket att årsredovisningen inte är något som behöver granskas. En beredning i utskott kan också ge möjlighet att inhämta ytterligare information från t.ex. kyrkostyrelsen. Mot bakgrund av detta förordar kyrkostyrelsen att nuvarande ordning där årsredovisningen alltid bereds i ett utskott behålls.

I 3 kap. 2 § i arbetsordningen finns en bestämmelse som medger att skrivelser med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget får sändas senast en månad innan sammanträdet inleds, i stället för två månader som gäller i övriga fall. Utredningen föreslår att denna särskilda bestämmelse ska tas bort och kyrkostyrelsen tillstyrker detta.

Utredningen föreslår att 11 kap. 12 § andra stycket i kyrkoordningen ska ändras så att kyrkomötet för beredning av ett ärende ska kunna ”besluta att ett utskott får

sammanträda även under tid när kyrkomötet inte är samlat”. Kyrkostyrelsen noterar att det här handlar om att sammanträda för att bereda ett ärende. Men, säger kyrkostyrelsen, ett ärende finns hos kyrkomötet först sedan någon som är behörig har väckt ett ärende. Det är sedan kyrkomötet som beslutar om ärendens fördelning på utskott (4 kap. 18 § i arbetsordningen). Kyrkostyrelsen framhåller att för att behandling av ett ärende ska kunna påbörjas redan före det att kyrkomötet inleds, förutsätts även med det av utredningen lagda förslaget att kyrkomötet, i likhet med vad som skedde vid 2015 års kyrkomöte, fattar beslut om att frånträda ett antal bestämmelser i både kyrkoordningen och arbetsordningen.

Kyrkostyrelsen anser vidare att presidiet bör överväga en ordning där samtliga motioner som omfattas av förenklad motionsbehandling och som behandlas i ett och samma utskott alltid ska behandlas i ett betänkande.

5.3 Presidiets överväganden och förslag till beslut

Förslag: Teknisk utrustning ska i ökad utsträckning införas som redskap för ledamöternas arbete. Vi bejakar utredningens förslag om att uttrycket ”överlämna till” ska ersättas med ”delges”.

Omröstningsförfarandet ska ändras så att omröstning inte längre sker genom uppresning, utan genom handuppräkning.

Årsredovisningen ska beredas i utskott. Redogörelsen för kyrkostyrelsens handläggning av kyrkomötets ärende ska presenteras i en egen skrivelse och beredas i utskott. Den kortare tidsfrist för kyrkostyrelsens avlämnande av skrivelsen om Verksamhet och ekonomi som finns i arbetsordningen ska tas bort.

Ändrade paragrafer: 5 kap. 1–3 §§ i arbetsordningen.

5.3.1 Utbildning och fortbildning

I överensstämmelse med utredningens betänkande och flera av remissinstanserna menar vi att det är betydelsefullt att ledamöterna får den utbildning – och därmed också fortbildning – som de behöver för att kunna fullgöra sitt uppdrag. Vi menar dock att detta kan ske på många sätt och i olika sammanhang och att det därför inte är nödvändigt att förlänga valsammanträdet med ytterligare en dag.

Vi vill peka på möjligheten att arbeta vidare med webbaserad utbildning av olika slag. Det kan, med stöd av kyrkokansliet, anordnas kortare utbildningstillfällen i samband med möten med nomineringsgrupperna eller vid inledningen av utskottsarbetet vid den första sessionen i mandatperioden.

Vi bejakar vidareutvecklingen av en teknisk plattform för att reducera den mängd papper som behövs för att genomföra kyrkomötessessionerna. Enligt vår mening är detta en nödvändig och önskvärd utveckling. Ett arbete med att i ökad utsträckning använda teknisk utrustning som redskap för ledamöterna behöver sättas igång. Vi vill understryka att det är väsentligt att hela det teknikskifte som på det sättet inleds kombineras med nödvändig information och utbildning så att ledamöterna är delaktiga i processen.

5.3.2 Arbete i utskott och plenum

I sitt betänkande drar utredningen slutsatsen att arbetet i utskotten fungerar väl, oavsett vilka begränsningar som kan finnas när det gäller hur utskottsrummet möbleras. Man säger sig ha erfarenhet att även ersättare känner sig delaktiga i utskottsarbetet. Utredningen finner därför inte något skäl att lägga några förslag i denna del. Vi delar utredningens bedömning och kommer till samma slutsats. Några förslag angående utskottsarbetet lämnar vi därför inte.

Det förefaller oss vara rimligt att ett utskott som har mer än ett ärende som bereds genom förenklad motionsbehandling redovisar detta i ett och samma betänkande. Dock menar vi att det är en sak för utskottet att avgöra.

Beträffande sessionernas längd menar vi att det inte finns anledning att reglera detta mer än vad som redan är fallet. Det framgår av 11 kap. 6 § i kyrkoordningen att kyrkomötet får sammanträda högst tio dagar under ett år. Vi anser att det är bra att det, inom denna tidsgräns finns utrymme för en viss flexibilitet beroende på arten av de ärenden som just då ska beredas, debatteras och beslutas.

Det ligger i sakens natur att det måste ske en avvägning mellan hur många arbetsdagar en session ska omfatta och hur långa dessa arbetsdagar blir. Det finns ett antal omständigheter att ta hänsyn till i detta sammanhang. Den avvägning det är fråga om har hittills skett på ett tillfredsställande sätt och vi menar oss ha goda skäl för att tro att det också framgent ska vara fallet.

Vi finner inte att det finns skäl att åter införa någon form av fråge- eller interpellationsdebatt. Till de kyrkomöten som inte är tematiska finns möjlighet att motivera i alla de ärenden som för den enskilda ledamoten känns angelägna. Vidare ger den årliga behandlingen av kyrkostyrelsens skrivelser Verksamhet och ekonomi, Årsredovisningen och Återredovisningen av kyrkomötets uppdrag goda möjligheter att i debatten behandla vilken del som helst av den nationella nivåns verksamhet. I den debatten kan ledamöter och biskopar också ställa frågor till kyrkostyrelsen. Följaktligen lägger vi inte något förslag om att en fråge- eller interpellationsdebatt ska införas.

Utredningen diskuterar i sitt betänkande (7.3.5.) om det hur en för kyrkomötet helt ny fråga ska behandlas bl.a. när det gäller när ärendet ska behandlas i plenum och vilka regler för talartid som ska gälla. Dock säger man att detta kan lämnas till presidiet att avgöra. Man lägger därför inte något särskilt förslag om detta. Inte heller vi finner att det finns skäl att lägga förslag i denna del.

Vi vill också, med anledning av de synpunkter som kyrkostyrelsen framför i sitt remissyttrande, aktualisera frågan om huruvida ledamöterna i kyrkostyrelsen ska få möjlighet att adjungeras i ett utskott eller få extra talartid i samband med att en skrivelse från kyrkostyrelsen behandlas. Vi menar att det finns goda skäl för att ledamöterna i kyrkostyrelsen ska bli mer synliga såväl i utskott som i plenum. Vi menar dock inte att detta måste regleras på ett särskilt sätt. Vi lägger därför inte något förslag om detta. Samtidigt vill vi emellertid framhålla att det för varje kyrkomötessammanträde bör göras en särskild bedömning om hur den resurs som kyrkostyrelsens ledamöter utgör bäst kan tas tillvara.

Utredningen lägger förslag om att omröstningsförfarandet ska ändras så att det inte längre sker genom uppresning utan genom att ledamöterna sträcker upp handen och visar olikfärgade lappar, beroende på hur man önskar rösta. Vi menar att utredningen har goda skäl för detta och bejakar därmed utredningens förslag.

Vi har tagit del av utredningens övervägande kring frågan om en bestämmelse likt den som finns i riksdagsordningen rörande god debattstil och ordningen i plenisalen. Utredningen föreslår att en sådan bestämmelse ska införas i arbetsordningen. Vi menar att ordföranden redan har de befogenheter som krävs.

5.3.3 Behandling av kyrkostyrelsens skrivelse med Årsredovisning och Redogörelse för kyrkostyrelsens handläggning av kyrkomötets ärenden

Varje år – även under tematiska kyrkomöten – ska kyrkostyrelsen avge skrivelser om Verksamhet och ekonomi, Årsredovisning och Redogörelse av kyrkostyrelsens handläggning av kyrkomötets ärenden. Sedan 2009 har redogörelsen lagts samman med Årsredovisningen och inte varit en separat skrivelse. Utredningen föreslår en återgång till den tidigare ordningen, då redogörelsen var en separat skrivelse. Vi tillstyrker detta och menar också för vår del att det annars finns en risk att redogörelsen inte får den uppmärksamhet som den förtjänar.

Vi menar också att den framåtblick som skrivelsen om Verksamhet och ekonomi innebär, liksom den tillbakablick som Årsredovisningen och Redogörelsen för handlagda ärenden ger, ska ses som delar av samma helhet. Därför menar vi att alla tre skrivelserna ska beredas i utskott, även de år då det är tematiska kyrkomöten. Huvudansvaret för detta ska, enligt vår mening, ligga i Ekonomiutskottet, men det bör vara av intresse för övriga utskott att i de delar där de berörs låta Ekonomiutskottet ta del av deras synpunkter i form av ett yttrande.

5.3.4 Presidiets överväganden och förslag till beslut

Vi delar uppfattningen att den kortare tidsfrist på en månad i stället för två månader för skrivelsen om Verksamhet och ekonomi som finns i 3 kap. 2 § andra stycket i arbetsordningen bör tas bort. Den infördes med anledning av att kyrkomötet under åren 2000 och 2001 skulle äga rum redan i maj månad. Sedan 2002 har kyrkomötet inte haft något sammanträde i maj och bestämmelsen har aldrig använts. Vårt förslag blir därför att denna bestämmelse ska tas bort.

6 Kyrkomötets motionsinstitut

6.1 Utredningens betänkande

6.1.1 Nuvarande ordning

I 6 § i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan sägs att kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Samtidigt klargörs att kyrkomötet inte får fatta beslut i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i. Ytterst syftar denna princip till att trygga den lokala och regionala självstyrelsen. Bestämmelsen återges ordagrant i 10 kap. 1 § i kyrkoordningen.

Utredningen framhåller i sitt betänkande att bestämmelsen endast tar sikte på beslut i det man kallar ”enskilda frågor”. Kyrkomötet måste i sin egenskap av att vara kyrkans högsta beslutande organ kunna fatta beslut om generella bestämmelser som hör till stiftens och församlingarnas grundläggande uppgifter.

Vidare konstaterar utredningen att det i 5 kap. 1 § i arbetsordningen finns en kompletterande bestämmelse. Där anges att om ordföranden finner att en viss fråga enligt kyrkoordningen inte ska behandlas av kyrkomötet, ska ordföranden tillkännage det vid ett sammanträde i plenum med angivande av skälen för sitt ställningstagande. En sådan fråga kan därefter behandlas av kyrkomötet, bara om kyrkomötet på yrkande av någon ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens åsikt.

Kyrkomötet ska, enligt 11 kap. 10 § i kyrkoordningen, fatta beslut i bland annat ärenden som väckts av en ledamot eller en biskop genom en motion. Det framgår av 3 kap. 1 § i arbetsordningen att motioner väcks genom att lämnas till kyrkostyrelsen senast två månader innan första kyrkomötes-session inleds. I samma paragrafs andra stycke sägs att kyrkomötets presidium får besluta att motioner med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen får väckas senare. I 3 kap. 1 § tredje stycket i arbetsordningen finns bestämmelser om tidsfrister i särskilda fall när det gäller motioner med anledning av skrivelser med redovisning av verksamheten på nationell nivå eller med förslag till budget.

Kyrkostyrelsen ska överlämna inkomna motioner till alla som har rätt att delta i kyrkomötets sammanträden.

I 4 kap. 19 a § i arbetsordningen finns sedan 2012 uttryckliga bestämmelser om s.k. förenklad motionsbehandling. Av paragrafens första stycke framgår att om en motion väcks i ett ärende som kyrkomötet tidigare under samma mandatperiod har behandlat och kyrkomötet då har avslagit motionen kan kyrkomötets presidium besluta att förenklad motionsbehandling får tillämpas avseende motionen. Om presidiet har beslutat om förenklad motionsbehandling kan utskottsbetänkandet innehålla endast en hänvisning till tidigare betänkande samt en upplysning om att förenklad motionsbehandling tillämpats.

6.1.2 Tidigare behandling av frågan

Under perioden efter år 2000 har de förändringar som införts i motionsrätten berört den förenklade motionsbehandlingen. I skrivelsen *Styrning och ledning m.m.* (KSkr 2009:5) redovisade kyrkostyrelsen den diskussion som förts rörande en eventuell begränsning i den fria motionsrätten. Begränsningen skulle innebära att det inte skulle vara möjligt att en motion, som hade avslagits av kyrkomötet kunde väckas på nytt året därpå.

Kyrkostyrelsen menade att en sådan begränsning skulle bli svår att genomföra i praktiken, eftersom det skulle kunna visa sig svårt att definiera vad som menades med ”samma motion”.

I stället pekade kyrkostyrelsen på möjligheten att införa en ordning med förenklad motionsbehandling. En liknande ordning hade införts i riksdagen. Kyrkostyrelsen menade att en sådan ordning skulle kunna tillämpas när samma motionsförslag återkommer som tidigare, under samma mandatperiod, avslagits eller när kyrkomötet, med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen, nyligen avgjort en fråga. På samma sätt skulle det kunna gälla i det fall det redan pågick ett utredningsarbete eller liknande som innebär att det förslag som tas upp i en motion kan återkomma när sakfrågan kommer till kyrkomötet i form av en skrivelse från kyrkostyrelsen. Vidare menade kyrkostyrelsen att det skulle krävas enighet i utskottet för att en förenklad motionsbehandling skulle kunna komma ifråga.

Kyrkostyrelsen föreslog att den förenklade motionsbehandlingen skulle innebära att utskottet beträffande bakgrund och överväganden endast hänvisade till vad som framförts i ett tidigare betänkande samt föreslog avslag på motionen. Därutöver menade kyrkostyrelsen att eftersom detta innebar att motionen bereddes, skulle särskilda bestämmelser i arbetsordningen inte behövas.

Kyrkomötets presidium behandlade 2011 frågan i sin redogörelse *Kyrkomötets arbetsformer*. Där framförde presidiet synpunkten att det borde införas en bestämmelse i kyrkomötets arbetsordning som tydliggjorde möjligheten till förenklad motionsbehandling. En sådan bestämmelse borde också göra den förenklade motionsbehandlingen mer effektiv än vad som dittills hade varit fallet. Man menade att möjligheten till förenklad motionsbehandling skulle vara begränsad så att den enbart kunde tillämpas på likartade motioner som väckts inom samma mandatperiod och som avslagits av kyrkomötet.

Kyrkomötets presidium konstaterade samtidigt att det var först när utskottet samlades till sitt första sammanträde som beslut om förenklad motionsbehandling kunde fattas. Det arbete som resulterade i betänkandereciten, hade då redan gjorts. Därmed kunde inte planeringen i förväg av utskottets arbete göras utifrån förutsättningen att förenklad motionsbehandling skulle komma att ske. Därför menade man att i syfte att möjliggöra en mer långtgående effektivisering av motionshanteringen skulle det bli möjligt för presidiet att redan efter motionstiden utgång ta ställning till om en förenklad motionshantering kunde tillämpas eller inte.

Kyrkorätsutskottet anförde i sitt betänkande över presidiets förslag att man såg att det kunde finnas fördelar med en förenklad motionsbehandling. Man menade dock att ett utskott självständigt skulle kunna ha möjlighet att bedöma om förenklad remissförfarande skulle tillämpas om presidiet uttalat att så fick ske. Av detta skäl föreslog utskottet en mindre ändring i paragrafens lydelse och kyrkomötet beslutade i enlighet med detta.

6.1.3 Statistik

I sitt betänkande ger utredningen följande beskrivning rörande frekvensen av förenklad motionsbehandling. Första gången reglerna om förenklad motionsbehandling tillämpades var i kyrkomötet 2015. Då beslutade presidiet att förenklad motionsbehandling fick ske beträffande hela eller delar av nio motioner. 2016 var motsvarande siffra sju motioner eller delar av motioner. I samtliga fall utnyttjade utskotten den möjlighet presidiet erbjudit och tillämpade förenklad motionsbehandling.

6.1.4 Utredningens överväganden och förslag

Utredningen hänvisar till sina direktiv som säger att de, mot bakgrund av att många avlämnade motioner avser sådant som ska beslutas av stift och församlingar, ska överväga om det går att avgränsa motionsflödet i kyrkomötet utan att den demokratiska motionsrätten träds för när.

I sitt betänkande gör utredningen följande bedömning. Det är ett problem att en hel del motioner avslås på den grunden att de rör frågor som stift och församlingar har att besluta i. Utredningen hänvisar till den subsidiaritetsprincip som finns både i lagen om Svenska kyrkan och i kyrkoordningen. Man hänvisar också till 5 kap. 1 § i arbetsordningen där det sägs att om kyrkomötets ordförande finner att en fråga inte ska behandlas av kyrkomötet, så ska detta tillkännages vid ett plenarsammanträde. Visserligen kan kyrkomötet därefter förklara att man inte godkänner ordförandens ståndpunkt, men det finns ändå bestämmelser som medger att ärenden som inte bör behandlas av kyrkomötet kan avvisas.

Utredningen menar emellertid att det i många fall torde vara svårt att enkelt avvisa en fråga eftersom förslaget är generellt formulerat. Det är enbart i ”enskilda frågor” av denna art som kyrkomötet inte får besluta. Kyrkomötet måste kunna ta generella beslut, eftersom detta utgör själva grunden för möjligheten att besluta om sådana bestämmelser i kyrkoordningen som binder stift och församlingar.

Vidare framhåller utredningen att den fria motionsrätten är ett viktigt instrument i en demokratisk kyrka. Rätten att motionera och ställa förslag i de frågor man önskar, bör därför inte begränsas, om det inte finns goda skäl för detta. Utöver de förslag som lagts fram avseende tematiska kyrkomöten, lägger därför utredningen inte några förslag i denna del.

6.1.5 Utredningens förslag

Utöver det förslag vi lämnat ovan under avsnitt 4 (*läs*: avsnitt 5 om Tematiska kyrkomöten) och som innebär en begränsning i den fria motionsrätten de år tematiska kyrkomöten hålls lämnar vi inga ytterligare förslag om begränsning i motionsrätten.

6.2 Remissinstanserna

Nomineringsgruppen POSK

Nomineringsgruppen tillstyrker betänkandets förslag rörande motionsinstitutet.

Nomineringsgruppen C

I sitt remissyttrande påpekar nomineringsgruppen att flera motioner som lämnas till kyrkomötet handlar om arbetet på stifts- och församlingsnivå. Dessa borde sorteras bort och lämnas till rätt nivå. En särskild grupp kan behövas för detta.

Nomineringsgruppen KR

Beträffande kyrkomötets motionsinstitut tillstyrker nomineringsgruppen förslagen i betänkandets 8 kap.

Nomineringsgruppen konstaterar att biskoparna har rätt att motionera i kyrkomötet, även om det är relativt få som gör det. Man menar att det också borde vara möjligt för stiftsstyrelser att, genom majoritetsbeslut, lämna motioner till kyrkomötet. Det kan ju vara så att inte någon ledamot i stiftsstyrelsen sitter i kyrkomötet. Då borde denna möjlighet finnas.

Vidare menar man att förslaget om att en motion som kommer in till ett temaår ska avskrivras, om den inte har samband med kyrkostyrelsens skrivelser eller det gällande temat, bör ändras så att motionen ifråga läggs åt sidan och behandlas kommande år.

Nomineringsgruppen FK

Med hänvisning till utredningens ståndpunkt att den fria motionsrätten är ett viktigt instrument i en demokratisk kyrka som inte utan goda skäl bör begränsas, noterar nomineringsgruppen att det lämnade förslaget beträffande tematiska kyrkomöten innebär en kraftig begränsning av just denna fria motionsrätt. Förslaget bör i denna del därför avslås.

Nomineringsgruppen FiSK

Beträffande motionsinstitutet säger nomineringsgruppen att det vid införande av tematiskt kyrkomöte är riktigt att begränsa motionsrätten. Detta, säger man, behöver dock kompenseras med en återinförd och utökad möjlighet till fråge- och interpellationsinstitut som ytterligare kan bidra till att reglera antalet väckta motioner.

Utlandsförsamlingarna

Företrädarna för utlandsförsamlingarna efterlyser en möjlighet att ”screena” motioner och helt enkelt inte släppa igenom motioner som helt klart rör frågor som församlingar och stift har att besluta i.

Svenska Kyrkans Unga

Svenska Kyrkans Unga instämmer i utredningens bedömning att det är problematiskt att avslå motioner enbart med motiveringen att det är stiftens eller församlingarnas uppgift att besluta i de frågor som motionerna avser. Samtidigt har man sett en ökning av sådana motioner men menar att det sannolikt främst är genom ytterligare utbildning som man kommer tillrätta med detta.

I remissyttrandet uttrycker Svenska Kyrkans Unga en tveksamhet inför den inskränkning i den fria motionsrätten som föreslås gälla i samband med tematiska kyrkomöten.

Biskopsmötet

Biskopsmötet framhåller att den fria motionsrätten i de valda organen är ett viktigt instrument i ett trossamfund som regleras efter demokratiska principer. Dock säger sig biskopsmötet ha iakttagit stora variationer när det gäller motionernas relevans för kyrkomötets arbetsområde. Man finner det därför vara önskvärt med en översyn av motionsinstitutet.

Kyrkostyrelsen

Beträffande inskränkningar i motions- och förslagsrätten noterar kyrkostyrelsen att denna rätt följer av bestämmelserna i kyrkoordningen om i vilka ärenden som kyrkomötet har en skyldighet att fatta beslut. En begränsning av rätten bör därmed regleras i kyrkoordningen där de grundläggande bestämmelserna om kyrkomötets uppgifter och arbetsformer finns.

Kyrkostyrelsen noterar att det föreslås att kyrkomötet vid ett tematiskt kyrkomöte enbart ska behandla motioner som berör det eller de särskilda ämnen som utgör tema,

eller som har inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen. Kyrkostyrelsen fortsätter med att framhålla att några av de skrivelser som avges årligen är årsredovisningen och skrivelsen om verksamhet och ekonomi, vilka innefattar ett brett spektrum av ämnesområden. Det är därför, menar kyrkostyrelsen, tveksamt om förslaget i praktiken kommer att innebära en begränsning av de sakfrågor som det får motioneras om. Kyrkostyrelsen ser också en uppenbar risk för att det ska uppstå gränsdragningsproblem för kyrkomötet att avgöra om en motion i tillräcklig grad berör ett tema eller har lämnats med anledning av en skrivelse. Inför ett kommande beslut behöver det därför klargöras vad som avses och vad som ska gälla.

Kyrkostyrelsen delar utredningens uppfattning att den nuvarande ordningen i 5 kap. 1 § i arbetsordningen angående avvísingsbeslut, bör behållas.

Vidare finner kyrkostyrelsen att det finns anledning att överväga om även andra justeringar av motionsrätten är möjliga att genomföra. Detta skulle t.ex. kunna innebära att under de år då det är tematiska kyrkomöten inte ha motionsbehandling av annat än skrivelser. I så fall bör det ha förtydligats att det endast gäller motioner som har en direkt koppling till ett konkret förslag i en skrivelse.

Det kan också finnas skäl att överväga ytterligare bestämmelser som tar sikte på motioner som (påminner om motioner som) tidigare varit föremål för kyrkomötets behandling och ytterligare begränsa beredningen och behandlingen av dessa.

Kyrkostyrelsen instämmer dock i utredningens förslag att någon inskränkning inte bör ske av rätten att initiera förslag på annat sätt än genom motioner.

6.3 Presidiets överväganden och förslag till beslut

Förslag: Under de år då kyrkomötets sammanträden är av tematisk karaktär ska kyrkomötet enbart behandla motioner som anknyter till kyrkostyrelsens skrivelser eller till det valda temat.

Några ytterligare förslag om att inskränka motionsrätten lämnar vi inte.

Ny paragraf: 1 a kap. 2 § i arbetsordningen.

Vårt förslag överensstämmer med utredningens.

Det är uppenbart att ledamöternas rätt att lämna motioner till kyrkomötet, liksom rätten att få dessa beredda och debatterade så att de kan bli föremål för beslut, är en omistlig del av kyrkomötets arbete. Av detta följer att frågan om att på något sätt inskränka motionsrätten måste behandlas med stor försiktighet. I det följande presenterar vi våra överväganden kring detta.

I kyrkoordningen finns en subsidiaritetsprincip inskriven. Den finns redan i lagen om Svenska kyrkan men också i 10 kap. 1 § i kyrkoordningen och innebär att kyrkomötet inte får besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i. I detta sammanhang vill vi betona orden ”sådana enskilda frågor”. Det är just enskilda frågor som begränsningen gäller. Kyrkomötet har däremot både rätt och skyldighet att fatta beslut om frågor som rör stift och församlingar i den mån frågan är på övergripande nivå och därmed faller inom ramen för kyrkomötets normgivningskompetens.

Vi bejakar den givna inskränkningen i kyrkomötets rätt att fatta beslut. Av detta följer då också att det kan komma att avlämnas motioner som kyrkomötet inte får och inte ska fatta beslut om. Möjlighet att avvisa en sådan motion ges också i 5 kap. 1 § i arbetsordningen. Vi ansluter oss till det som sägs där och menar att det måste vara en

uppgift för kyrkomötets ordförande att göra en bedömning i det enskilda fallet och sedan kungöra detta beslut i plenum.

Vi anser inte att det finns behov av någon ytterligare bestämmelse angående detta och lägger därför heller inte något sådant förslag. Därmed instämmer vi i den bedömning som utredningen har gjort.

Det vi har sagt hittills gäller de kyrkomötessammanträden som är av traditionellt slag. När det gäller de tematiska kyrkomötena menar vi att det är nödvändigt att ha ett större mått av begränsningar. En helt fri rätt att motionera torde annars kunna innebära en risk för att det valda temat inte kommer att stå i fokus på ett sätt som är önskvärt.

I likhet med utredningen menar vi därför att motionsrätten ska vara begränsad så att kyrkomötet under tematiska kyrkomöten bara behandlar motioner som antingen anknyter till temat eller till de skrivelser som kyrkostyrelsen har lämnat till kyrkomötet.

Vi är medvetna om att det också här måste bli fråga om en bedömning i det enskilda fallet. När det gäller skrivelser från kyrkostyrelsen menar vi att det vägledande ska vara att det ska handla om motioner som direkt knyter an till konkreta frågor som behandlas i skrivelsen. När det gäller tematiska kyrkomöten, vare sig temat är kyrkostyrelsens strategiska plan eller ett särskilt valt tema, ska motionerna på ett tydligt och konkret sätt knyta an till det valda temat.

Inte heller detta låter sig, enligt vår mening, regleras i en bestämmelse utöver de som redan finns. Även i detta fall kommer kyrkomötet, genom bestämmelsen i 5 kap. 1 § i arbetsordningen, att ha en möjlighet att överpröva ordförandens beslut. Något ytterligare förslag lägger vi därmed inte.

7 Revisorernas yttranderätt

7.1 Utredningens betänkande

Utredningen har genom ett tilläggsdirektiv den 14 april 2016 fått uppgiften att se över frågan om revisorernas yttranderätt i kyrkomötet

7.1.1 Nuvarande ordning

7.1.1.1 Kyrkomötet

Revision och granskning av den nationella nivån regleras i 52 kap. i kyrkoordningen. Det framgår där att kyrkomötet ska utse en auktoriserad revisor för att granska verksamheten under en tidsperiod om längst fyra år. Även ett registrerat revisionsbolag får utses för denna uppgift. Utöver detta ska kyrkomötet välja ytterligare sex revisorer (1 §). Utöver det som följer av revisionslagen, ska revisorerna också granska om den nationella nivåns verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig (4 §).

I 52 kap. 3 § i kyrkoordningen finns bestämmelser om valbarhetskinder för kyrkomötets revisorer med innebörden att en ledamot eller ersättare i kyrkomötet inte kan väljas som revisor.

Det framgår av 11 kap. 9 § i kyrkoordningen att stiftens biskopar har rätt att delta i kyrkomötets överläggningar och att framställa förslag. Där sägs också att kyrkostyrelsens ledamöter har rätt att närvara och delta i överläggningarna. I besluten får bara de kyrkostyrelsens ledamöter delta som också är ledamöter i kyrkomötet. Utöver dessa är det inte någon som har yttranderätt och det finns heller inte möjlighet att besluta om en sådan ytterligare yttranderätt.

Kyrkomötet ska besluta i ärenden som har väckts av revisorerna, om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag.

7.1.1.2 Kyrkofullmäktige och stiftsfullmäktige

Inte heller i dessa sammanhang har revisorerna en i kyrkoordningen stadgad rätt att yttra sig. Med hjälp av en bestämmelse i 3 kap. 20 § har dock revisorerna i en arbetsordning fått rätt att yttra sig.

7.1.1.3 Riksdagen och kommunfullmäktige

I riksdagsordningen anges att varje ledamot och statsråd, med de undantag som föreskrivs i lagen, har rätt att yttra sig i kammaren. Det finns ingen rätt för revisorerna att yttra sig i kammaren och inte heller någon möjlighet att besluta om ytterligare yttranderätt.

Bestämmelser om revision inom kommuner finns 9 kap. i kommunallagen. I 5 kap. 21 § i kommunallagen stadgas att fullmäktige får bestämma att också andra än ledamöter har rätt att delta i överläggningarna, men inte i besluten. Av 5 kap. 22 § framgår att bl.a. revisorerna är skyldiga att lämna upplysningar vid fullmäktiges sammanträden om fullmäktige begär det och om det inte finns sekretesshinder enligt lag.

Kommunfullmäktige ska, enligt 5 kap. 23 § i kommunallagen, besluta i ärenden som har väckts av revisorerna, om ärendet gäller förvaltning som har samband med revisionsuppdraget eller om ärendet gäller granskningen.

7.1.2 Utredningens överväganden och förslag

Utredningen noterar att av det som tidigare sagts i dess betänkande framgår att det är kyrkomötets uppgift att besluta i ärenden som har väckts av revisorerna.

Därför menar utredningen att det är rimligt att revisorerna också ges rätt att delta i överläggningarna men att denna rätt inte ska vara oinskränkt. Yttranderätten får inte göras så vid, att det inverkar på kyrkomötets roll som ett direktvalt demokratiskt beslutsorgan.

Utredningen har i sin bedömning stannat för att revisorerna ska ges rätt att delta i överläggningarna i de ärenden som har samband med deras särskilda uppdrag. Detta gäller främst den revisionsberättelse som fogas till kyrkostyrelsens årsredovisning.

Därutöver vill utredningen också understryka värdet av att de utskott som har behov av det bjuder in revisorerna till utskottet.

7.1.3 Utredningens förslag

Kyrkomötets revisorer ges rätt att delta i överläggningarna i de ärenden som har samband med deras uppdrag.

7.2 Remissinstanserna

Nomineringsgruppen S

Nomineringsgruppen tillstyrker förändringarna som föreslås när det gäller revisorernas möjligheter att delta i överläggningarna när ärenden revisorerna lägger fram för kyrkomötet ska behandlas. I enlighet med utredningens förslag ska, enligt nomineringsgruppens mening, revisorernas rätt att delta i överläggningarna endast gälla ärenden som lagts fram av revisorerna

Nomineringsgruppen POSK

Nomineringsgruppen tillstyrker betänkandets förslag angående revisorernas yttranderätt.

Nomineringsgruppen BA

Nomineringsgruppen tillstyrker och framhåller att en rätt för revisorerna att yttra sig ska finnas endast vid kyrkomötets behandling av revisionsberättelsen.

Nomineringsgruppen KR

Nomineringsgruppen instämmer i förslaget om yttranderätt för revisorerna i de ärenden som har samband med deras uppdrag.

Nomineringsgruppen FK

Nomineringsgruppen tillstyrker utredningens förslag att revisorerna ges yttranderätt i kyrkomötet.

Nomineringsgruppen MPSK

Nomineringsgruppen tillstyrker förslaget.

Svenska Kyrkans Unga bejakar förslaget att revisorerna ska ha yttranderätt så som utredningen föreslår. Därutöver menar man att presidiet bör ha möjlighet att ge yttranderätt också till andra närvarande, gäster eller sakkunniga. Då skulle t.ex. en representant från Svenska Kyrkans Unga kunna bidra med sakupplysningar.

Biskopsmötet

Biskopsmötet har ingen invändning mot förslaget att revisorerna ges rätt att yttra sig vid behandlingen av revisionsberättelsen.

Kyrkostyrelsen

Kyrkostyrelsen noterar inledningsvis att utredningens förslag innebär att revisorerna ska få en generell rätt att delta i överläggningarna i alla ärenden som har samband med deras uppdrag. Förslaget innebär att revisorerna därmed skulle få en med ledamot likställd rätt att delta i överläggningarna i här aktuella ärenden.

Därefter konstaterar kyrkostyrelsen att kyrkomötets revisorer, liksom revisionen i församlingar och stift, har en nära koppling till den kommunala ordningen. Kyrkostyrelsen framhåller att revisionen är ett viktigt kontrollinstrument vars oberoende granskning ska säkerställa att verksamheten bedrivs på ett rättssäkert och effektivt sätt. Vidare hänvisar kyrkostyrelsen till att revisorerna i kommunerna har en reglerad yttranderätt endast i samband med fullmäktiges behandling av revisionsberättelsen. Detta sker genom en föredragning av revisionens ordförande.

Kyrkostyrelsen aktualiserar de regler om tystnadsplikt som gäller för revisorer enligt aktiebolagslagen och etiska regler, där det stadgas att en revisor kan lämna upplysningar och svara på frågor under förutsättning att det inte kan leda till skada för bolaget. Genom detta, säger kyrkostyrelsen, är revisorns möjlighet att agera ”offensivt” på en stämma begränsad och en revisor är skyldig att iaktta stor försiktighet med att diskutera frågor som kan skada bolaget. Det saknas dock hinder för revisorn att berätta om revisionen och slutsatserna från den. I revisorslagen (2001:883) finns vidare bestämmelser som bl.a. innebär att en revisor inte obehörigen får röja uppgifter som han eller hon har fått i sin yrkesutövning.

Mot bakgrund av detta menar kyrkostyrelsen att de ändringar som utredningen nu föreslår när det gäller revisorernas närvaro i kyrkomötet väcker vissa frågor. Det skulle kunna uppstå förväntningar på revisorernas deltagande som i praktiken skulle inbjuda revisorerna att agera i strid med god revisions sed. Kyrkostyrelsen anser att, även om revisorerna får förutsättas själva kunna hantera detta på ett professionellt sätt, kan det vara mindre lämpligt att införa bestämmelser som i praktiken kan riskera att försvåra revisorernas uppdrag. Dock instämmer kyrkostyrelsen i utredningens uppfattning att det är rimligt att revisorerna ges en viss yttranderätt i plenum. Denna rätt bör dock vara förenlig med god revisions sed och kan lämpligen utformas på samma sätt som gäller i det kommunala sammanhanget, dvs. som en rätt för revisorerna att yttra sig vid kyrkomötets behandling av revisionsberättelsen.

Förslag: Kyrkomötets revisorer ges rätt att yttra sig i samband med kyrkomötets behandling av revisionsberättelsen.

Ändrad paragraf: 11 kap. 9 § i kyrkoordningen.

Vårt förslag överensstämmer i stora delar med utredningens.

Inte minst i ett förtroendeväldigt organ är frågan om revision och beviljande av ansvarsfrihet väsentlig. Vi menar att beslut i dessa frågor ska fattas på ett så sakligt sett välgrundat underlag som möjligt. Mot denna bakgrund instämmer vi i utredningens bedömning att revisorerna ska ges en begränsad yttranderätt i plenum.

Utredningen föreslår att revisorerna ska ges rätt att delta i överläggningarna i de ärenden som har samband med deras uppdrag. Utredningen skriver att det då inte bara kommer att gälla revisionsberättelsen utan också behandlingen av kyrkostyrelsens årsredovisning och redovisningen av hur uppdragen från kyrkomötet har tagits om hand.

I sitt remissyttrande påpekar kyrkostyrelsen att en sådan reglering skulle komma att innebära att revisorerna vid behandlingen av dessa ärenden skulle ges en med en ledamot likställd rätt att delta i överläggningarna i dessa ärenden. Vi delar kyrkostyrelsens uppfattning att detta skulle kunna innebära att revisorerna förväntas delta på ett sätt som inte stämmer med god revisionssed. Liksom kyrkostyrelsen menar vi att det finns goda skäl att tro att revisorerna skulle klara denna avvägning, men att det är mindre lämpligt att införa bestämmelser som skulle kunna försvåra deras arbete.

Mot bakgrund av detta väljer vi att göra kyrkostyrelsens förslag till vårt. Det innebär en något snävare skrivning, med innebörden att det är i samband med behandlingen av revisionsberättelsen som revisorerna ska ha rätt att yttra sig.

Vi vill också påpeka att utskotten har möjlighet att kalla till sig revisorerna för att i samband med beredningen av kyrkostyrelsens skrivelser ta del av deras synpunkter.

8 Läronämndens preliminära yttranden till kyrkostyrelsen

8.1 Utredningens betänkande

Utredningen säger sig ha uppmärksammat en bestämmelse i kyrkomötets arbetsordning, kap. 2 §, tredje stycket. Bestämmelsen säger följande:

Innan kyrkostyrelsen beslutar om ett förslag i ett ämne som anges i 11 kap. 17 § första stycket i kyrkoordningen ska den begära ett preliminärt yttrande från Läronämnden.

Hänvisningen till bestämmelsen i kyrkoordningen avser frågor som gäller grundläggande bestämmelser om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Den gäller också frågor om att anta eller ändra i Svenska kyrkans böcker, i bestämmelser om gudstjänster, sakrament och övriga handlingar, i bestämmelser om kyrkans vignings-tjänst och frågor om ekumeniska överenskommelser.

Utredningen säger sig ha erfarit att bestämmelsen om ett preliminärt yttrande aldrig har använts. Därmed menar utredningen att bestämmelsen kan tas bort.

8.2 Remissinstanserna

Nomineringsgruppen KR

Nomineringsgruppen instämmer i förslaget att skrivningen i arbetsordningen vad gäller Läronämnden yttrande bör utgå eftersom det inte har funnits någon praxis. Däremot bör det, menar man, göras tydligare att KO kap 11, i den del som gäller de frågor som Läronämnden ska behandla, också är det som gäller. Det måste klargöras att paragrafen som utredningen föreslår ska strykas i arbetsordningen inte ändrar möjligheterna för Läronämnden att yttra sig.

Biskopsmötet

Biskopsmötet tillstyrker förslagen i avsnitt 10 och delar särskilt resonemanget i avsnitt 10.1 i utredningens betänkande vilket tydliggör förhållandet mellan Läronämnden och Biskopsmötet.

Kyrkostyrelsen

Kyrkostyrelsen konstaterar att det krav som uppställs enligt nu gällande bestämmelse är ett formellt och obligatoriskt krav på kyrkostyrelsens beredning av skrivelser som innehåller förslag som träffas av bestämmelsen.

Det föreliggande förslaget innebär, säger kyrkostyrelsen, att bestämmelsen ska avskaffas eftersom den, enligt utredningen, inte har tillämpats. Kyrkostyrelsen konstaterar dock att det av utredningens betänkande framgår att kyrkostyrelsen har låtit Läronämnden yttra sig underhand. Detta ger intryck av att bestämmelsen faktiskt har tillämpats, även om det inte har resulterat i ett skriftligt yttrande från Läronämnden.

Kyrkostyrelsen anser dock att bestämmelsen av andra skäl är överflödigt och motiverar det enligt följande. Kyrkostyrelsen ska vid beredning av här aktuella frågor enligt 12 kap. 3 a § i kyrkoordningen samråda med Biskopsmötet. Så snart kyrkostyrelsen väckt ett ärende i kyrkomötet, kommer ärendet också att kunna behandlas av Läronämnden inom ramen för Läronämndens övriga beredning. Skulle det i något enskilt fall finnas behov för kyrkostyrelsen att därutöver, redan i ett tidigare skede, även samråda med Läronämnden bör detta kunna ske utan en närmare reglering.

8.3 Presidiets överväganden och förslag till beslut

PSkr 2017:1

Förslag: Bestämmelsen i 3 kap. 2 § tredje stycket i arbetsordningen tas bort.

Ändrad paragraf: 3 kap. 2 § tredje stycket i arbetsordningen.

Vårt förslag överensstämmer med utredningens.

Utredningen har uppmärksammat att den bestämmelse om Läronämndens preliminära yttranden till kyrkostyrelsen som finns i 3 kap. 2 § tredje stycket i arbetsordningen aldrig har tillämpats och därför bör tas bort.

Av remissyttrandet från kyrkostyrelsen framgår att det visserligen har förekommit att Läronämnden har fått yttra sig under hand i samband med utarbetande av skrivelser, men vi delar uppfattningen att bestämmelsen kan tas bort. Vi menar att det är möjligt för Läronämnden att i samband med den ordinarie beredningen klargöra sina synpunkter.

Mot bakgrund av detta föreslår vi att bestämmelsen i 3 kap. 2 § tredje stycket i arbetsordningen ska tas bort.

9 Övrigt

9.1 Kyrkostyrelsens redovisning av hur man har tagit om hand uppdragen från kyrkomötet

9.1.1 Utredningens betänkande

Fram t.o.m. 2008 års kyrkomöte redogjorde kyrkostyrelsen för sin behandling av kyrkomötets uppdrag till styrelsen i en egen skrivelse. På förslag från Budgetutskottet övergick kyrkostyrelsen därefter till att infoga redogörelsen som en bilaga i årsredovisningen.

Det är utredningens uppfattning att kyrkostyrelsens redogörelse är ett bra uppföljningsinstrument som med den nuvarande ordningen inte får den uppmärksamhet som den förtjänar.

Därför vill utredningen uppmana kyrkostyrelsen att återgå till den tidigare gällande ordningen och åter presentera denna redogörelse i en egen skrivelse. Det bör ligga i varje utskotts intresse att följa upp de frågor som ligger inom utskottets sakområden. Huvudansvaret för beredningen bör dock även fortsättningsvis ligga på Ekonomiutskottet. Övriga utskott får, inom ramen för denna beredning, yttra sig till detta utskott beträffande de delar som är relevanta för respektive utskott. Utskotten bör därmed överväga att be någon av kyrkostyrelsens medlemmar att närvara vid utskottets beredning av sitt yttrande över redogörelsen, eller för Ekonomiutskottets del, i sin beredning av betänkandet.

Om kyrkostyrelsen väljer att åter göra sin redogörelse för hur man tagit om hand kyrkomötets ärenden till en egen skrivelse blir det, som anförts ovan, möjligt att lämna årsredovisningen direkt till kyrkomötets plenum.

9.1.2 Presidiets överväganden och förslag till beslut

Förslag: Kyrkostyrelsen ska i en separat skrivelse redovisa hur man har tagit om hand uppdragen från kyrkomötet.

Vårt förslag överensstämmer med utredningens.

Vi instämmer i utredningens uppfattning att kyrkostyrelsens redovisning av hur man tagit om hand uppdragen från kyrkomötet är ett bra uppföljningsinstrument. Den ger en möjlighet att följa det enskilda ärendet på ett bra sätt. Vi delar också uppfattningen att den nuvarande ordningen där redovisningen är den del av skrivelsen med Årsredovisningen riskerar att medföra att redovisningen av handlagda ärenden inte får den uppmärksamhet den förtjänar.

Mot bakgrund av detta vill vi uppmana kyrkostyrelsen att återgå till den tidigare ordningen där redogörelsen om handlagda ärenden var en egen skrivelse.

9.2 Utvidgning av bestämmelsen i 5 § i Ersättningsstadgan

9.2.1 Utredningens betänkande

Enligt utredningens förslag till 11 kap. 12 § i kyrkoordningen ska beredningen av ett ärende i utskott göras under årets första sammanträde de år kyrkomötet sammanträder vid fler än ett tillfälle och annars vid det enda sammanträdet.

Kyrkoordningen medger dock avvikelser från bestämmelsen om när beredning i utskott ska äga rum. Med stöd i 11 kap. 15 § i kyrkoordningen kan kyrkomötet t.ex. besluta att ett utskott får sammanträda även före årets första eller enda kyrkomötes-sammanträde.

Ersättningsstadgan innehåller i sin 3 § en bestämmelse som anger att sammanträdesarvode till ledamöterna i kyrkomötet endast utgår under kyrkomötets sammanträdesdagar. För att ledamöterna ska ha rätt till ersättning även för ett utskotts-sammanträde som sker före årets första eller enda kyrkomötessammanträde eller mellan två kyrkomötessammanträden under ett år måste 3 § i ersättningsstadgan ändras. Utredningen föreslår att detta sker.

9.2.2 Presidiets överväganden och förslag till beslut

Förslag: Beslut om sammanträdesarvoden till ledamöterna i Kyrkorättsnämnden ska fattas av Arvodesnämnden enligt den för denna nämnd nu gällande instruktion.

Vårt förslag avviker från utredningens.

Det organ som vi har valt att kalla Kyrkorättsnämnden måste kunna sammanträda före den första sessionen i kyrkomötessammanträdet och likaså vid behov mellan sessionerna. Därmed behöver också frågan om ersättning till ledamöterna regleras.

Utredningen har valt att göra detta genom ett tillägg i Ersättningsstadgan. Vi ser att detta är en framkomlig väg, men vi har funnit att det finns ett annat sätt att lösa frågan.

Enligt instruktionen för Svenska kyrkans arvodesnämnd ska denna nämnd fastställa sammanträdesarvoden för ”för kyrkomötets ledamöter samt för ledamöter och ersättare i organ som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen, dock inte för arvodesnämndens ledamöter...” Vi menar att Kyrkorättsnämnden faller inom ramen för detta, utan att någon särskild reglering sker och föreslår därmed att frågan om sammanträdesarvoden till ledamöterna i Kyrkorättsnämnden får handläggas av Arvodesnämnden. Någon ändring av gällande bestämmelser behövs därmed inte.

9.3 Smärre rättelser i arbetsordningen

9.3.1 Utredningens betänkande

Utredningen säger sig ha uppmärksammat några felaktiga hänvisningar i ett par bestämmelser i arbetsordningen.

Den första av dessa finns i 4 kap. 21 § i arbetsordningen. Här anges att ett utskott ska, innan det föreslår en ändring i kyrkoordningen som Kyrkorättsutskottet inte redan yttrat sig över enligt bestämmelserna i 13 § *andra* stycket, ska det inhämta ett nytt yttrande från Kyrkorättsutskottet. Sedan den paragraf som det hänvisas till i bestämmelsen ändrats genom SvKB 2014:9 har hänvisningen till *andra* stycket blivit fel. Hänvisningen ska i stället avse 13 § *tredje* stycket.

Den andra felaktiga hänvisningen återfinns i 4 kap. 23 § i arbetsordningen. Här hänvisas till 3 kap. 34–37 §§ i kyrkoordningen. Sedan 3 kap. i kyrkoordningen ändrats i samband med det s.k. strukturbeslutet ska hänvisningen i stället avse 3 kap. 31–34 §§ i kyrkoordningen.

9.3.2 Presidiets överväganden och förslag till beslut

Förslag: Korrigeringar görs i arbetsordningen så att hänvisningen i 4 kap. 23 § kommer att avse 3 kap. 31–34 §§ i arbetsordningen.

Ändrad paragraf: 4 kap. 23 § i arbetsordningen.

Vårt förslag överensstämmer delvis med utredningens.

Utredningen föreslår en rättelse i 4 kap 21 § med en hänvisning till ett stycke i 13 § som enligt vårt förslag upphör att gälla. Någon sådan ändring föreslår vi därmed inte.

Vi instämmer däremot i utredningens förslag till korrigering angående hänvisningen i 4 kap. 23 § och föreslår att kyrkomötet beslutar i enlighet detta.

10 Barnkonsekvensanalys

10.1 Utredningens betänkande

I ett beslut 2012 har Svenska kyrkan beslutat att det inför ett beslut ska göras en analys beträffande vilka konsekvenser beslutet skulle få för barn.

Utredningen framhåller att det förslag man lägger angående en minskning av antalet sammanträdesdagar indirekt kan gynna de barn vars föräldrar är ledamöter i kyrkomötet. Dock, konstaterar man, kommer förslaget om tematiska kyrkomöten innebära att sammanträdet då pågår under en längre sammanhängande period. Vidare säger utredningen att det är viktigt att kyrkomötets sammanträde inte förläggs så att det hamnar under och inte heller i direkt anslutning till, före eller efter, skolornas höstlov som i samtliga kommuner är vecka 44. Vidare pekar man på att de förslag man lägger främjar en miljö som gör det möjligt för småbarnsföräldrar att ha med sig sina barn under kyrkomötets sammanträden.

Utredningen pekar på sitt förslag om att det ska inrättas ett Framtidsutskott och att detta utskott ska få den uttryckliga uppgiften att bereda frågor som rör barn och unga. Man säger att detta, på ett sätt som inte hittills varit fallet, synliggör barn och unga som kyrkans samtid såväl som framtid.

I övrigt medför, såvitt utredningen säger sig kunna se, förslagen inte några direkta eller indirekta konsekvenser för barn.

10.2 Presidiets överväganden och förslag till beslut

Vi instämmer i huvudsak i den barnkonsekvensanalys som utredningen gör. Utöver det som utredningen anför vill vi påminna om det pågående arbetet med att införliva FN:s barnkonvention med svensk lagstiftning. Enligt det förslag som Barnrättsutredningen fram för i sitt betänkande (SOU 2016:19) ska konventionen från och med den 1 januari 2018 få ställning som svensk lag.

Våra förslag skiljer sig på en del punkter från utredningens. Här vill vi särskilt peka på förslagen om utskottsindelning. Vi menar att det faktum att vi inte föreslår något Framtidsutskott dit bl.a. alla frågor som rör barn och unga skulle remitteras, är en fördel ur detta perspektiv. Barnkonsekvensanalysen ska genomsyra allt arbete och vi menar därmed frågor som rör barn och unga inte ska hänvisas till ett speciellt utskott. Inrättandet av ett Hållbarhetsutskott innebär ett särskilt fokus som i bred bemärkelse rör frågor om ett hållbart förhållningssätt och hållbar utveckling. Detta är naturligtvis av betydelse för människor i alla åldrar, men allra mest för dem som idag är barn och unga.

Vi vill också framhålla att utskotten har möjlighet att kalla till sig sakkunniga för att ge ytterligare belysning åt de frågor som utskottet har att behandla. Svenska Kyrkans Unga är i detta sammanhang en resurs som utskotten, när så bedöms lämpligt, kan använda för att ytterligare säkerställa att barn- och ungdomsperspektiv finns med i bedömningen.

11 Ikraftträdande och övergångsregler

11.1 Utredningens förslag

Utredningen föreslår att ändringarna i kyrkoordningen och arbetsordningen träder ikraft den 1 januari 2018, med undantag för bestämmelserna i 4 kap. 1 a, 2 a, 3, 4 a, 17 a, 21 och 23 a §§ som träder i kraft den 24 november 2017.

11.2 Remissinstanserna

Kyrkostyrelsen noterar att förslaget om ändringar i kyrkoordningen saknar ikraftträdande. Kyrkostyrelsen fortsätter med att säga att det kan ifrågasättas om det är samtliga de bestämmelser som räknas upp i förslaget som behöver träda i kraft redan den 24 november 2017, eller om det är tillräckligt att här ange de bestämmelser som rör valet av det kyrkorättsliga expertorganet. Det bör också övervägas om det behöver finnas övergångsbestämmelser som omhändertar eventuella praktiska problem när det gäller att planera för det tematiska kyrkomöte som enligt förslaget ska hållas redan år 2018.

11.3 Presidiets överväganden och förslag till beslut

Vi föreslår att de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen och arbetsordningen huvudsakligen ska börja gälla den 1 januari 2018. Dock föreslår vi att de ändringar som avser Kyrkorättsnämnden ska träda ikraft omedelbart när kyrkomötet har fattat sitt beslut. Detta beror på att val till Kyrkorättsnämnden ska kunna ske redan vid valsammanträdet hösten 2017.

12 Kommentarer till ändringar i kyrkoordningen och arbetsordningen

12.1 Kyrkoordningen

11 kap. Kyrkomötet

9 §

Bestämmelsen i andra stycket är ny och innebär att revisorerna ges yttranderätt i kyrkomötet i de ärenden som har samband med deras uppdrag. Förslaget behandlas närmare under 7.3.

12.2 Arbetsordningen

1 kap. Inledande bestämmelser

2 §

I paragrafen har begreppet valperiod utmönstrats till förmån för begreppet mandatperiod. Det senare begreppet är det som numera används i kyrkoordningen.

1 a kap. Mandatperiodens kyrkomöten

1 §

I paragrafens första stycke klargörs att det under det andra och fjärde året i varje mandatperiod ska hållas tematiskt kyrkomötessammanträde där ärendena huvudsakligen ska fokuseras kring ett eller flera i förväg bestämda ämnen. I andra stycket klargörs att kyrkomötet under mandatperiodens första och tredje år inte ska ha något särskilt tema. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 3.3.

2 §

Bestämmelsen behandlar den begränsning av motionsrätten som vi föreslår ska gälla under det andra och fjärde året under en mandatperiod. I paragrafen klargörs att kyrkomötet sådana år ska avvisa motioner som inte berör det eller de särskilda ämnen som bestämts för kyrkomötessammanträdet och inte heller väckts med anledning av en skrivelse av kyrkostyrelsen. Bestämmelsen kompletteras av den bestämmelse som redan finns i 5 kap. 1 § vilken enligt vårt förslag säger att om kyrkomötets ordförande, finner att en fråga enligt kyrkoordningen eller arbetsordningen, inte ska behandlas av kyrkomötet ska tillkännage detta vid ett sammanträde i plenum med angivande av skälen för sitt ställningstagande. En sådan fråga kan därefter behandlas av kyrkomötet bara om kyrkomötet, på yrkande av någon ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens åsikt. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 6.3.

3 §

I paragrafen klargörs att det är kyrkomötets presidium som efter samråd med nomineringsgruppernas företrädare, kyrkostyrelsen och biskopsmötet har att besluta om vilket eller vilka särskilda ämnen som ska utgöra tema för de tematiska kyrkomötessammanträdena. Vidare klargörs att presidiets beslut delges samtliga som har rätt att delta i kyrkomötets sammanträden. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 3.3. Som framgått ovan menar vi att det under det andra året i en mandatperiod ska hållas ett tematiskt kyrkomötessammanträde och att det ska ägnas åt att behandla en preliminär version av kyrkostyrelsens strategiska plan. Vi menar dock att det inte är lämpligt att i paragrafen uttryckligen ange vilket temat ska vara då namn och till viss del innehåll i denna skrivelse kan komma att ändras över åren.

2 kap. Sammanträden i plenum

1 §

I paragrafen görs ett tillägg i syfte att säkerställa att de ledamöter av kyrkorättsnämnden som inte är ledamöter av kyrkomötet bereds plats i plenisalen.

3 kap. Ärendenas väckande

1 §

I paragrafens första stycke har begreppet lämnas ersatts av begreppet delges för att tydliggöra att bestämmelsen är teknikneutral. Av första stycket framgår nu att motioner ska väckas genom att delges kyrkostyrelsen senast två månader innan årets första session inleds. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 5.3.

Tredje stycket upphör att gälla som en konsekvens av ändringarna i 3 kap. 2 §, andra stycket, se nedan. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 5.3.4.

I fjärde stycket har begreppet överlämna ersatts av delges i syfte att förtydliga att bestämmelsen är teknikneutral. Som en konsekvens av detta har också stycket ändrats språkligt. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 5.3.

2 §

I paragrafens första stycke har begreppet lämnas ersatts av begreppet delges för att tydliggöra att bestämmelsen är teknikneutral. Förslaget behandlas närmare under 5.3.

Andra stycket upphör att gälla då vi föreslår att det inte längre ska vara möjligt för kyrkostyrelsen att lämna en skrivelse med årsredovisning och budget senast en månad före det att kyrkomötet inleds. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 5.3.4.

Även tredje stycket upphör att gälla då vi föreslår att bestämmelsen om att kyrkostyrelsen ska begära preliminära yttranden av Läronämnden ska tas bort. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 8.3.

4 kap. Ärendenas beredning

1 §

I paragrafens uppräkningslista av kyrkomötets fasta utskott har Budgetutskottet och Ekonomi- och egendomsutskottet utgått och ersatts av Ekonomikutskottet. Vidare har Kyrkorättsutskottet utgått och har dels Samhälls- och kulturutskottet och dels Hållbarhetsutskottet tillkommit. Förslagen behandlas närmare under 4.3.

1 a §

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om det nya kyrkorättsliga granskningsorganet, Kyrkorättsnämnden, som vi föreslår ska från Kyrkorättsutskottet ta över uppgiften att kyrkorättsligt granska förslag till bestämmelser. I paragrafens första stycke anges att det ska finnas ett sådant granskningsorgan, vad det ska heta och vilken uppgift det har. I andra stycket anges närmare vilka förslag till bestämmelser Kyrkorättsnämnden obligatoriskt ska yttra sig över och att Kyrkorättsnämnden får sammanträda före årets kyrkomötessammanträde. Bestämmelserna överensstämmer i stort med vad som idag gäller för Kyrkorättsutskottet. Dock har tillagts att Kyrkorättsnämnden också ska yttra sig över ett förslag till ändring i kyrkoordningen som finns i en skrivelse från kyrkomötets presidium.

I tredje stycket erinras om att det finns ytterligare bestämmelser om yttranden från Kyrkorättsnämnden i 21 §.

Förslaget behandlas närmare under avsnitt 4.3.5.

2 a §

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om Kyrkorättsnämnden.

I första stycket anges att nämnden ska ha åtta ledamöter; fyra ledamöter av kyrkomötet samt fyra ytterligare ledamöter.

Av andra stycket framgår att för de fyra ytterligare ledamöterna gäller att de ska ha avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen. Juristledamöterna ska också ha dokumenterad erfarenhet inom det kyrkorättsliga området. De ska inte vara ledamöter av kyrkomötet utan vara externa.

I tredje stycket anges att ledamöterna i nämnden ska väljas av kyrkomötet och att valen, gäller i fyra år räknat från den första januari året efter valåret. Vidare anges att om en ledamot avgår under tjänstgöringstiden ska fyllnadsväl hållas. Eftersom kyrkorättsnämnden ska kunna sammanträda i tiden före kyrkomötet sammanträder året efter valåret måste ledamöter och ersättare väljas vid det särskilda valsammanträdet enligt 11 kap. 6 a § i kyrkoordningen. Vid detta sammanträde bör också väljas den eller de biskopar som ska delta i Kyrkorättsrådets överläggningar.

I paragrafens fjärde stycke anges att kyrkomötet också ska, bland juristledamöterna, välja ordförande och vice ordförande i nämnden. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 4.3.5.

3 §

I paragrafen har gjorts ett tillägg så att en eller flera biskopar får delta i Kyrkorättsnämndens överläggningar men inte i besluten. Bestämmelsen överensstämmer med vad som tidigare gällde för Kyrkorättsutskottet. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 4.3.5.

4 a §

I paragrafen, som är ny, anges att Kyrkorättsnämnden får handlägga ett ärende endast om minst hälften av de förtroendevalda och hälften av de ledamöter som är jurister är närvarande. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 4.3.5.

7 §

I paragrafen har gjorts en ändring avseende Organisationsutskottets beredningsområde med anledning av att detta utskott får ta över en del av det beredningsansvar som tidigare ålegat Kyrkorättsutskottet. Det kan noteras att, när nu kyrkomötet med vårt förslag inte på samma sätt som tidigare har något uttryckligen rättsorienterat utskott, det torde vara lämpligt att Organisationsutskottet begär yttrande från Kyrkorättsnämnden i frågor som rör lagstiftning. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 4.3.5.

9 §

Paragrafen, som tidigare behandlade Ekonomi- och egendomsutskottets beredningsansvar, behandlar nu det nya Ekonomiutskottets beredningsansvar. Detta är i huvudsak detsamma som det tidigare Ekonomi- och egendomsutskottets och Budgetutskottets beredningsansvar. Dock ska ärenden om den kulturhistoriskt värdefulla egendomen enligt 13 § beredas av Hållbarhetsutskottet, se nedan. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 4.3.2.

11 §

Paragrafen som innehåller beskrivningen av Kyrkolivsutskottets beredningsansvar har ändrats eftersom vi föreslår att en del av utskottets tidigare beredningsansvar istället ska ligga på det nya Samhälls- och kulturutskottet. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 4.3.3.

12 §

Paragrafen som tidigare innehöll en beskrivning av Budgetutskottets beredningsansvar har ändrats eftersom Budgetutskottet föreslås upphöra och har ersatts med en beskrivning av det nya Samhälls- och kulturutskottets beredningsansvar. Detta senare utskott föreslås överta delar av Kyrkolivsutskottets tidigare beredningsansvar. Det kan noteras att begreppet information som tidigare användes i beskrivningen av Kyrkolivsutskottets beredningsansvar här har bytts ut mot begreppet kommunikation eftersom vi menar att det senare begreppet på ett mer adekvat sätt beskriver frågornas natur. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 4.3.3.

13 §

I anledning av att Kyrkorättsutskottet föreslås upphöra och Hållbarhetsutskottet i stället tillkomma har paragrafens innehåll ändrats från att innehålla en beskrivning av det förra utskottets beredningsansvar till att innehålla motsvarande beskrivning för det senare utskottet. I paragrafen framgår att det nya Hållbarhetsutskottet bereder ärenden om förvaltning av Svenska kyrkans byggnader, mark och skog. Därutöver framgår att utskottet också bereder frågor om den kulturhistoriskt värdefulla egendomen, liksom ärenden som på ett övergripande plan berör mänsklighetens samspel med naturen, fattigdoms- och fredsfrågor samt andra perspektiv på hållbar utveckling. När det gäller den kulturhistoriskt värdefulla egendomen kan noteras att Hållbarhetsutskottet inte avses bereda frågor kopplade till kulturmiljölagen och den kyrkoantikvariska ersättningen. Dessa frågor hör i stället till Ekonomiutskottet som har beredningsansvaret för kyrkoordningens 10 avdelning. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 4.3.4.

13 a §

Paragrafen är ny och innebär att forskningsfrågor ska beredas av det utskott till vilket det forskningsområde som ett visst förslag behandlar hör.

20 §

I paragrafens andra stycke, som behandlar kravet på yttrande i de fall ett betänkande är av betydelse för den nationella nivåns verksamhetsinriktning, har Budgetutskottet bytts ut mot Ekonomiutskottet då det senare har övertagit det förras ansvar att bereda ärenden om verksamhetsinriktning och budget och också avses överta rollen att yttra sig över ärenden av betydelse för verksamhetsinriktningen för den nationella nivån. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 4.3.6.

21 §

I paragrafen har gjorts en konsekvensändring till följd av att Kyrkorättsutskottets uppgift att granska texten i förslag till bestämmelser har lagts på Kyrkorättsnämnden. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 4.3.5.

23 §

I paragrafens första stycke har gjorts en rättelse av hänvisningen till 3 kap. i kyrkoordningen. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 5.3.2. I andra stycket har endast gjorts en redaktionell ändring.

23 a §

Paragrafen är ny och klargör att det som gäller för utskotten i fråga om hur ett ärende avgörs och om reservation och särskild mening också gäller för Kyrkorättsnämnden. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 4.3.5.

24 §

Begreppen sända och utsända har ersatts av begreppen delges respektive delgivna för att tydliggöra att bestämmelsen är teknikneutral. Förslaget behandlas närmare under 5.3.2.

5 kap. Ärendenas avgörande

1 §

I paragrafen har lagts till att även bestämmelserna i kyrkomötets arbetsordning kan utgöra hinder för att ta upp en fråga till behandling. Enligt 1 a kap. 2 § ska motioner som, under ett år då tematiskt kyrkomötessammanträde hålls, inte berör det eller de särskilda ämnen som kyrkomötets presidium bestämt och inte heller inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen inte tas upp till behandling i kyrkomötet. Om ordföranden finner att en motion på denna grund inte ska behandlas av kyrkomötet ska detta tillkännages vid ett sammanträde i plenum varefter motionen kan tas upp till behandling bara om kyrkomötet på yrkande av en ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens åsikt. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 6.3.

2 §

Paragrafen har gjorts teknikneutral genom att föreskriften om att ett yrkande bör delas ut på bänkarna i plenisalen har ersatts av en föreskrift om att yrkandet ska delges ledamöterna i skriftlig form. Kravet på skriftlig form får anses uppfyllt även i de fall yrkandet lämnas genom elektronisk utrustning som gör det möjligt för ledamöterna att läsa yrkandet på t.ex. läsplattor. Det är rimligt att det är ordförandens ansvar att se till så att ett yrkande kommer ledamöterna till del och så bör ske genom ordförandens försorg.

3 §

I paragrafens andra stycke har begreppet uppresning ersatts med begreppet handuppräknning med röstkort som vi menar bör vara det alternativ som, efter acklamation, i första hand ska komma ifråga vid omröstningar. Förslaget behandlas närmare under avsnitt 5.3.2.

6 kap. Debatt

1 §

Paragrafen om debatt utan samband med annan handläggning tas bort och därmed, upphör hela kap. 6 att gälla.

Införandebestämmelser

Ändringarna föreslås träda i kraft den första januari 2018.

Bestämmelser om Kyrkorättsnämnden föreslås dock träda i kraft omedelbart när kyrkomötet har fattat sitt beslut, så att val av ledamöterna i Kyrkorättsnämnden kan ske vid det valsammanträde som kommer att hållas den 23 och 24 november 2017.

Utdrag ur presidiets protokoll

Utdrag ur protokoll fört vid presidiets sammanträde den 21 juni 2017.

Närvarande: Karin Perers, Levi Bergström och Carina Etander Rimborg.

Presidiet beslöt

att till kyrkomötet lämna skrivelsen PSkr 2017:1 Kyrkomötets arbetsformer.

Reservation av Carina Etander Rimborg

Jag reserverar mig mot presidiets förslag i 4.3.1 Utskotten, ledamöter och ersättare.

Utredningen och presidiet föreslår att det ska vara oförändrad ordning med 15 ordinarie och 15 ersättare i varje utskott.

Jag vill att alla ledamöter i kyrkomötet som deltar i ett utskotts arbete ska vara ordinarie ledamöter också i utskottet. Inga ersättare ska utses.

Jag anser att skrivningen under punkt 4.3.1 borde varit följande:

Det finns för närvarande i kyrkomötet åtta utskott med 15 ledamöter och 15 ersättare i varje utskott. Presidiet föreslår att det istället blir 30 ledamöter i varje utskott (och inga ersättare). Även om ersättarna har varit delaktiga i diskussionen i utskotten har de inte som fullvärdiga ledamöter kunnat lämna förslag och rösta. Vi anser att alla ledamöter i kyrkomötet borde vara fullvärdiga ledamöter och ha rösträtt även i utskotten. Det blir också enklare när alla ledamöter kan skriva en reservation i utskottet än som i dag ha "särskild mening" när man är ersättare.

Utskottsarbetet är förarbete för besluten i plenum för kyrkomötet. Behandlingen av ärenden i utskotten är en i hög grad väsentlig del av kyrkomötets arbete. Av detta följer att det är av stor betydelse att alla ledamöter bereds plats i utskott vilket blir möjligt om alla trettio platser är ordinarie. I plenum har alla ledamöter en röst – det borde vara helt naturligt att alla också hade en röst i utskottsarbetet och att det inte är någon skillnad på utskotten och plenum i det avseendet. En ledamot – en röst.

För att kyrkostyrelsens ordinarie ledamöter inte ska delta i beredningen av samma ärenden två gånger är de undantagna från utskottsplacering. Antalet utskott och ledamöter gör detta möjligt.